

Οικον. Προγραμματισμός
 Μακροοικονομικά
 Δημόσια οικονομικά
 Περιφερειακή ανάπτυξη
 Οικονομικά Υποδείγματα
 Διατομεακή ανάλυση
 Οικονομική συγκυρία
 Διεθνή οικονομικά
 Οικονομική Ιστορία
 Χρηματοοικονομικά
 Αγορά Εργασίας
 Καινοτομία
 Νέες Τεχνολογίες
 Κλαδικές αναλύσεις
 Αγροτική οικονομία
 Οικονομικά της Ενέργειας
 Οικονομικά της Μεταποίησης
 Περιβάλλον - Πράσινη ανάπτυξη
 Οικονομικά του Τουρισμού
 Οικονομικά του Εμπορίου
 Μεταφορές - Επικοινωνίες
 Κατασκευές - Δημόσια έργα
 Κοινωνική ασφάλιση - Πρόνοια
 Οικονομικά της Υγείας
 Μετανάστευση

Οικον. Προγραμματισμός
 Μακροοικονομικά
 Δημόσια οικονομικά
 Περιφερειακή ανάπτυξη
 Οικονομικά Υποδείγματα
 Διατομεακή ανάλυση
 Οικονομική συγκυρία
 Διεθνή οικονομικά
 Οικονομική Ιστορία
 Χρηματοοικονομικά
 Αγορά Εργασίας
 Καινοτομία
 Νέες Τεχνολογίες
 Κλαδικές αναλύσεις
 Αγροτική οικονομία
 Οικονομικά της Ενέργειας
 Οικονομικά της Μεταποίησης
 Περιβάλλον - Πράσινη ανάπτυξη
 Οικονομικά του Τουρισμού
 Οικονομικά του Εμπορίου
 Μεταφορές - Επικοινωνίες
 Κατασκευές - Δημόσια έργα
 Κοινωνική ασφάλιση - Πρόνοια
 Οικονομικά της Υγείας
 Μετανάστευση

50 ΧΡΟΝΙΑ

Κέντρο
 Προγραμματισμού και
 Οικονομικών Ερευνών

50 ΧΡΟΝΙΑ ΚΕΠΕ

ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

50 ΧΡΟΝΙΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ**

Γιώργος Κωστελένος

Δημήτρης Κάζης

Ερευνητές ΚΕΠΕ

ΑΘΗΝΑ 2011

Copyright © 2011
του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
Αμερικής 11, 106 72 Αθήνα

ISBN: 978-960-341-096-6

Εκδόσεις ΚΕΠΕ: 210-36.76.530
Γ. ΨΥΧΟΜΑΝΗΣ, gpsych@kepe.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ του Υπουργού Περιφερειακής Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας κ. Μ. Χρυσοχοϊδη	7
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	9
Η προϊστορία (1959-1961)	11
Τα πρώτα χρόνια (1961-1967)	17
Η Επταετία (1967-1974).....	41
Η ακμή του προγραμματισμού (1974-1987).....	49
Η περίοδος της αμφισβήτησης (1987-1997).....	71
Το νέο ΚΕΠΕ (1997-2010).....	85
Η πορεία μέχρι σήμερα: μία σύντομη αποτίμηση	95
<i>Το έργο του ΚΕΠΕ: γενικός απολογισμός</i>	95
<i>Το έργο του ΚΕΠΕ: ειδική αξιολόγηση</i>	98
Το ΚΕΠΕ στο πλαίσιο της ελληνικής κοινωνίας.....	104
Quo Vadis?: Επίλογος του καθηγητή Παναγιώτη Κορλίρα, Προέδρου του Δ.Σ. και Επιστημονικού Διευθυντή του ΚΕΠΕ ..	105
Παραρτήματα – Πίνακες – Διαγράμματα	111
1. <i>Κίνηση προσωπικού του ΚΕΠΕ</i>	112
2. <i>Εκδόσεις του ΚΕΠΕ</i>	113
3. <i>Το ΚΕΠΕ και ο Τύπος</i>	115
4. <i>Ονομαστικός κατάλογος του προσωπικού</i>	131

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

για το ιστορικό αφιέρωμα για τα 50 χρόνια
από την έναρξη λειτουργίας του ΚΕΠΕ

Αποτελεί για μένα ιδιαίτερη χαρά και τιμή να προλογίζω το ιστορικό αφιέρωμα για ένα τόσο σημαντικό και επιτυχημένο επιστημονικό – ερευνητικό θεσμό, όπως το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών.

Πενήντα χρόνια μετά την έναρξη λειτουργίας του, με πρώτο επιστημονικό διευθυντή τον Ανδρέα Παπανδρέου, το ΚΕΠΕ έχει εξελιχθεί διαχρονικά σε ένα σημαντικό και πολύτιμο σύμβουλο των παραγωγικών υπουργείων κάθε Κυβέρνησης.

Είναι ένας θεσμός που διακρίνεται για τον ιδιαίτερο ρόλο που έχει διαδραματίσει στον εκσυγχρονισμό της οικονομικής επιστήμης στην Ελλάδα, στη δημιουργία αξιολογότατου ανθρώπινου κεφαλαίου και στην παροχή πολύπλευρου έργου στη κυβέρνηση τόσο σε επίπεδο συμβούλου όσο και στην άσκηση διοίκησης σε οργανισμούς και εκπροσωπήσεις της χώρας μας στο εξωτερικό.

Παράλληλα, η αναμφισβήτητη στελέχωση του Κέντρου από προσωπικό υψηλού επιπέδου, σε συνδυασμό με τις δυνατότητες, την παράδοση και την εμπειρία του, καθιστούν το ΚΕΠΕ ένα σημαντικό κεφάλαιο για τη χώρα.

Για το λόγο αυτό, η κυβέρνηση και το εποπτεύον Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας θα αξιοποιήσουμε σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο βαθμό τις δυνατότητες αυτές.

Άλλωστε, σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία για την οικονομία μας, η εντατικότερη ενεργοποίηση του Κέντρου είναι επιβεβλημένη, ώστε να δώσουμε από κοινού απαντήσεις στα κρίσιμα ζητούμενα της εποχής μας. Τη δημοσιονομική διάσωση της χώρας και την αναπτυξιακή επανεκκίνηση της οικονομίας μας.

Εύχομαι ολόψυχα στο ΚΕΠΕ να συνεχίσει τη δημιουργική του πορεία παραμένοντας και τα επόμενα χρόνια στην πρωτοπορία της εφαρμοσμένης έρευνας για την οικονομική επιστήμη στην χώρα μας.

Μιχάλης Χρυσοχοϊδης
Υπουργός Περιφερειακής Ανάπτυξης
& Ανταγωνιστικότητας

Ιανουάριος 2011

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η παρούσα έκδοση, χωρίς να αποτελεί μία πλήρη ή λεπτομερή ιστορία του ΚΕΠΕ, εξιστορεί τα σημαντικότερα γεγονότα που οδήγησαν στην ίδρυσή του, καθώς και τις βασικές δραστηριότητές του κατά τα πρώτα πενήντα χρόνια της λειτουργίας του.

Στο πλαίσιο αυτό περιγράφονται οι κύριες τάσεις που χαρακτηρίζουν το έργο του ΚΕΠΕ και οι μεταβολές στην έμφαση των δραστηριοτήτων του, μεταβολές που αναπόφευκτα απεικονίζουν τις αλλαγές που συντελέστηκαν κατά τα τελευταία χρόνια στον τρόπο της επιστημονικής σκέψης, της αντίληψης και αντιμετώπισης της οικονομίας τόσο από την κοινωνία γενικότερα όσο και από την πολιτική ηγεσία ειδικότερα.

Η καταβληθείσα προσπάθεια αποσκοπεί αφ' ενός στο να παρουσιασθεί το έργο που έχει επιτελέσει διαχρονικά το ΚΕΠΕ, έργο το οποίο εν πολλοίς δεν γίνεται αντιληπτό δια γυμνού οφθαλμού, και αφ' ετέρου να προβεί σε μία πρώτη αποτίμηση του έργου αυτού. Τέλος τίθενται οι γενικότερες κατευθύνσεις σχετικά με το μέλλον του.

Ένα ιδιαίτερο στοιχείο που αξίζει να σημειωθεί εδώ είναι η έντονη συναισθηματική φόρτιση που χαρακτηρίζει τους περισσότερους από αυτούς που σχετίστηκαν με το ΚΕΠΕ, είτε ήταν υπάλληλοί του είτε αυτοί που κατά καιρούς κλήθηκαν να διευθύνουν το ίδρυμα. Αυτό μας έγινε ιδιαίτερα αντιληπτό κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων που πήραμε και κατά τη διαδικασία συγκέντρωσης του υλικού που περιλαμβάνεται στην ανά χείρας έκδοση.

Οφείλουμε από εδώ να ευχαριστήσουμε για τη συνεισφορά τους όλους εκείνους που ανταποκρίθηκαν με μεγάλη προθυμία σε ό,τι τους ζητήσαμε. Ιδιαίτερα πρέπει να τονίσουμε τη βοήθεια που μας έδωσαν οι συνιδρυτές του ΚΟΕ Α. Πεπελάσης και Π. Παναγιωτόπουλος, οι παλαιοί ΕΔ και Αναπληρωτές ΕΔ (με χρονολογική σειρά) Γ. Χιώτης, Ε. Βολουδάκης, Ρ. Θεοχάρης, Λ. Κατσέλη, Η. Πολεμαρχάκης, Μ. Κωνσταντοπούλου, Τρ. Κολλίντζας, Β. Δρουκόπουλος, Θ. Λιανός και Λ. Αθανασίου, και τα παλαιά στελέχη του ιδρύματος Α. Κιντής, Δ. Κατοχιανού, Ε. Καλλιγά, Η. Μίγας, Ν. Τουρίμπαμπας, Ο. Αντωνιουδάκη, Α. Μάνου, Β. Μητροπούλου και Λ. Κουφοπούλου. Τέλος, θέλουμε να ευχαριστήσουμε για τη συνεργασία τους την Ε. Χαλβαδάκη, τον Χρ. Ελευθεριάδη, τη Β. Δαφνιά, τη Β. Βαχλιώτη, τη Μ. Παπαδουκάκη και τη Στ. Μαροπούλου, ενώ πρέπει να αναφερθεί η συμβολή του υπεύθυνου των εκδόσεων του ΚΕΠΕ Γ. Ψυχομάνη για την επιμέλεια της έκδοσης.

Γ. Κωστέλενος – Δ. Κάζης

Η ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ (1959-1961)

Η δεκαετία του 1950 ήταν μία περίοδος συγκρατημένης αισιοδοξίας και αναπτυξιακών ονείρων για την Ελλάδα. Με τη μακρά περίοδο των συνεχών πολεμικών συρράξεων να έχει επιτέλους τελειώσει, είχε έρθει η ώρα να ασχοληθεί η χώρα με την ανοικοδόμησή της. Μία ανοικοδόμηση που στα αρχικά τουλάχιστον στάδιά της θα στηριζόταν στην αμερικάνικη βοήθεια μέσω του Σχεδίου Μάρσαλ.

Για πολλούς οικονομολόγους της περιόδου αυτής ο κύριος στόχος της χώρας δεν έπρεπε να είναι η απλή ανασυγκρότηση αλλά κάτι περισσότερο. Αυτό το κάτι περισσότερο στο οποίο έπρεπε η χώρα να στοχεύσει ήταν, όπως τονίζει κατ'επανάληψιν στην περίφημη εργασία του «*Εκθεσις επί του οικονομικού προβλήματος της Ελλάδος*» (1952) ο τέως Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος καθηγητής Κυριάκος Βαρβαρέσος, η οικονομική ανάπτυξη. Μία ανάπτυξη που θα εκφραζόταν με την αύξηση του εθνικού εισοδήματος και που θα είχε νόημα εφόσον θα επιτύγχανε την «*βελτίωση της θέσεως των λαϊκών τάξεων*». Ο απώτερος δηλαδή στόχος της ανάπτυξης ήταν η οικονομική ευημερία όλων των Ελλήνων.

Στην έκθεσή του αυτή ο Βαρβαρέσος επεσήμαινε ότι η αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας δεν θα ήταν δυνατό να βασιστεί στη λήψη ορισμένων αποσπασματικών μέτρων που θα εφαρμόζονταν για κάποιο σύντομο χρονικό διάστημα. Τουναντίον, θα ήταν απαραίτητη η εκπόνηση ενός σοβαρού και μακρόπνοου οικονομικού προγράμματος, το οποίο θα έπρεπε να υποστηρίζεται απ' όλους.

Λιγότερο άμεση αλλά σχεδόν εξίσου σαφής είναι και η άποψή του για τη φύση του φορέα που θα έπρεπε να εκπονήσει το πρόγραμμα αλλά και να επιμεληθεί της εκτέλεσής του: ο φορέας αυτός θα ήταν δημόσιος.

Τέλος, ο Βαρβαρέσος ουσιαστικά κλείνει τον κύκλο, ολοκληρώνοντας το σκεπτικό του με τη παρατήρηση ότι για να γίνει ένα σωστό πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης προαπαιτείται η ύπαρξη σχετικής εμπειρικής έρευνας, η οποία θα έχει διεξαχθεί από ειδικούς.

«Κατά την γνώμη μου πρέπει να θεωρήσωμεν εαυτούς ευτυχείς εάν κατορθώσωμεν εντός της προσεχούς πενταετίας να αυξήσωμεν το εθνικό εισόδημα κατά 50%, θα το κατορθώσωμεν δε μόνον ... αν καταβάλωμεν σύντονον και συνεχή προσπάθειαν προς εκτέλεσιν ενός σοβαρού και ρεαλιστικού προγράμματος οικονομικής αναπτύξεως. ... Η βασική συνεπώς επιδίωξις του προγράμματος οικονομικής αναπτύξεως δέον να είναι η βελτίωσις της θέσεως των πτωχότερων τάξεων ...» Βαρβαρέσος (σελ. 232-233)]

«Να εκπονηθεί σοβαρόν και λεπτομερές πρόγραμμα και να εξασφαλισθή η καλή εφαρμογή του. Προς τούτο θα απαιτηθεί η σύστασις ειδικής υπηρεσίας εξ ικανών και χρηστών υπαλλήλων ... η οργάνωσις του προγράμματος και η εποπτεία επί της εκτελέσεως αυτού δύνανται να γίνουν μόνον υπό του Κράτους. Εκπόνησις του προγράμματος ... σημαίνει ... εκτίμησιν του αντικτύπου που θα είχε το πρόγραμμα επί της λοιπής οικονομίας και συντονισμόν αυτού με τας λοιπάς επιδιώξεις της οικονομικής πολιτικής του Κράτους...» Βαρβαρέσος (σελ. 243)]

«Η διατύπωσις συγκεκριμένου προγράμματος απαιτεί ειδικήν έρευναν εις την οποίαν είναι απαραίτητος η ενεργός συμμετοχή των τεχνικών» Βαρβαρέσος (σελ. 247)]

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι τη δεκαετία του 1950 το γενικότερο κλίμα, και άρα οι αντικειμενικές συνθήκες που επικρατούσαν στη χώρα, ήταν ευνοϊκά για τη δημιουργία φορέων που θα προωθούσαν την οικονομική της ανάπτυξη. Και πράγματι, για το σκοπό αυτό, ιδρύθηκαν την περίοδο αυτή διάφοροι οργανισμοί με σχετικούς με την ανάπτυξη στόχους (ΟΒΑ, ΟΧΟΑ, ΕΟΕΧ, ΚΕΒΑ, ΕΛΚΕΠΑ κ.λπ.).

Οι αντικειμενικές συνθήκες όμως όσο σημαντικές και αν είναι αποτελούν ένα μόνο παράγοντα, ο οποίος, χωρίς την πολιτική βούληση δεν επαρκεί για την υλοποίηση εγχειρημάτων. Έτσι, το ζήτημα της ίδρυσης μίας υπηρεσίας (ιδρύματος) που θα έκανε εφαρμοσμένη οικονομική έρευνα με σκοπό τη χρησιμοποίησή της στην εκπόνηση προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης εξακολουθούσε να παραμένει ανοιχτό έως τα τέλη της δεκαετίας, όταν οι απαραίτητες αυτές πολιτικές συνθήκες θα είχαν δημιουργηθεί.

Πιο συγκεκριμένα, από τις διάφορες βιογραφικές αναφορές στη ζωή του Ανδρέα Παπανδρέου είναι γνωστή η σφοδρή επιθυμία του Γεωργίου Παπανδρέου να επιστρέψει ο γιος του στην Ελλάδα. Το πρόβλημα ήταν ότι ο Ανδρέας ήταν εγκατεστημένος από χρόνια στις ΗΠΑ, όπου είχε μία εξαιρετικά επιτυχημένη καριέρα ως καθηγητής οικονομικών, αρχικά στη Μινεσότα και στη συνέχεια στο Μπέρκλεϋ. Μάλιστα στο δεύτερο, εκτός των ακαδημαϊκών είχε επιδείξει και εξαιρετικές διοικητικές ικανότητες, στήνοντας ουσιαστικά το οικονομικό τμήμα του πανεπιστημίου και αναδεικνύοντάς το σε ένα από τα καλύτερα στον κόσμο.

Μετά από ένα ταξίδι πέντε εβδομάδων στη Ελλάδα την άνοιξη του 1953, ο Ανδρέας Παπανδρέου αποφάσισε να επισκεφθεί ξανά τη χώρα το 1959, δηλαδή μετά την παρέλευση εξαετίας. Αυτή τη φορά είχε πρόθεση να παραμείνει για μεγαλύτερο διάστημα. Προς τούτο πήρε εκπαιδευτική άδεια ενός έτους από το Πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϋ. Επίσημως, ο στόχος του ταξιδιού ήταν να μελετήσει το «Γιουγκοσλαβικό πείραμα» και είχε εξασφαλίσει γι' αυτό την υποστήριξη των ιδρυμάτων Φουλμπράϊτ, Φορντ και Γκούγκενχάϊμ. Φαίνεται όμως ότι ο πραγματικός του στόχος ήταν να μελετήσει τις αναπτυξιακές προοπτικές της Ελλάδας και ειδικότερα τους παράγοντες που εμπόδιζαν την οικονομική της ανάπτυξη.

Στην Ελλάδα ο Α. Παπανδρέου εγκαταστάθηκε σε ένα γραφείο που του παραχώρησε ο Ξεν. Ζολώτας, στη Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών της Τράπεζας της Ελλάδος. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην τράπεζα ήρθε σε επαφή με αξιόλογους νέους έλληνες οικονομολόγους με μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό. Η επαφή αυτή αποτέλεσε ένα παράγοντα που τον επηρέασε και φαίνεται να συντέλεσε στο να πειστεί ότι οι συνθήκες ήταν κατάλληλες για την δημιουργία ενός κέντρου, το οποίο θα λειτουργούσε ως δεξαμενή σκέψης (think tank) αμερικανικών προδιαγραφών και στο οποίο θα διεξήγεται βασική έρευνα με αντικείμενο την ελληνική οικονομία. Ένα κέντρο που θα είχε την υποστήριξη του Μπέρκλεϋ και που θα παρουσίαζε αρκετό ενδιαφέρον ώστε να αξίζει το κόπο να δρομολογήσει τη μονιμότερη επιστροφή του στην Ελλάδα για να ασχοληθεί μαζί του.

Εκτός του Γ. Παπανδρέου, η ιδέα είχε την υποστήριξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Ξ. Ζολώτα, ο οποίος φαίνεται να επηρέασε θετικά και τον πρωθυπουργό Κ. Καραμανλή. Μάλιστα η επίσημη πρόταση για τη σύσταση του κέντρου προήλθε από τον τελευταίο, αφού και ο ίδιος, ανεξάρτητα από την εισήγηση του Ξ. Ζολώτα, πίστευε ότι η χώρα είχε ανάγκη από έμπειρους οικονομολόγους. Μεταξύ άλλων φαίνεται ότι και ο πολεοδόμος Κ. Δοξιάδης είχε εκφραστεί θετικά στο Καραμανλή για το εγχείρημα.

Τον Αύγουστο του 1960, με το τέλος της εκπαιδευτικής του άδειας, ο Ανδρέας Παπανδρέου αναχώρησε για τις ΗΠΑ. Γνώριζε φεύγοντας ότι ο μηχανισμός ίδρυσης του κέντρου είχε τεθεί σε λειτουργία. Ήδη από τον Οκτώβριο του 1959 είχε ψηφιστεί το ΝΔ. 3998, το οποίο στα άρθρα 7 και 8 έθετε τις βάσεις ίδρυσης του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών και όριζε ότι οι απαραίτητες λεπτομέρειες θα ρυθμιζόνταν με μεταγενέστερο ΒΔ.

Πράγματι, η νομοθετική διαδικασία δημιουργίας του κέντρου συνεχίστηκε και μετά την αναχώρηση του Α. Παπανδρέου από την Ελλάδα. Συγκεκριμένα, ενώ ο τελευταίος ήταν στις ΗΠΑ, εκδόθηκε, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο πάρα πάνω αναφερόμενο Ν.Δ., το ΒΔ. 801/29-11-1960 (ΦΕΚ 194/10-12-1960), το οποίο ρύθμιζε τα διάφορα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας του Κέντρου.

[ΝΔ 3998/9-10-1959 (ΦΕΚ226/20-10-1959)

Άρθρον 7, Παράγραφος 1: *Ιδρύεται παρά τη Ακαδημία Αθηνών «Κέντρον Οικονομικών Ερευνών». Τα της Οργανώσεως, τα της συνθέσεως, των προσόντων και της Υπηρεσιακής εν γένει καταστάσεως του προσωπικού του Κέντρου τούτου ως και τα της εν γένει λειτουργίας αυτού καθορισθήσονται δια Β.Δ/τος εκδιδόμενου προτάσει των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών μετά πρότασιν της ολομελείας της Ακαδημίας Αθηνών.*

Άρθρον 8: *Αι δαπάναι μισθοδοσίας του προσωπικού και της εν γένει λειτουργίας του ... και του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών βαρύνουν τον προϋπολογισμόν της Ακαδημίας Αθηνών.*]

[ΒΔ 801/29-11-1960 (ΦΕΚ 194/10-12-1960) «Περί οργανώσεως και λειτουργίας του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών παρά τη Ακαδημία Αθηνών». Το ΒΔ ρύθμιζε τα της λειτουργίας του ΚΟΕ σε 4 άρθρα . Στο άρθρο 1 παράγραφος 1 όριζε τον σκοπό του ΚΟΕ ως εξής: «Σκοπός του υπό του άρθρου 7 του Ν.Δ/τος 3998/1959 ιδρυθέντος ... είναι η επιστημονική μελέτη των οικονομικών προβλημάτων της Ελλάδος και η εν γένει ενθάρρυνσις των οικονομικών ερευνών», ενώ ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στο άρθρο 2 παράγραφο δ του ιδίου άρθρου: «2. Η εκπλήρωσις του σκοπού τούτου του Κέντρου επιδιώκεται: ... δ) Δια της παροχής υποτροφιών εις πτυχιούχους οικονομικών επιστημών, προς τον σκοπόν ειδικών ερευνών υπό την εποπτείαν του.»].

Στις ΗΠΑ ο Α. Παπανδρέου επανήλθε στα καθήκοντά του στο Μπέρκλεϋ, γεγονός που όμως δεν τον εμπόδισε να ασχολείται και με τα ζητήματα του Κέντρου. Αντιθέτως, φαίνεται ότι η βασική του επιδίωξη σ' αυτή τη φάση ήταν να επιστρέψει στην Ελλάδα και να ενεργοποιήσει το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ). Έτσι, αφιέρωσε σημαντικό μέρος του χρόνου και της ενεργητικότητάς του στην προσπάθεια εξεύρεσης πόρων για τη λειτουργία του Κέντρου. Για το θέμα αυτό είχε επανειλημμένες συναντήσεις με στελέχη των ιδρυμάτων Φορντ και Ροκφέλλερ. Τελικά, εν μέρει λόγω του κύρους του και εν μέρει λόγω του γενικότερου κλίματος που επικρατούσε τότε στις ΗΠΑ, κλίματος που ευνοούσε την προώθηση της προσπάθειας για οικονομική ανάπτυξη σε χώρες που θεωρητικά κινδύνευαν να βρεθούν κάτω από την επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης, οι προσπάθειες του Α. Παπανδρέου για υποστήριξη ευοδώθηκαν και τα ιδρύματα Φορντ και Ροκφέλλερ του χορήγησαν \$500.000, ποσό επαρκές για να ξεκινήσει το ΚΟΕ.

Ο κύβος είχε ριχτεί. Ο Α. Παπανδρέου επέστρεψε στην Ελλάδα στις 16 Ιανουαρίου του 1961 και ανέλαβε την διεύθυνση του ΚΟΕ. Μαζί του ο στενός του συνεργάτης και μετέπειτα Αναπληρωτής Επιστημονικός Διευθυντή του Κέντρου καθηγητής Α. Πεπελάσης.

*Παπανδρέου-Πεπελάσης: αεροδρόμιο του San Fransisco, 16 Ιανουαρίου 1961
(Αρχείο Α. Πεπελάση)*

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή: ΜΙΧΑΛΗΣ Ν. ΚΑΤΣΙΓΕΡΑΣ

49 χρόνια πριν... 27.VIII.1960

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ:
'Ο πρωθυπουργός κ. Κωνσταντίνος Καραμανλής ενέκρινε τὸ καταρτισθὲν σχέδιον ν.δ. διὰ τοῦ ὁποίου ἰδρύεται παρὰ τῆ Ἐκτελεστικῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κέντρον οἰκονομικῶν ἐρευνῶν. 'Ο ὑπουργός Παιδείας κ. Γε-

ώργιος Βογιατζῆς ἐδήλωσεν ὅτι βασικὸς σκοπὸς τοῦ κέντρου εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη των οἰκοδομικῶν προβλημάτων τῆς χώρας, ἡ κατάρτισις οἰκονομικῶν στελεχῶν δυναμένων νὰ διεξαγάγουν ἐρευναν καὶ νὰ συμβάλουν εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐπίλυσιν τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων τῆς χώρας, ὡς καὶ ἡ ἐν γένει ἐνθάρρυνσις τῶν οἰκονομικῶν ἐρευνῶν. Διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ κέντρου ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Καραμανλῆς ἀπεφάσισεν ὅπως τοῦτο ἐπιχορηγηθῆται ὑπὸ τοῦ κράτους διὰ ποσοῦ 1 ἑκατ. δρχ. ἐτησίως, πέραν τῆς εἰδικῆς ἐνισχύσεως, ἡ ὁποία θὰ διατίθεται ὑπὸ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Τὰ ὡς ἄνω ποσά, τὰ ὁποία προβλέπεται νὰ αὐξηθοῦν δι' ἰσοπόσων ἐτησίων ἐπιχορηγήσεων παρὰ ξένων ὀργανισμῶν, ἐνισχυόντων προγράμματα ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, θὰ ἐξασφαλίσουν πλήρως ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα διὰ τὴν ἐπιτυχεῖ ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς τοῦ κέντρου.

'Ο καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μπέρκλεϋ κ. Ἄνδρέας Παπανδρέου (φωτογραφία) δεχθεὶς σχετικὴν παράκλησιν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ὅπως παράσχη τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὸ κέντρον κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῶν ἐργασιῶν του, πρόκειται νὰ ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ. Ἐξ ἄλλου, τὴν ἐποπτείαν θὰ ἀσκήσῃ 3μελὴς ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ, ἀποτελουμένη ἐκ τακτικῶν μελῶν τῆς τάξεως θετικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ (1961-1967)

Η έλευση του Α. Παπανδρέου στην Ελλάδα σηματοδότησε και την έναρξη της διαδικασίας υλοποίησης των σχετικών νόμων για την ίδρυση του ΚΟΕ. Ακολούθησαν τα πρώτα γραφεία στην οδό Αμερικής 6, οι πρώτες προσλήψεις διοικητικού προσωπικού και βοηθών ερευνών και η ψήφιση σειράς νομοθετημάτων που είτε επικύρωναν παλαιότερα διατάγματα και προσδιόριζαν τη νομική του μορφή (Ν.4166/29-4-1961, ΦΕΚ 80/12-5-1961), είτε ρύθμιζαν εκ νέου τα θέματα οργάνωσης καταργώντας το Β.Δ. 801/1960 και ακυρώνοντας την εποπτεία της Ακαδημίας Αθηνών (ΒΔ 455/30-6-1961, ΦΕΚ 112/11-7-1961), είτε τέλος καθόριζαν τα ζητήματα των υποτροφιών υπ. Αποφ.7402/9-2-1961, ΦΕΚ 715-3-1962). Η εποπτεία του ΚΟΕ πέρασε στο Υπουργείο Παιδείας, δεδομένου ότι η Ακαδημία Αθηνών θεωρήθηκε ότι αφενός απαιτούσε την εφαρμογή αυστηρών γραφειοκρατικών διαδικασιών και αφετέρου είχε αντιρρήσεις στη χορήγηση υψηλών μισθών που ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για να έρθουν επιφανείς οικονομολόγοι από το εξωτερικό.

Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι τα πρώτα χρόνια το ΚΟΕ λειτουργούσε με το ζήλο του νεοφώτιστου. Η ελάχιστη γραφειοκρατία, οι πρώτες, πρωτοποριακές για τα τότε ελληνικά δεδομένα, έρευνες, η μετάκληση επιφανών ξένων καθηγητών είτε για απλές επισκέψεις προκειμένου να δοθούν κάποιες διαλέξεις, ή για κάπως πιο μακροχρόνια παραμονή (sabbatical) για την διεύθυνση και την εκπόνηση ερευνών απ' αυτούς, η πρόσληψη ταλαντούχων βοηθών ερευνών-πτυχιούχων ελληνικών πανεπιστημίων και η απασχόλησή τους στις έρευνες αυτές, αλλά και η δημιουργία σύγχρονης βιβλιοθήκης αποτελούσαν την καθημερινότητα εκείνης της περιόδου. Όλοι όσοι ήταν παρόντες στα πρώτα βήματα του ιδρύματος έχουν την αίσθηση ότι συμμετείχαν σε κάτι ξεχωριστό και θυμούνται τα χρόνια αυτά με νοσταλγία.

Η πρώτη περίοδος ουσιαστικά μπορεί να διαχωριστεί σε δύο υποπεριόδους. Κατά τη διάρκεια της πρώτης, Επιστημονικός Διευθυντής και Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου ήταν ο Ανδρέας Παπανδρέου (1961-1964), ενώ μεταξύ των βασικών στελεχών του ΚΟΕ, που ήρθαν στην Ελλάδα μετά από επιτυχή καριέρα σε πανεπιστήμια του εξωτερικού, πρέπει να αναφερθούν οι Αδ. Πεπελάσης (Αναπλ. Διευθυντής 1962-1963, όταν ο Α. Παπανδρέου ήταν ξανά στο Μπέρκλεϋ), Π. Παναγιωτόπουλος (Αναπληρωτής Διευθυντής 1963) και Γ. Κουτσουμάρης. Ο τελευταίος έγινε Επιστημονικός Διευθυντής και Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου στην δεύτερη υποπερίοδο, μετά την αποχώρηση

του Α. Παπανδρέου από το Κέντρο, δηλαδή από το 1964 έως το 1967.

Η αποχώρηση του Α. Παπανδρέου συνοδεύτηκε και από θεσμικές αλλαγές. Το ΚΟΕ έγινε Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) και πέραν της οικονομικής έρευνας και της εκπαίδευσης νέων οικονομολόγων προστέθηκε στις βασικές λειτουργίες του ο προγραμματισμός, ενώ την εποπτεία του ανέλαβε το Υπουργείο Συντονισμού (Ν. 4356/28-8-1964).

Η Υπ. Απόφαση διορισμού του ΑΠ ως ΓΕΔ στο ΚΟΕ

ΑΠ

ΚΑΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
 Αριθ. Πρωτ. 36
 Ημερ. 9-1-1964

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΠΡΟΪΚΤΗΡΙΑ **ΒΟΗΘΗΛΙΑΣ**
 ΓΕΝΗ ΔΕΥΤΕΡΟΥ **ΜΕΓ. ΣΠΗΚΤΗΜΑΤΟΣ**
 ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ **Ανωτ. Έκπ/σης**
 ΤΜΗΜΑ **Προσωπικού**
 ΓΡΑΦΕΙΟ: _____ Ερ. Αθήναι 18 **9-1-1964** ΠΡ.

Προς: _____
 ΑΠΟΦΑΣΙΣ
 Αρ. Πρωτ. **2715** Ηγγισθέν κατ' αριθ.

Θέμα: _____

"Εχόντες υπ' όψει της αιτημένης διατάξεως κατ' ετήν από 8-1-1964 θεσπιθείσων παρατήσεων του Γενικού Ήμιστημονικού Διευθυντού του Κέντρου Οικονομικών Έρευνών **Δ Π Ο Ρ Ο Σ Ο Μ Ε Ν :**
 'Αποδεχόμεθα τήν, εκ της θέσεως του Γενικού Ήμιστημονικού Διευθυντού του Κέντρου Οικονομικών Έρευνών θεσπιθείσων παρατήσεων του καθηγητού Ανδρέου Παπανδρέου.

Ο Υπουργός
Γ. ΚΟΥΡΜΟΥΔΗΣ

Κοινοποιήσας
 1/ Κέντρο Οικονομικών Έρευνών
 2/ Δ/σιν Ανωτ. Έκπ/σης
 3/ Κ. Ανδρέου Παπανδρέου

ΤΟ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΝ
 ΠΡΟΪΚΤΗΡΙΑΣ

Η παραίτηση του ΑΠ από το ΚΟΕ

Παπανδρέου και Πεπελάσης στο ΚΟΕ. (Αρχείο Α. Πεπελάση)

*Ο Ε. Κέννεντυ προσερχόμενος
στο ΚΟΕ.
Πίσω του διακρίνονται
ο ΕΔ Α. Παπανδρέου
(Αρχείο Β. Μητροπούλου)*

*Παπανδρέου,
Πεπελάσης
στο ΚΟΕ
με τον Ε. Κέννεντυ.
(Αρχείο Α. Πεπελάση)*

*Παπανδρέου, Πεπελάσης και Κουτσουνάρης με τον ιδρυτή της Υπηρεσίας των Εθνικών Λογαριασμών Στ. Γερωννιάκη στο ΚΟΕ.
(Αρχείο Α. Μάνου)*

Κουτσουνάρης και Πεπελάσης στο ΚΟΕ (Αρχείο Β. Μητροπούλου)

*Ο ΕΔ Γ. Κουτσουμά-
ρης σε εκδήλωση του
ΚΕΠΕ με τον βουλευτή
Α. Σπανορήγα
(Αρχείο Α. Μάνου)*

Α. ΠΕΠΕΛΑΣΗΣ

Με το ΚΕΠΕ, δια του προγόνου του ΚΟΕ, συνδέομαι κυρίως συναισθηματικά και όχι μόνον ακαδημαϊκά.

Είναι η περίοδος 1959-1960 όταν ο Παπανδρέου, με την οικογένειά του, επισκέπτονται την Ελλάδα. Ορισμένα μέγιστα ιδρύματα των ΗΠΑ ανέθεσαν στον Παπανδρέου να μελετήσει το «γιουγκοσλαβικό πείραμα», κι έτσι οι Παπανδρέου βρέθηκαν στην Ελλάδα. Τότε ο Ξενοφών Ζολώτας αγωνιζόταν με την ιδέα να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο Κέντρο οικονομικών ερευνών στην Ελλάδα, και συγχρόνως αναζητούσε επιχειρήματα και τρόπους να απεγκλωβισθεί η οικονομική εκπαίδευση από την Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η παρουσία του Ανδρέα Παπανδρέου ήταν ο από μηχανής θεός που διευκόλυνε και τα δύο, και την ίδρυση του Κέντρου και το επιχείρημα ότι με τον Παπανδρέου μπορούμε να στήσουμε μία σύγχρονη σχολή οικονομικών. Συγχρόνως όμως αυτό διευκόλυνε και τον πατέρα Παπανδρέου να πείσει επί τέλους τον γιό του να επιστρέψει. Έως τότε ο Ανδρέας δεν ήθελε να ακούσει για επιστροφή. Είναι καθηγητής σε ένα από τα καλύτερα πανεπιστήμια των ΗΠΑ και επί πλέον είναι πατέρας τεσσάρων ανήλικων παιδιών.

Η συγκυρία όμως τώρα έμοιαζε αγαθή. Ο Ζολώτας κινεί όλα τα νήματα. Ο πρωθυπουργός Καραμανλής αποδέχεται την εισήγηση Ζολώτα όχι μόνον γιατί τον εκολάκευε πο-

λιτικά, αλλά και πραγματικά, όπως διαπιστώσαμε αργότερα, αναζητούσε τρόπους για να χρησιμοποιήσει νέα πρόσωπα και νέους επιστήμονες. Το πρόβλημα όμως ήταν να πειστεί ο Ανδρέας. Και τότε άρχισε ο χορός των παλινοιδιών. «Επιστρέφω, δεν επιστρέφω». Διαίσθανόταν ότι ο κύκλος του έκλεινε στην Αμερική εκτός αν συνέχιζε το σκληρό παιχνίδι των ανέμων δημοσιεύσεων, και από την άλλη πλευρά η Ελλάδα έμοιαζε ακόμα ταραγμένη και οι μνήμες του Ανδρέα ήταν επίμονες.

Την εποχή εκείνη η οικογένειά μου κι εγώ ζούμε στο σπίτι των Παπανδρέου στο Berkeley. Διδάσκω στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Davis αλλά ζω στο Berkeley. Το τελευταίο γράμμα που έλαβα από τον Παπανδρέου ήταν γραμμένο λίγες ημέρες πριν πάρουν το πλοίο για την Νέα Υόρκη. Γράφει: «Ξέχασέ το, δεν επιστρέφουμε σ' αυτήν την χώρα εδώ ...»

Τρεις εβδομάδες αργότερα όταν έφθασαν στο Berkeley τα πρώτα λόγια που μας είπε «ετοιμάσου να επιστρέψουμε στην Ελλάδα. Μας περιμένουν ...»

Έτσι λοιπόν τρεις μήνες αργότερα στις 16 Ιανουαρίου 1961 η οικογένεια Παπανδρέου και η δική μου αποχαιρετήσαμε το Berkeley και την Αμερική για την Αθήνα. Άμεσος σκοπός: η δημιουργία του ΚΟΕ.

Πριν προχωρήσω οφείλω να σημειώσω, έτσι όπως το έζησα, ότι δηλαδή αν δεν ήταν ο Απόστολος Λάζαρος ούτε ο Ζολώτας θα ήταν τόσο αποφασισμένος για την δημιουργία ενός Κέντρου Οικονομικών, ούτε ο Παπανδρέου τελικά θα αποφάσιζε. Ο Απόστολος Λάζαρος πρωτοπόρος τότε στην οικονομική σκέψη, με την καθαρότητα του λόγου του, με την επιμονή του για την πρόοδο της οικονομικής και της οικονομίας, με τα οράματά του, με την βαθειά γνώση της ελληνικής οικονομίας, και με την δέσμευσή του προς τον Παπανδρέου ότι θα τον βοηθήσει ήταν η ασφάλεια στον κατά πολύ ανασφαλή Παπανδρέου. Ήταν εκείνο που τελικά έπεισε τον Ανδρέα να πάρει την απόφασή του που πολλές φορές του προκάλεσε αμφιθυμία αν όχι και μετάνοια. Ο Λάζαρος, τέλος ήταν εκείνος που βοήθησε στον σχεδιασμό των ερευνητικών προγραμμάτων του ΚΟΕ.

Το τί συνέβη στην πρώτη εκείνη περίοδο της λειτουργίας του ΚΟΕ είναι γνωστό. Το ΚΟΕ είναι στην αρχή υπό την εποπτεία της Ακαδημίας Αθηνών. Η πρώτη και μοναδική φορά που ήρθε σε επαφή ο Ανδρέας με τον Πρόεδρο της Ακαδημίας ήταν για να συζητήσει τα μισθολογικά του ΚΟΕ. Ως εκείνη τη στιγμή δύο ήσαν στη δύναμη του ΚΟΕ. Ο Ανδρέας και εγώ. Ο Ανδρέας εμισθοδοτείτο από την Τράπεζα της Ελλάδος ως οικονομικός σύμβουλος, με μισθό υποδιοικητή. Απέμενε να τακτοποιηθεί και η δική μου περίπτωση. Το ανώτατο όριο που έθεσε ο Πρόεδρος της Ακαδημίας ήταν 6.000 δραχμές. Δηλαδή θα υφιστάμην μία θηριώδη μείωση του εισοδήματός μου. Επί τόπου και εκεί αποφάσισε ο Ανδρέας να ζητήσει από την κυβέρνηση να υπαχθεί το ΚΟΕ στο Υπουργείο Παιδείας. Έτσι και έγινε. Χωρίς γραφειοκρατικές δολιχοδρομήσεις και καθυστερήσεις. Με εντολή Καραμανλή ο τότε Υπουργός Παιδείας Βογιατζής συμπαραστάθηκε ένθερμα στο ΚΟΕ. Το πρώτο διοικητικό συμβούλιο αποτελείτο από έμπειρους και σοβαρούς κρατικούς λειτουργούς όπως ο Γιάννης Λαμπρούκος, γενικός διευθυντής του Υπουργείου Συντονισμού, ο Πέτρος Κουβέλης, καθηγητής και γενικός διευθυντής της Στατιστικής Υπηρεσίας, ο Κώστας Παπαπάνος, Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Παιδείας, απόλυτος γνώστης των μυστικών της ελληνικής γραφειοκρατίας κ.ά.

Με την πρωτοβουλία κυρίως του Απόστολου Λάζαρη συνεστήθησαν ευθύς αμέσως ομάδες εργασίας. Θυμάμαι τον Δημήτρη Χαλκιά, τον μακαρίτη Βαγγέλη Δεβλέτογλου, τον R. W. Westebbe, και φυσικά τον Απόστολο Λάζαρη, ενίοτε τον Λευτέρη Αδάμ, παλιό φίλο του Ανδρέα κ.ά. Συνερχόμεθα τακτικά άλλοτε στο σπίτι του Ανδρέα στη οδό Γύζη, άλλοτε

στο γειτονικό σπίτι της αφεντιάς μου, ώσπου να αποκτήσουμε τα δικά μας γραφεία στην οδό Αμερικής 6. Εκεί συζητούσαμε για το πρώτο περίγραμμα μελετών του ΚΟΕ, εκεί εντέχνως εδιδάσκετο ο Ανδρέας για την ελληνική οικονομία και «τα μυστήριά της». Εκεί όμως πρωτοκαλλιεργήθηκε το έδαφος για να εμφανισθούν τα επόμενα δύο-τρία χρόνια εκείνα τα πρώτα βιβλία του ΚΟΕ που ήσαν αληθινά υποδείγματα για την ανάλυση της ελληνικής οικονομίας. Μελέτες εμπειρικές με γνώση όμως της σύγχρονης τότε οικονομικής σκέψης και μεθοδολογίας.

Το ΚΟΕ στην αρχή λειτούργησε υποδειγματικά ως κέντρο ανάλυσης και συμπερασμάτων οικονομικής πολιτικής. Δεν εξυπηρέτησε κομματικές θέσεις και προκαταλήψεις. Ας αναζητήσετε τους καθαρούς επαίνους στις ομιλίες του Παναγιώτη Παπαληγούρα και Γιάννη Μπούτου στα πρακτικά της Βουλής. Η αρχή αυτή διεσπάσθη αρκετές φορές, άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο. Ακόμη και επί υπουργίας του Ανδρέα Παπανδρέου τότε στο Υπουργείο Συντονισμού.

Σήμερα το ΚΕΠΕ είναι μία σπάνια και πολύτιμη κληρονομιά οικονομολόγων, παλαιότερων και νεωτέρων που θα ήθελαν να διαθέτουν και τα καλύτερα πανεπιστήμια. Μακάρι η πολιτεία να έριχνε μια πιο προσεκτική ματιά σ' αυτή την πηγή εθνικού πλούτου και να την αξιοποιούσε για το μακροχρόνιο συμφέρον της χώρας.

Αδαμάντιος Πεπελάσης

MY CONNECTION WITH KEPE, 1958-1965
Pan A Yotopoulos (Panayiotis K. Panayiotopoulos)

Stanford University and University of Florence

My connection with KEPE dates to its embryonic year 1958, when the institution was still a wish in the creative imagination of Andreas Papandreou who had just arrived in Greece from his chair at the University of California, Berkeley.

Bearing three grants that he had secured from America, he was dreaming to create an Economics Research Center by the Academy of Athens. At the same time I had arrived in Greece from the University of California, Los Angeles to collect data for my Ph.D. dissertation. The mid-wife for our acquaintance was Xenophon Zolotas, the Governor of the Bank of Greece and my mentor during my studies at the Law School of the University of Athens, who had housed us in two adjacent offices on the third floor, the «attic» (σοφίτα) of the Bank of Greece. The conviviality of the environment encouraged discussions that often would entail input, whether volunteered or unsolicited, from either one of us to the other's project. Given my law background, I knew something about innovating by the Academy and Andreas was equally underwhelmed about my chances of theorizing and testing for my dissertation titled «Disguised Unemployment and Elastic Supplies of Labor: the Theory and an Empirical Test for Greek Agriculture» (1962, UCLA). Our discretionary risk-taking livened the discussions we have had, until later in the year I returned to my brand new position at the University of Wisconsin, and Andreas returned

to his seat at the University of California. We have had occasional contacts in between, when, in 1962, Andreas called me from Berkeley with the suggestion that we both go to Greece for one year: «I will write my book, you will write yours and we shall both return to our respective Universities after that»!

The two-year period that I served at KEPE, 1963-1965, was eventful: It was the best of times; it was the worst of times! The rest of the story has many ripples.

When I arrived in Greece, in May 1963, the dream that had possessed Andreas in 1958 had materialized in the form of KEPE with the responsibility of doing economic research and also planning – which was, at that time, a maledictory word in economics! My office was squeezed between two empty offices, Andreas' at my left, who had become Counselor of George Papandreou's PASOK Government and Diamantes Pepelasis' at my right, who had become Director of the Agricultural Bank of Greece. My responsibility was to lead the team responsible for producing the Five-Year Plan for the agricultural sector, using as a model the analytical and empirical work of my Ph.D. Dissertation.

In 1963 the state of Greek agriculture was pathetic. Epirus, where we first sampled families and farms, had been denuded of able males of 15 years and above who had migrated as menial laborers to Germany. My team consisted of 15 interviewers, all of them recent University graduates, who were enthusiastic, loyal, good listeners and easy learners. The four jeeps that had been assigned to us by the Γενικόν Επιτελείον Στρατού had been repainted in neutral colors to disguise their provenance for the purpose of calming the nerves of the randomly-sampled respondents; their military drivers were heroic, their civilian outfits notwithstanding. Some details of the three months of interviewing in various areas of Greece and the remarkable bravery of the interviewers, both men and women, in reaching inaccessible villages and climbing roadless mountain boulders, is worth registering in a history of the era. It is also notable that almost all of them subsequently earned scholarships to study economics in the US and have been my colleagues and friends to this day.

When I was not in the field with my teams collecting data, I was at the computation center of the ΓΕΣ, formulating hypotheses and analyzing the data with the assistance of dedicated, able and hard-working analysts. Their loyalty extended to worrying also for the time wasted, because we were being kicked out of the computation center «for security reasons» every time the Turkish frigate «Hora» was appearing in the Aegean waters during that tumultuous era.

By the summer of 1965 I had finished the Five Year Plan for the Greek Agriculture and I told Andreas that it was time to return to my University. He responded that we should better go to Geros and I tell him my request. The very same day we drove to Kastri to find the Prime Minister lunching alone at the dining room. He invited us to join and we had a good meal and an interesting discussion until Andreas announced that I had a request to make. I said Mr. President, Andreas and I came to Greece with the agreement that we would stay for one year to finish writing our respective books. He has not finished his task and he belongs here but I finished my job and I request your permission to return to my University. He nailed me with his deep eyes, and after a short silence he says: «Παναγιωτοπουλε, αν εσυ φυγης, αν αυτος φυγη (pointing to Andreas), αν εγω φυγω, τι θα γινη αυτο το μαγαζακι που λεγεται Ελλας;» It brought tears in my eyes!

In two weeks we took the ferryboat from Patras to board in Napoli for our ocean travel. We had hardly left the Port when we received the radio-news that the King had dismissed the Papandreou Government! This was the beginning of the long national nightmare which ended with the nation's pangs for the division of Cyprus and feeling of insecurity that another coup

d'itat could still materialize. The nation suffered these hallucinations until the date that Greece entered the European Community.

The story so far has registered the best of times. The worst of time happened with uncanny regularity! Bad times originated in externalities that related to conservatism, occasionally to fraud and envy, and especially to attempts of the «guardians of the Status Quo» to contain the «socialist» plans of the Papandreou Government. Some examples will suffice.

The launching of the agricultural survey mentioned earlier was deferred by two months as a result of the trials and tribulations that I faced at the ΓΕΣ. The deferment from military service that enabled me to pursue my studies in the US had probably expired once I completed my Ph.D. dissertation in 1962 and I had accepted an assistant professorship at the University of Wisconsin. I was therefore not surprised the first time that the police came to my house to arrest me as «ανυποτακτος» and referred me to the ΓΕΣ. Despite the fact that the Prime Minister, George Papandreou, asked his Minister of Defense to expedite my case, I continued being visited at home and «arrested» a couple of times each month and referred again to ΓΕΣ, in order to start the same process from the beginning again! This routine finally ended by the cunning creativity of my Βαρβακειον schoolmate, co-author and practicing lawyer by that time, the late Αλεκος Βεζιροπουλος, who was my escort on my visits to ΓΕΣ. All of a sudden he called me one day in order to bring money and meet him at the Κεντρον Διερχομενων στον Σταθμο Λαρισσης, in order to buy out my military obligation! After months of rejecting my urgent pleas to tell me the provenance of this miracle, he finally disclosed that he καρφωσε εναν λοχαγο who had tried to cheer us for our tribulations by denouncing those who do not yield to the orders of the Prime Minister: «ειναι ολοι αντιδραστικοι!»! Poor soul, he was transferred to the borders with Yugoslavia!

I heard the name of Dr. T. when Xenophon Zolotas, who was also member of the Board of Directors of ΚΕΠΕ, walked into my office a day and handed me the Ph.D. dissertation: Dr. T., Finance, Columbia University. His request was that I evaluate it for a position at the University of Athens. I spent a couple of days examining the volume carefully and since I was both quite impressed and somewhat incredulous, I passed it over to Diomedes Psilos, (University of California, Berkeley), and colleague at the Center, who had his Ph.D. in Finance. He returns a few days later to tell me that he has read this Dissertation before; but he has never read anything by Dr. T! I told him that unless he produces evidence he should forget that he ever saw this dissertation. Diomedes, being a voracious reader and a bookworm-rat, had brought with him on his return to Greece two trunks of books, papers and pamphlets. He triumphantly returns the next day and he drops on my desk the Dissertation of a certain Dr. Galbraith, of the University of British Columbia, Canada. I carried the two dissertations to the Central Bank of Greece and deposited them at the office of Zolotas - who remained speechless. The next day he sent me a note thanking me for having saved the University of Athens from an embarrassing appointment! A few months later, I read the announcement in the Economic Journal that the article in the previous issue was not the work of Mr. T. but that of Dr. Galbraith of the University of British Columbia, Canada. Sometime later I also received the news that Columbia University, New York, had withdrawn the Ph.D. degree that had been granted to Mr. T. This was something that has happened for the first and only time in the 125 years' history of the American Economic Association!

Shortly after the Coup of the Hunta, in 1967, I was informed that Mr. T. was elevated to a Ministerial post by the Dictatorship and Pan A Yotopoulos was declared persona non-grata - and could not enter Greece. The Government, however, effectively applied the Five Year Plan

for Agriculture, although the books and papers at the Center's Library that bore the Yotopoulos name were sent to the crematorium - with the exception of what the brave Librarian, Georgia Tsafoulia, managed to hide at her personal risk!

A few days before our departure for the return trip, we were invited at a reception in the American Embassy. A colleague at KEPE and dear friend, Jeff Nugent, asked me about one of the guests I had just greeted and I told him that he is Mr. Anschutz, the First Secretary of the American Embassy. He said he had met him before and he has been racking his brains to remember where. The next day Nugent came to my office with a memory flash: when he was finishing his bachelor's degree at Amherst College, he had interviewed for the CIA. Anschutz was his interviewer!

I will always regret that I tried but I failed in my attempt to transfer the information where it might have been timely and valuable.

After «my connection with KEPE», the first time that I felt safe to return again to Greece was in 1975. I spent a year as Visiting Professor at the Law School of the University of Athens, my Alma Mater - which also honored me as «Ομοτιμο Καθηγητη» in 2007.

[Σημείωση: Η μνήμη του Καθηγητή Π. Παναγιωτόπουλου τον προδίδει στο στο θέμα της Γ. Τσαφούλια, η οποία ήταν υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων κατά την περίοδο αυτή. Υπεύθυνη βιβλιοθήκης ήταν η Μ. Καρανδρέα.]

Τα πρώτα μελήματα της διοίκησης του νέου ιδρύματος ήταν η κάλυψη των βασικών του αναγκών, δηλαδή η εξεύρεση στέγης και η πρόσληψη προσωπικού. Τα γραφεία εγκατεστάθηκαν αρχικά στην οδό Αμερικής 6, ενώ η στελέχωση, όπως φαίνεται και από τον πίνακα κίνησης προσωπικού που παρατίθεται στο τέλος της ανά χειρας έκδοσης, έγινε σχετικά γρήγορα. Ήδη στα 1965 το σύνολο του προσωπικού, ερευνητικού και διοικητικού, έφτασε τα 155 άτομα. Με τη μεγάλη όμως αυτή αύξηση του προσωπικού, που την εποχή αυτή ιδρύει και τον πρώτο σύλλογο υπαλλήλων του ιδρύματος, ο χώρος δεν ήταν πλέον επαρκής. Έτσι, έπειτα από ένα σύντομο χρονικό διάστημα κατά το οποίο το προσωπικό διασπείρεται και σε άλλα κτίρια (στο κτίριο του ΜΤΣ και στην οδό Καραγεώργη Σερβίας), το ίδρυμα, ως ΚΕΠΕ πλέον, μεταφέρεται στην οδό Ιπποκράτους 22, όπου έμελλε να παραμείνει για πάνω από 40 χρόνια.

Οι κύριοι στόχοι του ΚΟΕ (1961-1964), ήταν αφενός η διεξαγωγή οικονομικής έρευνας σχετικά με την ελληνική οικονομία και αφετέρου η προώθηση της εκπαίδευσης νέων οικονομολόγων. Και οι δύο αυτοί στόχοι υπηρετήθηκαν με επιτυχία.

Ειδικότερα, όσον αφορά την έρευνα που έγινε κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του ΚΟΕ, δηλαδή κατά την τριετία 1961-1964, εκδόθηκαν τέσσερις εργασίες στη σειρά «Σεμινάρια», τρεις από τις οποίες συγγράφηκαν από ξένους καθηγητές. Επιπροσθέτως, την ίδια περίοδο εκδόθηκαν και δέκα έξι εργασίες

ΙΔΙΩΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΑΣΗΤΙΚΟΝ

Μεταξύ ἀπ' ἐνός τοῦ κ. Ἀνδρέου Γ. Παπανδρέου, Γενικοῦ Ἐπιστημονικοῦ Διευθυντοῦ καὶ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ἐνταῦθα ἐδρεύοντος Νομικοῦ Προσώπου Δημοσίου Δικαίου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν " Κέντρον Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν " (Κ.Ο.Ε.) καὶ ἀπ' ἑτέρου τῆς Δ/δος Ἀθηνῶν Ι. Λυμπερή συνομολογοῦνται διὰ τοῦ παρόντος τὰ ἑξῆς :

Τὸ Κέντρον Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν προσλαμβάνει τὴν ἑτέραν τῶν συμβαλλομένων Δ/δα Ἀθηνῶν Ι. Λυμπερή ὡς Ἐτενοδακτυλογράφον.

Ἡ πρόσληψις αὕτη γίνεται ἐπὶ μονοετεί συμβάσει καὶ μὲ μηνιαίαν ἀμοιβὴν Ἀρχ. 3.750.

Ἡ ἐν λόγῳ ἀμοιβὴ θά κατβάλληται εἰς τὸ τέλος ἐκάστου μηνός, ἐξ αὐτῆς δέ θά παρακρατῆται τὸ χαρτόσημον καὶ αἱ ὑπὲρ τῶν οἰκείων Ἀσφαλιστικῶν Ταμείων εἰσφοραί.

Ἡ προσλαμβανομένη θέλει συμμορφοῦται ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας της, τὸ ὑψίτερον ἐργασίας κλπ. πρὸς τοὺς Κανονισμοὺς τοῦ Κέντρου Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν.

Ἡ παροῦσα σύμβασις ἀρχεται τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1961 καὶ λήγει τὴν 31ην Αὐγούστου 1962 αὐτοδικαίως καὶ αὐτομάτως, μὴ ἀπαιτουμένης ἑτέρας εἰδοποιήσεως.

Εἰς πίστωσιν τῶν ἀνωτέρω συντάγῃ τὸ παρὸν εἰς διπλοῦν, ἔλαβε δέ ἕκαστον τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἀνά ἓν ὅμοιον, ὑπογραφομένον ὡς ἔπεται.

ΟΙ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

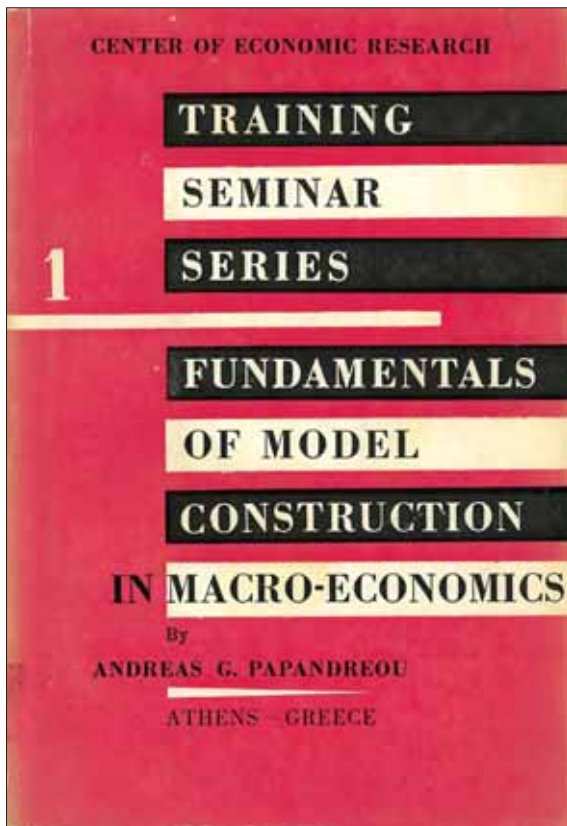
Ἀνδρ. Γ. Παπ. Δ.

*Ἡ σύμβαση της πρόσληψης του πρώτου μέλους του Διοικητικού Προσωπικού το 1961
(Αρχείο Α. Μάνου)*

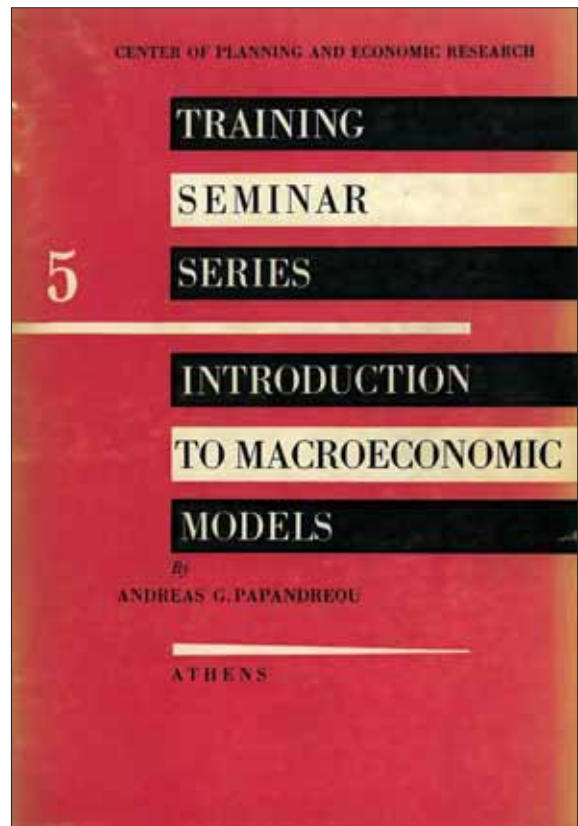
στη σειρά «*Διαλέξεις*», οκτώ από τις οποίες συγγράφηκαν από ξένους καθηγητές. Σ' αυτούς περιλαμβάνονται δύο μετέπειτα κάτοχοι του βραβείου Νόμπελ, οι M. Friedman και Jan Tinbergen. Τέλος, εκδόθηκαν δώδεκα μελέτες στη σειρά «*Οικονομικές Μονογραφίες*», πέντε από έλληνες συγγραφείς, πέντε από ξένους και δύο με συμμετοχή Ελλήνων και ξένων.

Η ερευνητική δραστηριότητα συνεχίστηκε αμείωτη και μετά την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου και μέχρι το τέλος της περιόδου, οπότε εκδόθηκαν άλλες τέσσερις εργασίες στη σειρά «*Σεμινάρια*» (μόνο μία αποκλειστικά από έλληνα ερευνητή - τον Α. Παπανδρέου, ενώ μεταξύ των ξένων που συνεισέφεραν εργασίες ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στον Arthur Goldberger) και έξι στη σειρά «*Διαλέξεις*» (πέντε από ξένους μεταξύ των οποίων διακρίνουμε το όνομα του μετέπειτα κατόχου του βραβείου Νόμπελ Kenneth Arrow). Επιπλέον, εκδόθηκαν έξι μελέτες στη σειρά «*Οικονομικές Μονογραφίες*», τρεις από έλληνες συγγραφείς και τρεις από ξένους και μία μελέτη στη σειρά «*Ειδικές Μελέτες*», στην οποία συνεργάστηκαν έλληνες και ξένοι επιστήμονες.

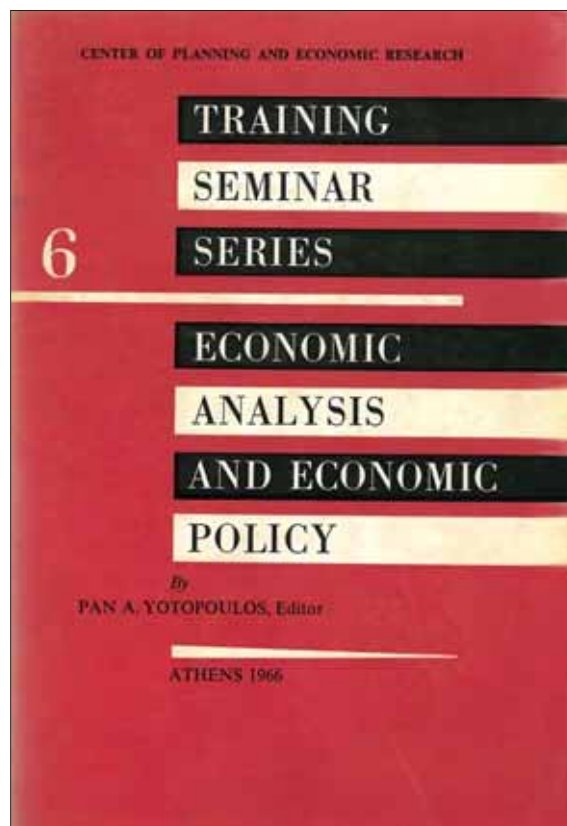
Όπως προκύπτει από τα εν συντομία παρατιθέντα στοιχεία λοιπόν, από πλευράς οικονομικής έρευνας η περίοδος υπήρξε εξαιρετικά γόνιμη. Η παρουσία ελλήνων οικονομολόγων που είχαν διακριθεί σε ξένα πανεπιστήμια και οι συνεχείς επισκέψεις επιφανών ξένων καθηγητών, οι οποίοι είτε παρέμεναν για κάποιο διάστημα εκπονώντας κάποια εργασία στην Ελλάδα ή απλά επισκέπτονταν τη χώρα για ένα μικρό διάστημα και έδιναν κάποια διάλεξη, συνιστούσαν ένα ξεχωριστό περιβάλλον μάθησης για νέους οικονομολόγους που είχαν τελειώσει τις σπουδές τους και ξεκινούσαν την καριέρα τους κάτω από συνθήκες που δεν θα μπορούσαν να ήταν καλύτερες. Στη συνέχεια, πολλοί απ' αυτούς έκαναν χρήση των δυνατοτήτων που προσέφερε το Κέντρο, είτε δίνοντας το ίδιο υποτροφίες είτε μεσολαβώντας σε άλλους οργανισμούς προς τούτο. Το αποτέλεσμα ήταν ότι αριθμός νέων πτυχιούχων αξιοποίησαν τις ευκαιρίες και μετέβησαν στο εξωτερικό για μεταπτυχιακές σπουδές. Πολλοί απ' αυτούς στελέχωσαν αργότερα τα ελληνικά πανεπιστήμια, ενώ κάποιοι έμειναν στο εξωτερικό και έκαναν καριέρα σε ξένα πανεπιστήμια.

A. Παπανδρέου (1962)

A. Παπανδρέου (1965)

P. A. Yotopoulos (ed) (1966)

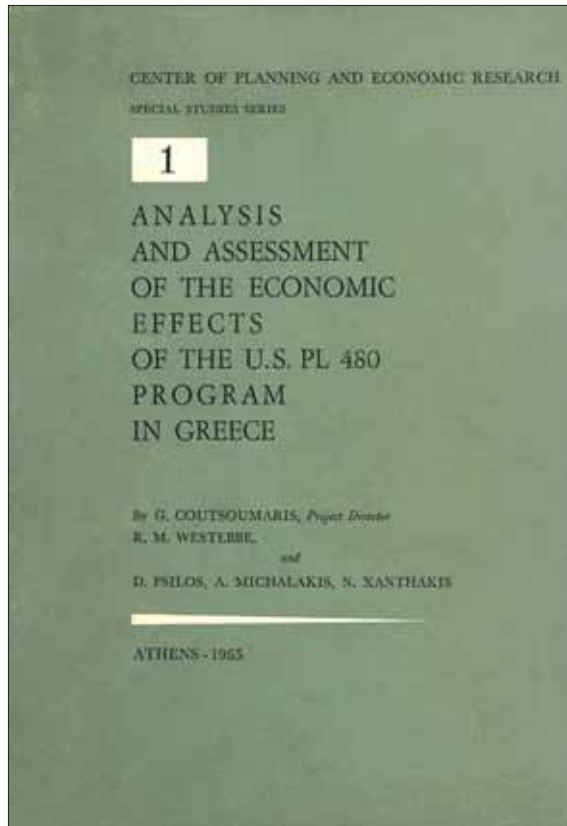
Α. Παπανδρέου (1962)

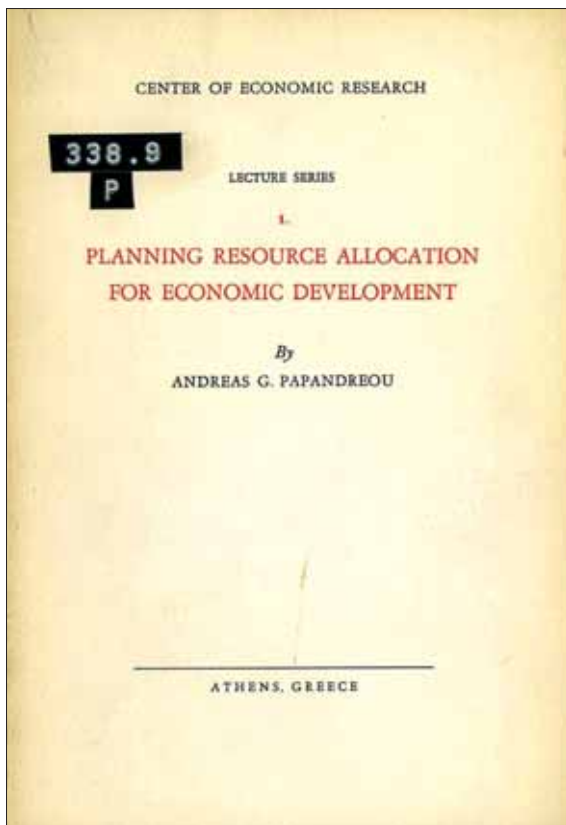
Α. Πεπελάσης-Π.Κ. Παναγιωτόπουλος (1962)

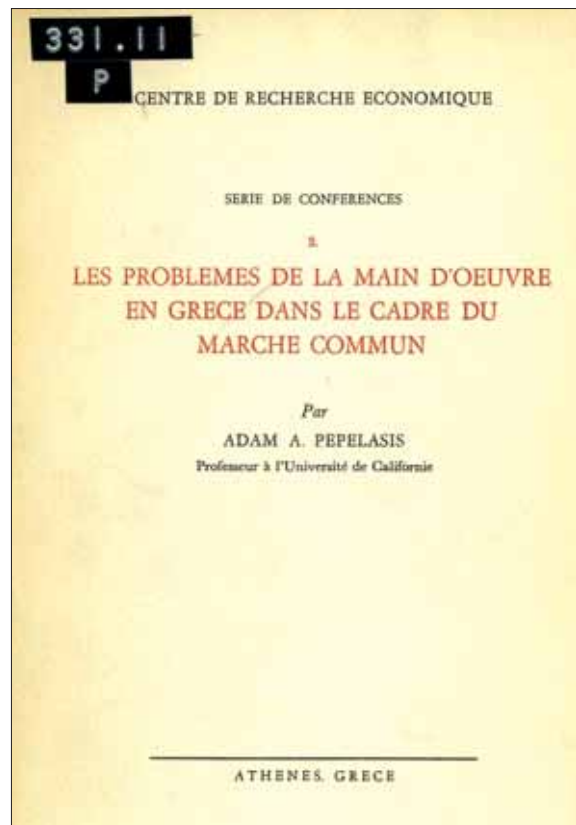
Γ. Κουτσουνάρης (1963)

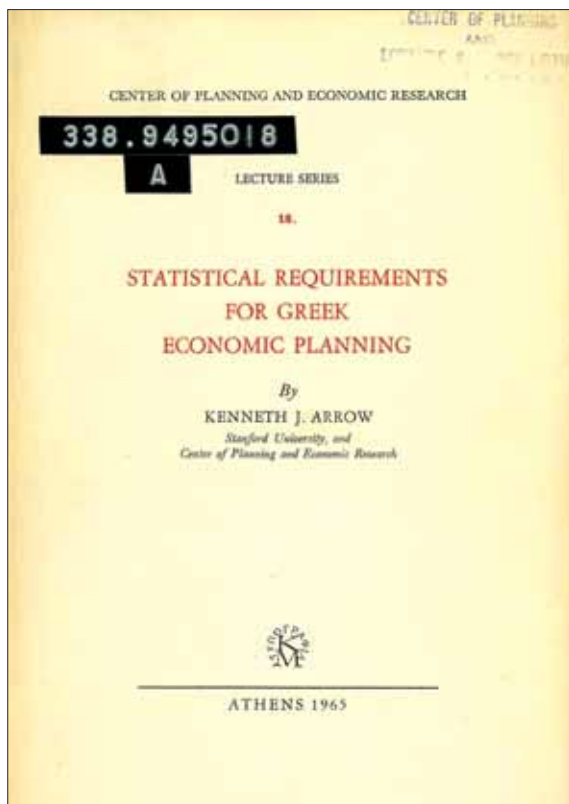
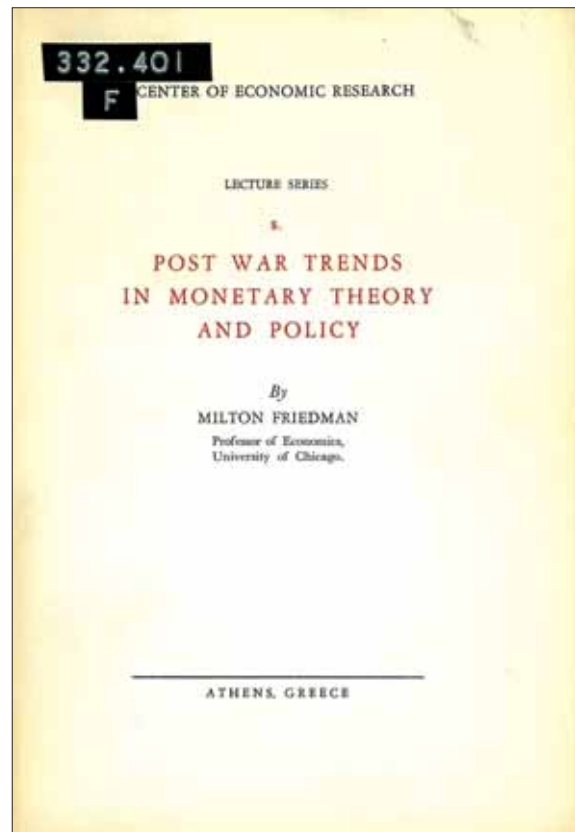
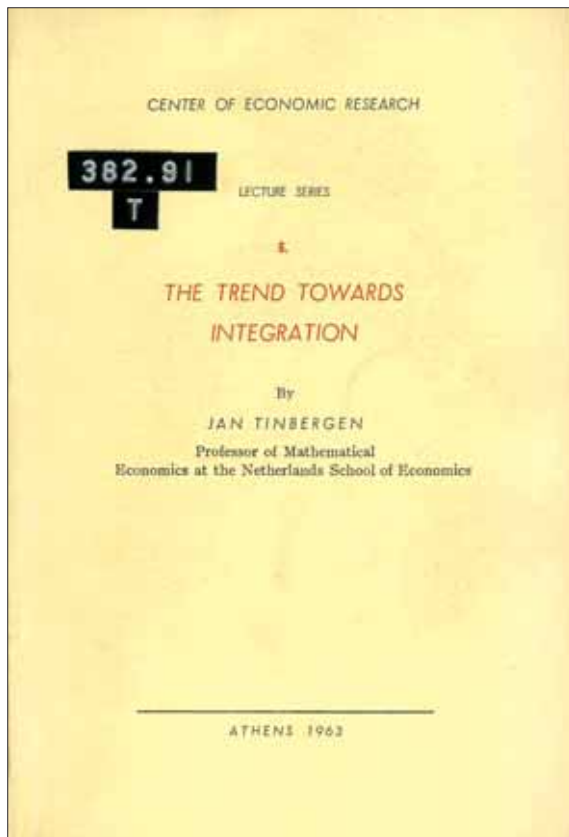
G. Coutsoumaris et. al. (1965)

A. Papandreou (1962)

A. Pepelasis (1962)

Διαλέξεις στο ΚΕΠΕ από Νομπελίστες.
No. 5: M. Friedman (1963)
No. 6: J. Tinbergen (1963)
No. 18: K. Arrow (1965)

*Αμερικής 6 και Πανεπιστημίου:
Η πρώτη έδρα (ΚΟΕ)
(Αρχείο Δ. Κάζη)*

*Ιπποκράτους 22: Η δεύτερη έδρα
(ΚΕΠΕ)
(Αρχείο Δ. Κάζη)*

*Ιπλοκράτους 22: Η είσοδος
(Αρχείο Δ. Κάζη)*

Ιπλοκράτους 22: Το γραφείο του ΕΔ (Αρχείο Δ. Κάζη)

Ιπποκράτους 22: Η αίθουσα 415 (συσκέψεων) (Αρχείο Δ. Κάζη)

Κατά τα έτη 1964 και 1965 το Κέντρο πέραν από τις ερευνητικές του εργασίες ασχολήθηκε, ως ΚΕΠΕ πλέον και σε συνεργασία με το Υπουργείο Συντονισμού, με την εκπόνηση του «Σχεδίου Πενταετούς Προγράμματος Οικονομικής Αναπτύξεως της Ελλάδος 1966-1970». Αυτό ήταν το πρώτο πενταετές στο οποίο συνέπραξε το ΚΕΠΕ, όχι όμως και το πρώτο πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης που εκπονήθηκε στην Ελλάδα.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στην πρώτη ενότητα, η ανάγκη για κάποιο πιο μακροπρόθεσμο προγραμματισμό είχε επισημανθεί από τις αρχές της δεκαετίας του 1950. Με την προοδευτική συνειδητοποίηση ότι με την άσκηση της κλασικής βραχυχρόνιας πολιτικής δεν μπορούσαν να λυθούν τα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας ούτε να επιτευχθεί η μακροχρόνια ανάπτυξη της χώρας, η ανάγκη αυτή έγινε πλέον επιτακτική. Προς την κατεύθυνση αυτή όμως σε σημαντικό βαθμό επέδρασε και το διεθνές περιβάλλον, το οποίο ήταν ευνοϊκό για τέτοια εγχειρήματα, δεδομένου ότι η μελέτη και επιδίωξη της οικονομικής ανάπτυξης ήταν το θέμα της μόδας για τους οικονομολόγους της εποχής.

Πρέπει να επισημανθεί στο σημείο αυτό όμως ότι οι πρώτες προσπάθειες εκπόνησης μακροχρονίων προγραμμάτων είχαν ήδη γίνει από τη δεκαετία του 1950. Τόσο το Πρόγραμμα Ανοικοδόμησης της χώρας, το οποίο καταρτίστηκε από την UNRRA σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ανοικοδόμησης του Υπουργείου Συντονισμού, όσο και τα Προγράμματα Δημοσίων Επενδύσεων που στηρίχτηκαν

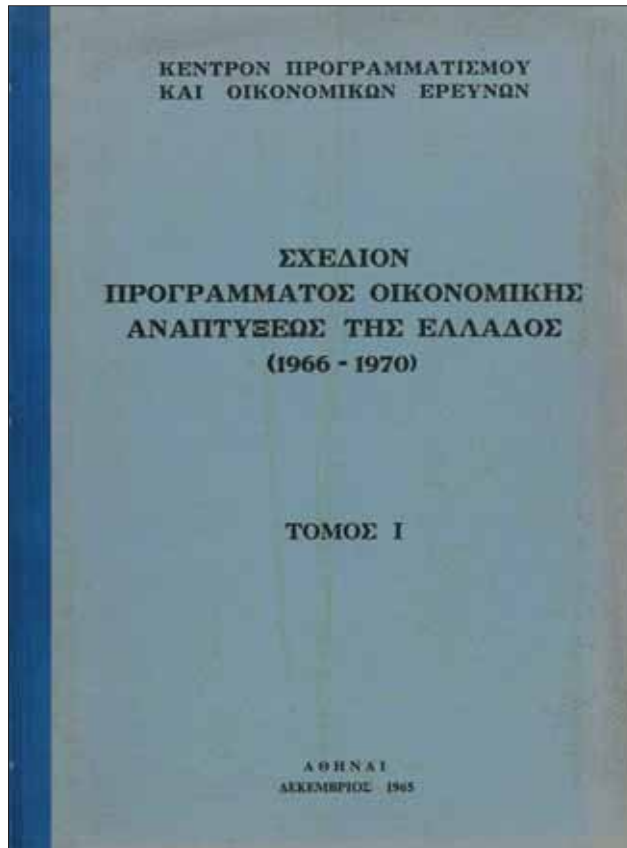
στους πόρους του Σχεδίου Marshall είχαν μακροχρόνιες προοπτικές. Στη συνέχεια, πάντα στη δεκαετία του 1950, καταρτίστηκε από το Ανώτατο Συμβούλιο Ανοικοδόμησης και το πρώτο Προκαταρκτικό Μακροχρόνιο Πρόγραμμα, το οποίο μάλιστα είχε και την έγκριση του ΟΟΣΑ.

Πιο συστηματική πάντως ήταν η προσπάθεια που ξεκίνησε το 1957 με τη σύσταση της Επιτροπής Ερεύνες και Οργανώσεως του Οικονομικού Προγραμματισμού. Η επιτροπή αυτή χρησιμοποίησε υπάλληλους διαφόρων υπουργείων και φορέων, επιστήμονες και εκπροσώπους τομέων, επί τη βάση των εισηγήσεων των οποίων η Διεύθυνση Επεξεργασίας Προγράμματος του υπουργείου Συντονισμού συμπλήρωσε (το 1958) και εξάγγειλε (το 1959) το «*Προσωρινό Πενταετές Πρόγραμμα Οικονομικής Αναπτύξεως της Χώρας (1959-1963)*». Καθώς όμως το πρόγραμμα αυτό υστερούσε από πλευράς μεθοδολογίας και τεχνικής σύνταξης, κρίθηκε σκόπιμο να κληθεί ομάδα ξένων ειδικών υπό τον ιταλό καθηγητή P. Saraceno για την περαιτέρω επεξεργασία του. Τελικά, το πρόγραμμα αναθεωρήθηκε και οριστικοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1962 με τελική αναφορά στα έτη 1962-1966.

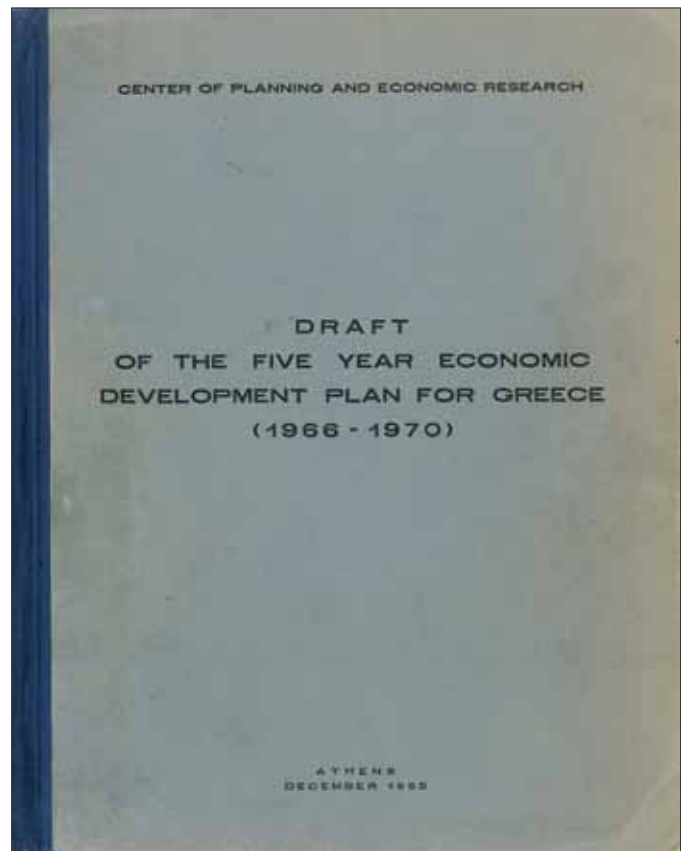
Τέλος, τα χρόνια αυτά, εξαιτίας των ευρύτερων προβληματισμών σχετικά με την ανάπτυξη της χώρας, τέθηκε και το θέμα της Περιφερειακής της Ανάπτυξης. Ως επακόλουθο συστήθηκαν, το 1962, οι πρώτες ειδικές Υπηρεσίες Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ηπείρου, Πελοποννήσου και Κρήτης) με στόχο την κατάρτιση σχετικών προγραμμάτων.

Οι θεσμικές αλλαγές του 1964 που μετέτρεψαν το ΚΟΕ σε ΚΕΠΕ και το έθεσαν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Συντονισμού είχαν στόχο την πιο άμεση εμπλοκή του Κέντρου στο οικονομικό γίνεσθαι της χώρας. Ο προγραμματισμός αντιμετωπιζόταν πλέον ως ένα σύνθετο πρόβλημα που, εκτός της οικονομικής είχε και περιφερειακή, χωροταξική και πολεοδομική διάσταση. Προς τούτο το ΚΕΠΕ εκτός από οικονομολόγους προχώρησε και στη πρόσληψη ειδικευμένων πολεοδόμων-χωροτακτών, οι οποίοι και σύστησαν, μέσα στο ίδρυμα, την Υπηρεσία Χωροταξίας. Η υπηρεσία αυτή εργαζόταν παράλληλα και σε συνεργασία με τους οικονομολόγους της Υπηρεσίας Περιφερειακής Οικονομικής Αναπτύξεως, με τελικό αποτέλεσμα να αναπτυχθούν και να υιοθετηθούν ενιαίες μεθοδολογίες κοινωνικοοικονομικής έρευνας και σχεδιασμού της ανάπτυξης, οι οποίες εφαρμόστηκαν στην εκπόνηση των προγραμμάτων.

Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, το πρώτο πρόγραμμα που εκπονήθηκε από το ΚΕΠΕ ήταν αυτό της περιόδου 1966-1970. Το Υπουργείο Συντονισμού διαβίβασε στο ΚΕΠΕ τις κατευθυντήριες αρχές και εκείνο προχώρησε στην εκπόνηση του «*Σχεδίου Προγράμματος Οικονομικής Αναπτύξεως της Ελλάδος 1966-1970*», που εκδόθηκε τόσο στα ελληνικά όσο και, σε περίληψη, στα αγγλικά. Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου προγράμματος εκπονήθηκαν και εκδόθηκαν έξι εκθέσεις.

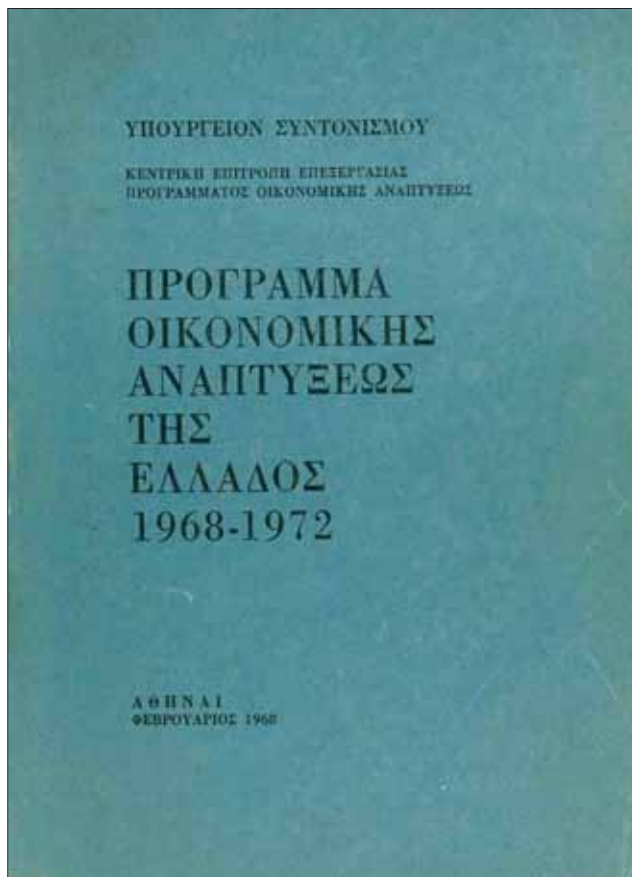

*Εξώφυλλα
Προγράμματος 1966-1970*

Μελέτη εκδοθείσα στο πλαίσιο του Προγράμματος 1966-1970

Εξώφυλλο Προγράμματος 1968-1972

Το 1967 βρίσκει το ΚΕΠΕ οργανωμένο, στελεχωμένο και έχοντας βρει το ρόλο του στην ελληνική πραγματικότητα. Παράλληλα, απολαμβάνει γενικευμένη αναγνώριση και αποδοχή, που αποδεικνύεται τόσο από συζητήσεις στη Βουλή (πρακτικά συζητήσεων της Βουλής) και αναφορές στον τύπο της εποχής όσο και από το γεγονός ότι αριθμός στελεχών του ιδρύματος αποσπάστηκε στο Υπουργείο Συντονισμού, όπου κατέλαβε θέσεις ευθύνης, με τους αποσπασθέντες να απολαμβάνουν της αποδοχής των στελεχών του υπουργείου. Στη συνέχεια όμως θα ακολουθούσε μία εξαιρετικά σκοτεινή περίοδος της νεοελληνικής ιστορίας.

[Αγόρευση Π. Παπαληγούρα στη συνεδρίαση της Βουλής της 6/8/1964 στο πλαίσιο της συζήτησης για τη μετατροπή του θεσμικού πλαισίου του ΚΟΕ «...Η ανάγκη εκπονήσεως μελετών, η ανάγκη της διενεργείας ερευνών είχε πλήρως αναγνωρισθεί, αφού επί των ημερών της ιδικής μας κυβερνήσεως, ως προείπον, συνέβη να ιδρυθή το Κέντρον Οικονομικών Ερευνών, περί του οποίου πλειστάκις ευφήμως έχω εκφρασθεί εις την αίθουσαν αυτήν.»]

Η ΕΠΤΑΕΤΙΑ (1967-1974)

Το ΚΕΠΕ όπως και ο υπόλοιπος δημόσιος τομέας, συνέχισε να λειτουργεί κατά τη περίοδο της δικτατορίας. Η επικράτηση του καθεστώτος οδήγησε στην αποχώρηση του καθηγητή Γ. Κουτσουμάρη από τον οργανισμό. Νέος επιστημονικός διευθυντής ανέλαβε ο ανώτερος στην ιεραρχία ερευνητής του ΚΕΠΕ Δρ. Η. Μπαλόπουλος, ο οποίος και παρέμεινε σ' αυτή τη θέση καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου. Για πρώτη φορά όμως ο Επιστημονικός Διευθυντής δεν κατέλαβε ταυτόχρονα και τη θέση του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου. Πράγματι, στη θέση αυτή τοποθετήθηκε και παρέμεινε έως το 1973 ο καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Δημ. Δελιβάνης. Την τελευταία χρονιά της περιόδου (έως το 1974) Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου τοποθετήθηκε ο Κ. Παπαγιάννης, Υποδιευθυντής Μελετών της Τράπεζας της Ελλάδος. Τέλος, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, τότε και ερευνητής του ΚΕΠΕ, Π. Παυλόπουλος ανέλαβε τα καθήκοντα του Αναπληρωτή Γενικού Διευθυντή κατά τη περίοδο 1971-1973.

*Η. Μπαλόπουλος:
ΕΔ 1967-1974*

*Π. Παυλόπουλος:
Αναπλ. ΕΔ 1971-1973*

Το 1967 παρατηρήθηκε σχετικά μεγάλος αριθμός αποχωρήσεων του προσωπικού. Συνολικά αποχώρησαν 34 άτομα, δηλαδή λίγο πάνω από το 21% του συνόλου. Οι αποχωρήσεις σε κάποιο βαθμό καλύφθηκαν με νέους υπαλλήλους, έτσι ώστε στο τέλος του 1967 να υπηρετούν 136 υπάλληλοι αντί των 157 του 1966. Από το 1968 όμως, με τις συνεχείς προσλήψεις, ξανάρχισε η ανοδική πο-

ρεία του αριθμού των υπηρετούντων στο ΚΕΠΕ. Η αύξηση ήταν αργή στην αρχή, λόγω του σχετικά μεγάλου αριθμού αποχωρήσεων που παρατηρήθηκε και το έτος αυτό (12), και γρηγορότερη στη συνέχεια, με αποτέλεσμα στο τέλος του 1974 ο αριθμός του προσωπικού να ανέρχεται στους 177.

Θα ήταν δύσκολο να αποδώσει κανείς τις αποχωρήσεις μόνο στα πολιτικά τεκταινόμενα της εποχής. Μία λεπτομερέστερη εξέταση του πίνακα μεταβολών του προσωπικού αποκαλύπτει ότι κατά την περίοδο 1965-1968 φαίνεται να υπήρξε μεγάλη σχετική κινητικότητα, με μεγάλο αριθμό τόσο νέων προσλήψεων όσο και αποχωρήσεων κάθε έτος. Είναι προφανές ότι στο διάστημα αυτό επήλθαν μεγάλες αλλαγές στη σύνθεση του προσωπικού.

Κατά τη διάρκεια της επταετίας το ΚΕΠΕ συνέχισε να εκπληρώνει και τις τρεις κύριες λειτουργίες του (έρευνα-προγραμματισμός-εκπαίδευση), αν και με βάση το κριτήριο τον αριθμό των σχετικών εκδόσεων, η ερευνητική δραστηριότητα φαίνεται μειωμένη σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.

Ειδικότερα, στη σειρά «*Σεμινάρια*» εκδόθηκε μόλις μία εργασία και μάλιστα από ξένο συγγραφέα. Δεδομένου όμως ότι η εργασία αυτή εκδόθηκε το 1968 το πιο πιθανό είναι ότι ουσιαστικά εκπονήθηκε την προηγούμενη περίοδο. Στη σειρά «*Διαλέξεις*» εκδόθηκαν έξι εργασίες, τέσσερις από Έλληνες και δύο από ξένους, όλες μετά το 1969. Τέλος εκδόθηκαν δύο μελέτες στη σειρά «*Οικονομικές Μονογραφίες*», μία το 1968 σε συνεργασία έλληνα και ξένου συγγραφέα, και μία το 1970, ενώ άλλη μία έκδοση ξένου συγγραφέα έγινε το 1969 στη σειρά «*Ειδικές Μελέτες*».

Από την άλλη πλευρά, ο αριθμός των εκδόσεων που αφορούσαν προγραμματικές δραστηριότητες του ιδρύματος υποδηλώνει ότι δόθηκε σχετικά μεγαλύτερη έμφαση σ' αυτόν τον τομέα. Πιο συγκεκριμένα, το 1968 εκδόθηκε η τελευταία έκθεση που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Σχεδίου Προγράμματος 1966-1970, ενώ κατά την ίδια περίοδο εκδόθηκε τόσο το τελικό κείμενο όσο και η περίληψη του Προγράμματος 1968-1972 (που ουσιαστικά επικαιροποιούσε το Πρόγραμμα 1966-1970) καθώς και το «*Σχέδιον Προτύπου Μακροχρόνιου Αναπτύξεως της Ελλάδος 1971-1985 (μέρος Α: Γενικά Κατευθύνσεις Αναπτύξεως, Μέρος Β: Κατευθύνσεις Αναπτύξεως Τομέων, Περιφερειών και Χωροταξικής Διαρθρώσεως)*». Στο πλαίσιο του τελευταίου εκδόθηκαν 24 εκθέσεις, όλες το 1972.

Το Σχέδιο αυτό της Προτύπου Μακροχρόνιας Ανάπτυξης 1971-1985 αξίζει κάποιος εκτενέστερης αναφοράς δεδομένου ότι αποτελεί ίσως τη μοναδική εργασία στο είδος της που έχει γίνει στη χώρα. Πράγματι, ανάλογη προσπάθεια εξέτασης των αναπτυξιακών προοπτικών της χώρας σε μεγάλο βάθος χρόνου (15 χρόνια) δεν έχει ξαναγίνει. Την εποχή αυτή, οι μακροχρόνιες προσεγγίσεις στην οικονομική ανάπτυξη δεν ήταν κάτι ασυνήθιστο σε διεθνές επίπεδο, με τη χρησιμοποίηση μελλοντολόγων (Futurists) να είναι επίσης συνηθισμένη στην εκπόνηση τέτοιων μελετών. Οι μη προβλέψιμες εξελίξεις που ακολούθησαν όμως (πετρελαϊκές κρίσεις) ουσιαστικά αχρήστευαν το βασικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο είχε στηριχθεί το 15ετές Σχέδιο.

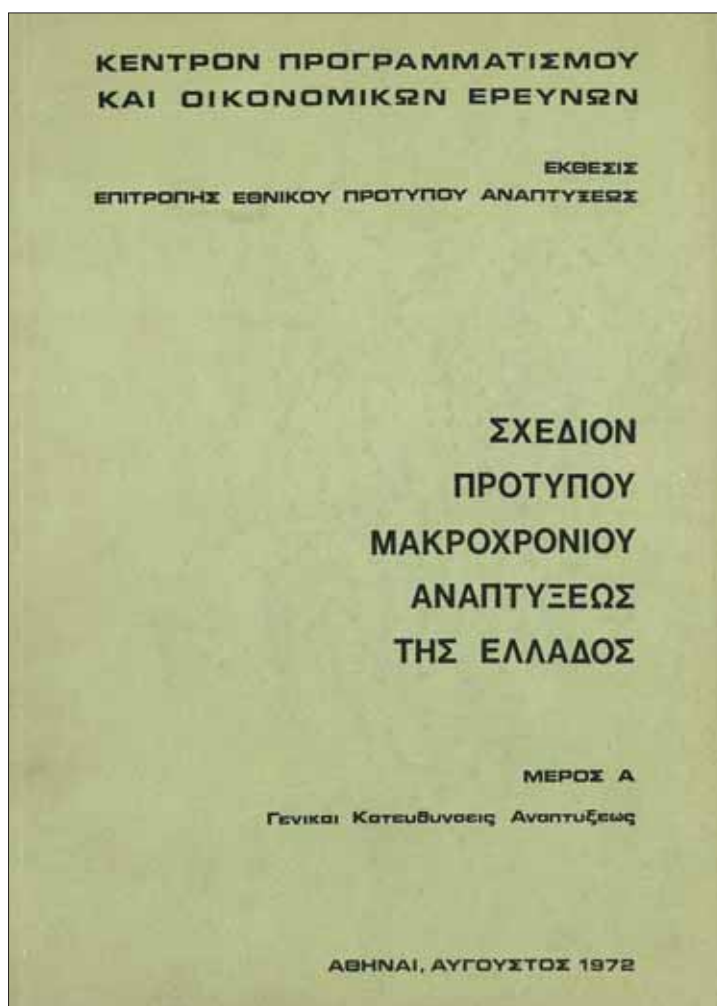

*Κοπή πίττας επί Επταετίας. Διακρίνονται (από τα αριστερά προς τα δεξιά)
ο Διευθυντής Διοικητικού Γ. Καλλίγας, ο Πρόεδρος του ΔΣ καθηγητής Δ. Δελιβάνης
και ο Επιστημονικός Διευθυντής Η. Μπαλόπουλος
(Αρχείο Β. Μητροπούλου)*

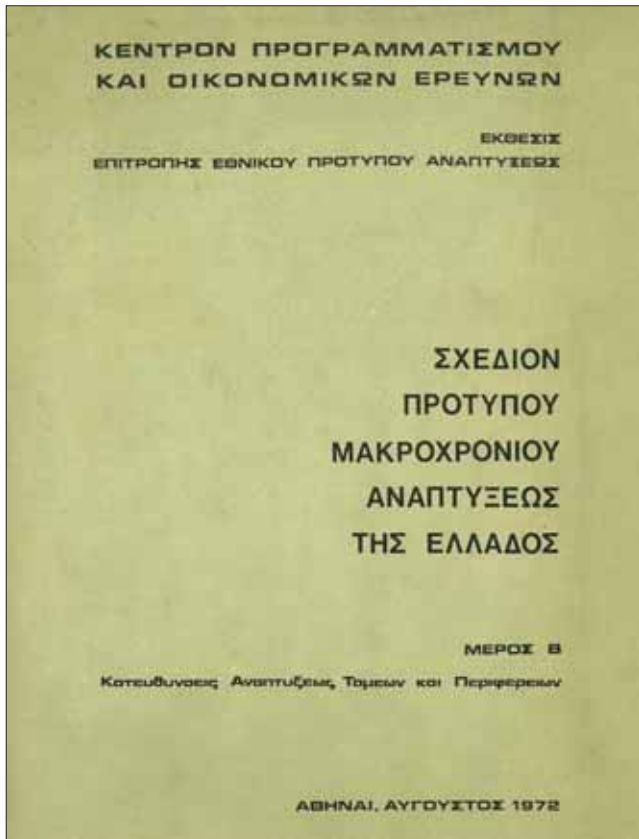

Από τελετή κοπής της πίττας επί Επταετίας (Αρχείο Β. Μητροπούλου)

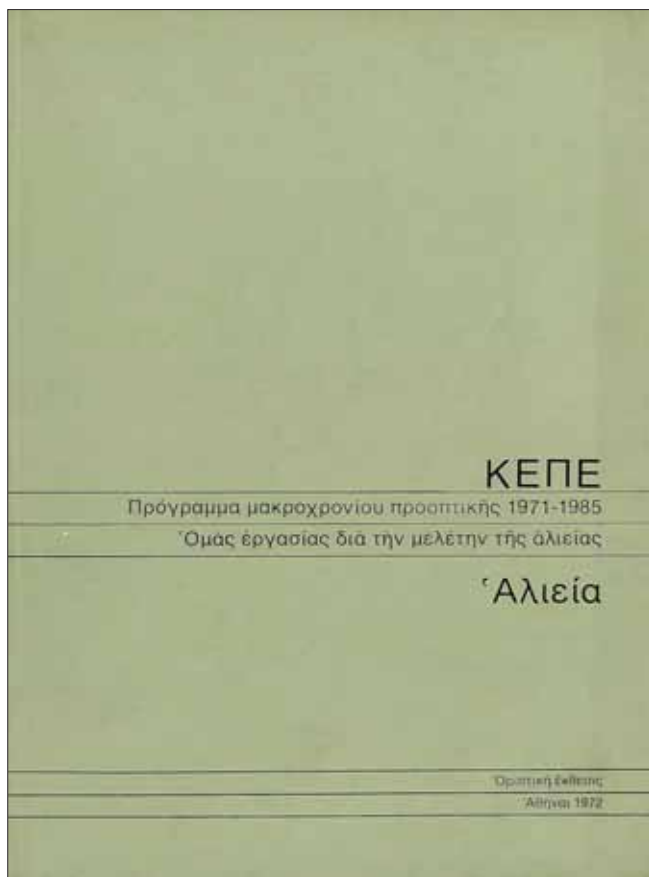
Μία καινούρια δραστηριότητα του ΚΕΠΕ κατά την περίοδο αυτή ήταν η δημιουργία και λειτουργία της «Μονάδας Έρευνας και Ανάπτυξης Συστημάτων» (*Business Unit*) το 1971. Αντικείμενό της ήταν η εκπόνηση εφαρμοσμένων μελετών για την προώθηση συγκεκριμένων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας (π.χ. χαλυβουργίας, ηλεκτρονικών, έτοιμων ενδυμάτων κλπ.). Αν και ο ιδιωτικός τομέας συνεργάστηκε και επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τέτοιες μελέτες, οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες μάλλον αδιαφόρησαν. Έτσι, με τη Μεταπολίτευση η μονάδα διαλύθηκε, αφού όμως στην τριετία της λειτουργίας της (1972-1974) πρόλαβε να προβεί στην έκδοση ένδεκα μελετών. Απ' αυτές, τις τρεις συνέγραψαν ξένοι εμπειρογνώμονες, τις έξι έλληνες, ενώ δύο ήταν προϊόν συνεργασίας ενός έλληνα με έναν ξένο.

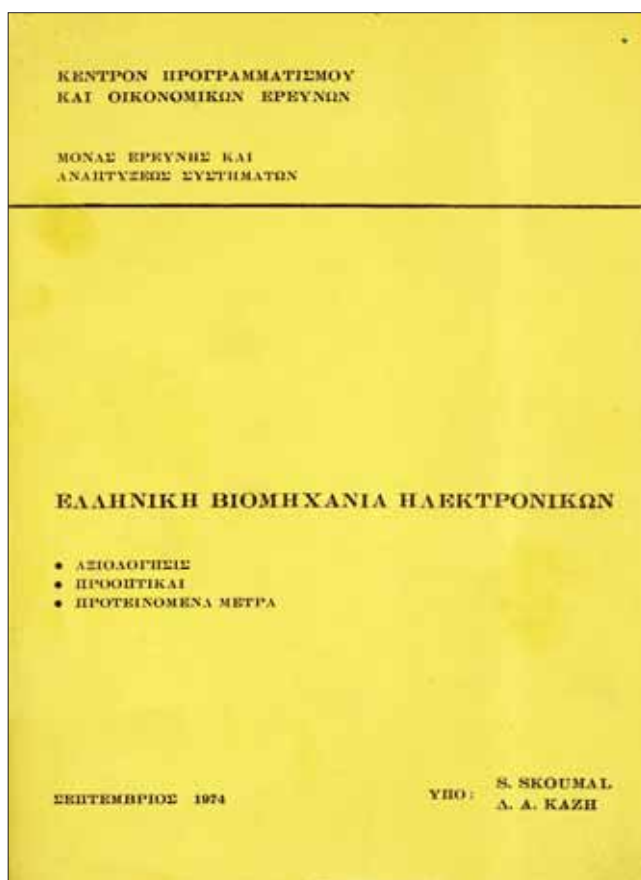
Πρόγραμμα Μακροχρονίου Προοπτικής 1971-1985

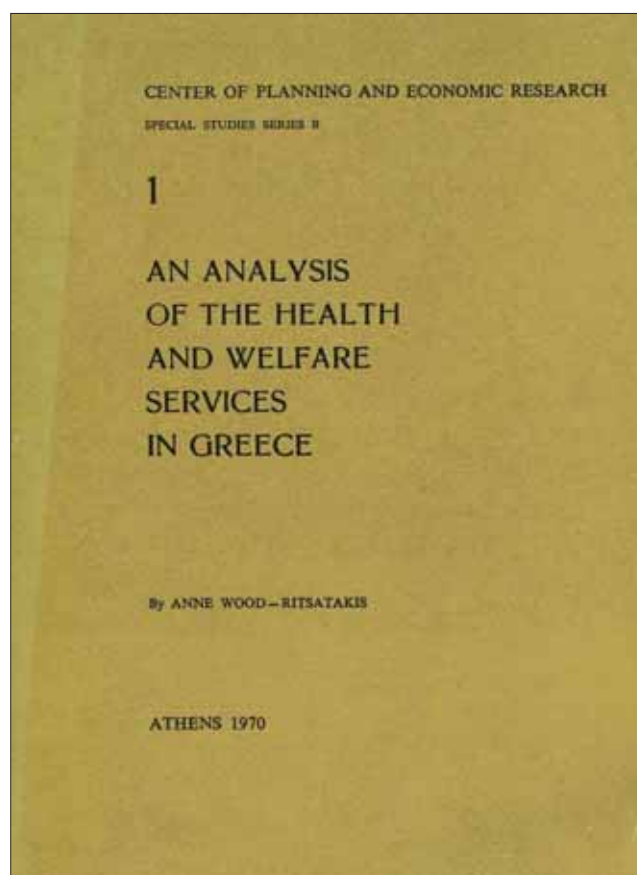
*Πρόγραμμα Μακροχρονίου Προοπτικής
1971-1985*

*Μελέτη που εκπονήθηκε στο πλαίσιο
του Προγράμματος Μακροχρονίου
Προοπτικής 1971-1985*

Έκδοση του *Business Unit*
(1972)

A. Wood-Ritsatakis (1970)

Την περίοδο αυτή συνεχίζεται και η πρακτική των αποσπάσεων μελών του προσωπικού στο Υπουργείο Συντονισμού και κατάληψης απ' αυτούς θέσεων ευθύνης. Τέλος, όσον αφορά στην τρίτη βασική λειτουργία του ΚΕΠΕ, την εκπαίδευση, συνεχίζεται λίγο πολύ σε κανονικά για την εποχή επίπεδα με τη χορήγηση υποτροφιών για μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό. Για την καλύτερη προετοιμασία των υποτρόφων και την καλύτερη δυνατή ανταπόκρισή τους στις απαιτήσεις των ξένων πανεπιστημίων, το ΚΕΠΕ οργάνωνε εσωτερικά σεμινάρια, τα οποία παρακολουθούσαν υποχρεωτικά οι υποψήφιοι υπότροφοι.

Η ΑΚΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ (1974-1987)

Με την επιστροφή της Δημοκρατίας το ΚΕΠΕ είχε ήδη διανύσει πάνω από δεκατρία χρόνια λειτουργίας ενώ ήταν πλέον οργανωμένο και αρκούντως στελεχωμένο. Το προσωπικό, ερευνητικό και διοικητικό, αυξανόμενο ουσιαστικά συνεχώς, είχε φθάσει πλέον να αριθμεί συνολικά, στο τέλος του 1974, τα 177 άτομα. Η αύξηση, που συνεχίστηκε για δύο ακόμα χρόνια, είχε σαν αποτέλεσμα στο τέλος του 1976 το ίδρυμα να έχει 206 άτομα προσωπικό, τον μεγαλύτερο αριθμό στην ιστορία του. Από τον επόμενο χρόνο όμως η κατάσταση αυτή άλλαξε καθώς ξεκίνησε μια περίοδος διαρκούς μείωσης τόσο του ερευνητικού, όσο και του διοικητικού προσωπικού. Όσον αφορά στο πρώτο, η μείωση οφειλόταν στο συνδυασμό των συνεχών αποχωρήσεων (κυρίως προς τα πανεπιστήμια) και των μηδενικών προσλήψεων. Όσον αφορά στις μειώσεις στο διοικητικό προσωπικό, αυτές οφείλονταν κυρίως σε αποχωρήσεις λόγω συνταξιοδότησης. Ένας σημαντικός λόγος που πολλοί από τους αποχωρούντες του διοικητικού προσωπικού δεν αντικαθίσταντο ήταν η κατάργηση ορισμένων ειδικοτήτων οι οποίες με την γενίκευση της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών δεν ήταν πλέον απαραίτητες (π.χ. σχεδιαστές) ή χρειαζόνταν σε μικρότερο βαθμό (π.χ. δακτυλογράφοι).

Με την αλλαγή της πολιτικής κατάστασης νέος επιστημονικός διευθυντής διορίστηκε ο Δρ. Ε. Βολουδάκης, Διευθυντής Μελετών της Τράπεζας της Ελλάδος. Ο Ε. Βολουδάκης παρέμεινε στη θέση αυτή για μία τριετία, δηλαδή από το 1974 μέχρι το 1977, οπότε και τον διαδέχθηκε ο καθηγητής της ΑΣΟΕΕ Ρηγ. Θεοχάρης, ο οποίος και παρέμεινε διευθυντής κατά τη τριετία 1978-1981. Στη συνέχεια, και μέχρι το τέλος της περιόδου επιστημονική διευθύντρια διορίστηκε η τότε καθηγήτρια του Πανεπιστημίου του YALE (και κατόπιν του Πανεπιστημίου Αθηνών) Λ. Κατσέλη (1982-1986). Επιπλέον, για ένα μικρό διάστημα του 1974 ο τότε ερευνητής του ΚΕΠΕ καθηγητής Γ. Χιώτης άσκησε τα καθήκοντα του αναπληρωτή επιστημονικού διευθυντή. Από το 1979 και μέχρι το 1998, όταν η θέση αυτή καταργήθηκε από το νόμο, τα σχετικά καθήκοντα άσκησε ο ερευνητής του ΚΕΠΕ δρ. Λ. Αθανασίου.

Γ. Χιώτης Αναπληρ. ΕΔ (1973)

Ρ. Θεοχάρης ΕΔ 1978-1981

Στην περίοδο αυτή συνεχίσθηκε η πρακτική τοποθέτησης διαφορετικού προσώπου στη θέση του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου. Αρχικά στη θέση τοποθετήθηκε ο καθηγητής της ΑΣΟΕΕ Γ. Χαλκιόπουλος (1974-1976) και στη συνέχεια ακολούθησαν ο Διευθυντής Μελετών της Τράπεζας της Ελλάδος Δ. Χαλικιάς (1976-1979), ο καθηγητής της Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής Πειραιά Βασ. Σαρσέντης (1979-1981), ο επίσης καθηγητής της Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής Πειραιά Π. Καραδήμας (1981-1982) και τέλος ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Αλ. Σαρρής (1983-1987).

Ενάγγελος Βολουδάκης

Στα μέσα Σεπτεμβρίου 1974, δηλαδή λίγο μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας, ο αείμνηστος καθηγητής Γεώργιος Χαλκιόπουλος μου ζήτησε να αναλάβω τη θέση του γενικού επιστημονικού διευθυντή του ΚΕΠΕ. Η πρόσκληση ήταν προφανώς ιδιαίτερα τιμητική αλλά και η πρόκληση μεγάλη. Η χώρα περνούσε τότε μια ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδο όχι μόνο για την ομαλή αποκατάσταση των δημοκρατικών θεσμών και την αντιμετώπιση των εξωτερικών κινδύνων αλλά και για την αναθερμανση της οικονομίας μετά την οξεία κρίση της περιόδου 1973-74. Οι συνθήκες αβεβαιότητας αλλά και προσομής και ελπίδας ήταν έκδηλες. Έτσι ανέλαβα τα καθήκοντα μου αρχές Οκτωβρίου 1974 με απόσπαση από τη Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών της Τράπεζας της Ελλάδος.

Ο ρόλος του ΚΕΠΕ και η συμβολή του στο σχεδιασμό της ανασυγκρότησης της οικονομίας θεωρήθηκε και ορθώς κρίσιμης σημασίας. Χαρακτηριστικό της άποψης αυτής ήταν ότι στην εναρκτήρια συνεδρίαση της κεντρικής επιτροπής προγραμματισμού που έγινε στο Υπουργείο Συντονισμού προήδρευσε, παρά τις τόσες πιεστικές ασχολίες του, ο ίδιος ο πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής παρουσία του αειμνήστου Υπουργού Συντονισμού

Παναγή Παπαληγούρα. Το ενδιαφέρον του τελευταίου για την κατάρτιση του νέου προγράμματος αναπτύξεως ήταν συνεχές και έντονο με ενδεικτική εκδήλωση την προσωπική συμβολή του στο εισαγωγικό κεφάλαιο (τα Προλεγόμενα όπως ο ίδιος τα έχει ονομάσει). Στη διαδικασία σύνταξης του νέου προγράμματος (1975-1980) κινητοποιήθηκε όχι μόνο το προσωπικό του ΚΕΠΕ αλλά και ένας μεγάλος αριθμός εξωτερικών συνεργατών υψηλού επιπέδου που ανταποκρίθηκε άμεσα και αφιλοκερδώς στη σχετική πρόσκληση. Η μόνη ανταμοιβή ήταν η ευχαριστήρια επιστολή που τους απέστειλα στο τέλος της διαδικασίας.

Παράλληλα, έντονη προσπάθεια καταβλήθηκε για να αποκατασταθούν οι διεθνείς σχέσεις και συνεργασίες του ΚΕΠΕ που είχαν ανασταλεί κατά τη διάρκεια της επταετίας. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι επισκέφτηκαν το ΚΕΠΕ για διαλέξεις και συνεργασίες διακεκριμένοι καθηγητές αμερικανικών και βρετανικών Πανεπιστημίων όπως οι Νομπελίστες J.R. Hicks, Laurence Klein, Robert Stiglitz κ.ά., το νεοκαταρτισθέν οικονομετρικό υπόδειγμα της ελληνικής οικονομίας του ΚΕΠΕ συνδέθηκε στο παγκόσμιο δίκτυο (LINK) οικονομετρικών υποδειγμάτων υπό τη γενική διεύθυνση του κορυφαίου καθηγητή οικονομτρίας L. Klein, και, το ΚΕΠΕ εντάχθηκε ως ενεργό μέλος στο άτυπο ευρωπαϊκό σύνδεσμο κέντρων οικονομικού προγραμματισμού.

Όταν περί το τέλος του 1977, και μετά τις εκλογές, θεώρησα ότι το Κέντρο είχε βρει ξανά το δρόμο του για υψηλές επιδόσεις, ζήτησα τη διακοπή της αποσπάσεως μου από την Τράπεζα της Ελλάδος. Έτσι επέστρεψα στη Δ/ση Οικονομικών Μελετών (τον ευγενή ανταγωνιστή του ΚΕΠΕ στην οικονομική έρευνα και χάραξη οικονομικής πολιτικής) την οποία στη συνέχεια διεύθυνα επί μία δεκαετία, μέχρι της οριστικής αποχώρησής μου από την Τράπεζα.

Σε γενικές γραμμές η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από την αυξανόμενη έμφαση που έδωσε το ίδρυμα στην εκπόνηση προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης. Αυτή η τάση, εμφανής από την προηγούμενη περίοδο, αντανάκλουσε αφ' ενός τον έντονο προβληματισμό της κοινωνίας γενικότερα και της πολιτικής ηγεσίας ειδικότερα για την ανάπτυξη της χώρας και αφ' ετέρου τον σημαντικό ρόλο που πίστευαν ότι επιτελούσε ο προγραμματισμός στην αναπτυξιακή διαδικασία. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι σχετικοί προβληματισμοί και οι απόψεις αυτές είχαν πρωτοεμφανισθεί στις αρχές της δεκαετίας του 1950.

Ο Υπουργός Συντονισμού κ. Π. Παπαληγούρας προσερχόμενος στο ΚΕΠΕ για την έναρξη των εργασιών του 5τους Προγράμματος (1975). Διακρίνονται άλλοι υπουργοί της περιόδου καθώς και ο ΕΔ Δρ Ε. Βολουδάκης και ο Διευθυντής Διοικητικού κ. Γ. Καλλίγας. (Αρχείο Β. Μητροπούλου)

Από τις εργασίες έναρξης του 5ετούς προγράμματος (1975) (Αρχείο Β. Μητροπούλου)

*Ο ΕΔ Ρ. Θεοχάρης με τον Υφυπουργό Συντονισμού Ι. Παλαιοκρασά στο ΚΕΠΕ.
Διακρίνονται επίσης οι Α. Μάνου και Ν. Τουρίμπαμπας (Αρχείο Ν. Τουρίμπαμπα)*

Ο ΕΔ Ρ. Θεοχάρης με τον L. Klein και την Α. Μάνου (1980) (Αρχείο Α. Μάνου)

[Ο προβληματισμός αυτός απεικονίζεται και από τις συζητήσεις στη Βουλή, τόσο πριν την επταετία όσο και στις αρχές της πρώτης μεταπολιτευτικής περιόδου. Πράγματι, αρκεί μία γρήγορη εξέταση του Θεματικού Ευρετηρίου των συζητήσεων της Βουλής για να επαληθεύσει τον παραπάνω ισχυρισμό. Ειδικότερα, στην περίοδο πριν από τη δικτατορία ξεχωρίζουμε μεταξύ πολλών τη συζήτηση στις συνεδριάσεις 117, 118/23, 24 Σεπτεμβρίου 1959 (ομιλίες Σ. Αλλαμανή, Η. Τσιριμώκου κ.ά.), 78, 79/6, 7 Απριλίου 1960 (ομιλίες Γ. Παπανδρέου, Ν. Κιτσίκη κ.ά.) και 35/19 φεβρουαρίου 1962 (ομιλία Π. Παπαληγούρα), τη συζήτηση στο πλαίσιο της μετατροπής του ΚΟΕ σε ΚΕΠΕ στις συνεδριάσεις ΙΓ', ΙΔ' και ΙΕ/6, 7 και 8 Ιουλίου 1964 (ομιλίες Α. Παπανδρέου, Π. Παπαληγούρα κ.ά.), και τη σχετική ομιλία του Α. Παπανδρέου στη συνεδρίαση 109/24 Ιουνίου 1965.

Το θέμα παρέμεινε επίκαιρο και τα πρώτα χρόνια μετά τη μεταπολίτευση. Στο πλαίσιο αυτά διακρίνουμε τη σχετική συζήτηση για τα Προκαταρκτικά του Προγράμματος 1976-1980 (συνεδρίαση ΡΜΣτ'/16 Ιουνίου 1977) όπου ξεχωρίζει η ομιλία του Π. Παπαληγούρα στην οποία μεταξύ άλλων και εξαιρείται ο ρόλος του ΚΕΠΕ στην εκπόνηση του προγράμματος. Στη συζήτηση αυτή αξίζει επίσης να αναφερθούν και οι αγορεύσεις και άλλων βουλευτών όπως του Γερ. Αποστολάτου, του Ι. Πεσμαζόγλου κ.ά.

Παρόμοια συζήτηση έγινε και με αφορμή την ψήφιση των Προκαταρκτικών του επόμενου Προγράμματος 1978-82, στις συνεδριάσεις Η' (98), ΡΓ' (103) και 104 (ΡΔ') /4, 11 και 12 Απριλίου 1979, με πολλούς κύριους ομιλητές όπως τους Ι. Ζίγδη, Α. Παπνδρέου, Ε. Κοθρή, Ι. Παλαιοκρασά, Ε. Δρεττάκη, Κ. Μητσοτάκη, Ι. Ποττάκη, Ι. Αλευρά, Π. Κανελλόπουλο, Ι. Πεσμαζόγλου, Δ. Πιτσιώρη και Κ. Κάλλο οι οποίοι εξέφρασαν τους προβληματισμούς τους σχετικά με την ανάπτυξη της χώρας.

Το ενδιαφέρον για την ανάπτυξη της χώρας παρέμεινε υψηλό όπως φαίνεται και στη συζήτηση που έγινε στο πλαίσιο της ψήφισης των Προκαταρκτικών του Προγράμματος 1983-1987. Η συζήτηση έγινε στις συνεδριάσεις ΚΘ' (29), Α' (30), ΛΑ' (31) και ΛΒ' (32) / 16, 17, 18 και 21 Νοεμβρίου 1983 με κύριους ομιλητές τους Β. Κεδίκογλου, Α. Ιντζέ, Γ. Παπανδρέου, Ι. Παλαιοκρασά, Μ. Έβερτ, Π. Μποκοβό, Γερ. Αρσένη, Π. Σαρλή, Α. Ταλιαδούρο, Σ. Αναστασάκο, Κ. Νάση, Γρ. Φαράκο, Κ. Βαϊτσο, Γ. Μαύρο και Γ. Γεννηματά. Η συζήτηση ουσιαστικά συνεχίστηκε και κατά τη ψήφιση του Προγράμματος 1983-1987 που έγινε στις συνεδριάσεις ΜΕ' (45), ΜΣτ' (46), ΜΖ' (47) και ΜΗ' (48) / 5, 6, 7 και 8 Δεκεμβρίου 1984 με κύριους ομιλητές τους Β. Κεδίκογλου, Γ. Σουφλιά, Γερ. Αρσένη, Στ. Μπλέτσα και Β. Κοντογιαννόπουλο]

Η εκπόνηση των προγραμμάτων γινόταν επί τη βάση όλων των θεωρητικών παραδοχών της εποχής. Το πρότυπο του «ολοκληρωμένου (ολιστικού ή πολυσχιδούς») σχεδιασμού που ακολουθήθηκε ήταν αυτό που προωθούσαν οι διεθνείς οργανισμοί και αυτό που είχε διδαχθεί ένα μεγάλο μέρος του προσωπικού στις μεταπτυχιακές σπουδές του στα ξένα πανεπιστήμια. Ήταν ένας σχεδιασμός που πέραν της εθνικής είχε την κλαδική και την περιφερειακή διάσταση.

Α. Κατσέλη ΕΔ 1982-1986

ΕΠΕΤΕΙΑΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΚΕΠΕ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΛΟΥΚΑΣ Τ. ΚΑΤΣΕΛΗ

Από τη χρονιά της ίδρυσής του, πενήντα χρόνια τώρα, το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) αποτέλεσε πόλο έλξης για μελετητές και επιστήμονες που θέλουν να συμβάλλουν, μέσα από την έρευνα και τις τεκμηριωμένες εισηγήσεις τους, στην εφαρμογή μιας αποτελεσματικής πολιτικής για την ανάπτυξη του τόπου. Η επιστημονική μελέτη των οικονομικών προβλημάτων –όπως ορίζεται στους ιδρυτικούς στόχους του ΚΕΠΕ– ήταν εξ ορισμού, η πρόκληση που έθεσαν οι ιδρυτές του και προώθησε ο Καθηγητής Ανδρέας Γ. Παπανδρέου, ως ο πρώτος Επιστημονικός Διευθυντής του νεοσύστατου Κέντρου.

Αναπολώ με ικανοποίηση και χαρά την τετραετία 1982-1986, που είχα την τιμή να υπηρετώ το ΚΕΠΕ, ως Επιστημονική Διευθύντρια. Υπήρξε μια περίοδος παραγωγική, δημιουργική, συλλογικού έργου και μετρήσιμων αποτελεσμάτων. Ήταν η περίοδος που για πρώτη φορά στη χώρα μας σχεδιάστηκε, εκπονήθηκε και υλοποιήθηκε ο δημοκρατικός προγραμματισμός με ευρύτατη συμμετοχή φορέων και απλών πολιτών από όλη την Ελλάδα. Αναφέρομαι συγκεκριμένα στο πρώτο «5ετές Πρόγραμμα Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 1983–1987», το οποίο εγκρίθηκε από τη Βουλή των Ελλήνων στις 2 Δεκεμβρίου του 1983. Τα έργα που εντάχθηκαν στο Πενταετές καθόρισαν όλη την πορεία της ελληνικής οικονομίας για πολλές δεκαετίες, ενώ, για πρώτη φορά, η κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή απέκτησαν ισοδύναμη –με την οικονομική ανάπτυξη– θέση, στον κυβερνητικό προγραμματισμό.

Το πρώτο 5ετές Πρόγραμμα 1983-1987 σχεδιάστηκε με βάση τις δημοκρατικές διαδικασίες προγραμματισμού, ενεργοποιώντας τον νέο τότε Κώδικα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) που έθετε τους άξονες δράσης για την εξέλιξη της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης. Το ΚΕΠΕ, ως αρμόδιος φορέας για την τεχνική επεξεργασία του 5ετούς Προγράμματος, εκτός από εκπόνηση ειδικών μελετών, προχώρησε και σε μια «επαναστατική», θα έλεγα, για τα δεδομένα της εποχής, ενέργεια. Συγκρότησε μια ομάδα ειδικών επιστημονικών συνεργατών–συμβούλων, οι οποίοι δεν έμειναν στα κεντρικά γραφεία –αυτή ήταν η νεωτεριστική προσέγγιση στην υλοποίηση του Προγράμματος–, αλλά τοποθετήθηκαν σε όλες τις έδρες περιφερειών και νομαρχιών εκείνης της περιόδου. Τρεις ήταν οι στόχοι αυτής της απόφασης: πρώτον, να παρέχουν αυτές οι ομάδες, σε πρώτη φάση, την απαιτούμενη επιστημονική στήριξη από την πλευρά του ΚΕΠΕ και του ΥΠΕΘΟ σε όλες τις περιφέρειες της χώρας για όλους τους κεντρικούς άξονες που προέβλεπε το Πρόγραμμα. Δεύτερον, να καταθέσουν τις γνώσεις, την τεχνογνωσία και την εμπειρία τους στα κατά τόπους γραφεία, γνωρίζοντας την κάθε περιφέρεια και ενσωματώνοντας στο Πρόγραμμα τις περιφερειακές ιδιαιτερότητες. Τρίτον, να εκπαιδεύσουν επιτόπου τους συνεχιστές του έργου τους, ώστε τα οφέλη του συγκεκριμένου Προγράμματος να είναι πολλαπλασιαστικά και η εμπειρία από την υλοποίησή του, να

γίνει εκμεταλλεύσιμο κεφάλαιο για άλλα προγράμματα στο μέλλον.

Η κοινωνική και η οικονομική ανάπτυξη, είναι αναπόσπαστα δεμένες καθώς, δεν μπορεί να υπάρξει διαχρονικότητα στην οικονομική ανάπτυξη εάν το θετικό πρόσημο και η βελτίωση των οικονομικών δεικτών, δεν συνοδεύονται από τη βελτίωση και των κοινωνικών δεικτών. Έχοντας αυτό ως δεδομένο, η όλη διαδικασία του δημοκρατικού προγραμματισμού στην υλοποίηση του 5ετούς Προγράμματος συνέβαλε σημαντικά, εκτός από τα αμιγώς ποσοτικά αποτελέσματα και στην άμβλυση των ανισοτήτων ιδιαίτερα μεταξύ Κέντρου και Περιφέρειας. Η προσέγγιση αυτή, στηρίχθηκε στη δημιουργία ενός κλίματος κατανόησης, διάδρασης, ισοτιμίας στη λήψη αποφάσεων, σεβασμού στα τοπικά χαρακτηριστικά, που οι κάτοικοι μιας περιοχής δεν θέλουν να «θυσιάσουν» στον βωμό της όποιας οικονομικής ανάπτυξης. Δημιουργήθηκαν, δηλαδή, «ζωντανές» και οργανικές συνδέσεις μεταξύ του «απρόσωπου» κέντρου και της «ανώνυμης» περιφέρειας. Σφυρηλατήθηκαν δεσμοί, οι οποίοι για πρώτη φορά έγιναν αισθητοί, αλλά και αποδεκτοί από τους πολίτες – από τη μια άκρη της Ελλάδας μέχρι την άλλη. Η αίσθηση ότι, για πρώτη φορά, τα προγράμματα δεν υλοποιούνται «ερήμην» των τοπικών κοινωνιών και τα νήματα, δεν τα κινούν ιθύνοντες από το κέντρο αποφάσεων, που αποφασίζουν με βάση τα στοιχεία που αντλούν από σποραδικές επισκέψεις, αλλά ο,τιδήποτε γίνεται με τη βοήθεια και την υποστήριξη «μόνιμων» τοπικών δομών, δημιούργησε το απαραίτητο κλίμα εμπιστοσύνης.

Όλοι όσοι συμμετείχαμε στις διαδικασίες αυτές –από τον σύμβουλο της πιο απομακρυσμένης περιοχής και τον αντίστοιχο νομάρχη ή δήμαρχο, μέχρι τα μόνιμα επιστημονικά στελέχη του ΚΕΠΕ–, δουλέψαμε με σύμπνοια και αναπτύξαμε ισχυρούς ανθρώπινους δεσμούς σεβασμού και αλληλοεκτίμησης. Δημιουργήθηκαν φιλίες που κρατούν πολλά χρόνια. Θυμάμαι με συγκίνηση όλους εκείνους τους ανθρώπους με τους οποίους συνεργαστήκαμε στενά, πέρα από συμβατικά ωράρια και τυπικές υποχρεώσεις, γιατί πιστέψαμε αληθινά σ' αυτό το έργο, μετατρέψαμε τις τυπικές υποχρεώσεις σε δεσμεύσεις και γι' αυτό δώσαμε τον καλύτερο εαυτό μας.

Στα τριάντα χρόνια επαγγελματικής ζωής μου στον πανεπιστημιακό, ιδιωτικό και τώρα δημόσιο τομέα, η συνεργασία μου με το ΚΕΠΕ, αποτέλεσε μοναδική εμπειρία, σημάδεψε τη μετέπειτα πορεία μου, ενδυνάμωσε την πίστη μου στις ανθρώπινες αξίες και την στόχευσή μου στην ενδυνάμωση των δημοκρατικών διαδικασιών και την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ελλάδας.

Πρέπει εδώ να επισημανθεί ότι η διαδικασία του προγραμματισμού, με τη δημιουργία ομάδων εργασίας που περιελάμβανε, ομάδων που απαρτιζόνταν από τεχνοκράτες, συνεργάτες-εμπειρογνώμονες διαφόρων φορέων ή οργανισμών και στις οποίες συχνά υπήρχαν εκπρόσωποι των παραγωγικών τάξεων, δημιούργησε ένα βήμα (forum) ανταλλαγής απόψεων εξαιρετικά χρήσιμων για όλους τους συμμετέχοντες.

Την έμφαση που δόθηκε σε θέματα προγραμματισμού αντανάκλα η σύνθεση των εκδόσεων που έγιναν στην περίοδο. Έτσι, σε σειρές ερευνητικού χαρακτήρα εκδόθηκαν συνολικά 79 εργασίες ενώ σε σειρές που σχετίζονται με τον προγραμματισμό 97. Ειδικότερα στην πρώτη κατηγορία κατατάσσονται οι

«*Διαλέξεις*» (7 συνολικά από τις οποίες οι 3 από ξένους συγγραφείς), οι «*Οικονομικές Μονογραφίες*» (1), οι «*Ειδικές Μελέτες*» (7), οι «*Ερευνητικές Εργασίες*» (16), οι «*Μελέτες Εκτός Σειράς*» (11), οι «*Μελέτες*» (25) τα «*Δοκίμια*» (9), και τα «*Δοκίμια προς Συζήτηση*» (3). Από την άλλη πλευρά, στις σειρές που σχετίζονται με το προγραμματισμό περιλαμβάνονται τα «*Προγράμματα*» (7) και οι «*Εκθέσεις*» που εκδόθηκαν στο πλαίσιο αυτών των προγραμμάτων (90). Τέλος, την ίδια περίοδο εκδόθηκαν και επτά εργασίες στη σειρά «*Ανάλυση Στατιστικών Στοιχείων*».

Πρέπει όμως στο σημείο αυτό να τονισθεί ότι ο κατάλογος και ο αριθμός των εκδόσεων που έχουν αναφερθεί δεν αποτελούν όλο το έργο του Κέντρου. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδρομής του ΚΕΠΕ, εκτός από τις εργασίες που εκδόθηκαν, συντάχθηκαν πλήθος άλλες αναφορές, εκθέσεις και μελέτες, κλαδικές ή περιφερειακές, είτε στο πλαίσιο της διαδικασίας του προγραμματισμού είτε στο πλαίσιο του γενικότερου συμβουλευτικού ρόλου του ιδρύματος, οι οποίες υποβλήθηκαν στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας/Συντονισμού (κυρίως) ή και σε διάφορους άλλους φορείς του δημοσίου. Οι εργασίες αυτές, οι οποίες δεν εκδόθηκαν για διάφορους λόγους (ορισμένες είχαν εμπιστευτικό χαρακτήρα, ορισμένες δεν ήθελε ο φορέας που τις είχε ζητήσει να εκδοθούν, άλλες από ενδεχόμενη αμέλεια), συνιστούν σημαντικό έργο του ιδρύματος το οποίο δεν είναι άμεσα ορατό, πλην όμως υπάρχει, είναι σημαντικό και δεν είναι δυνατό να αγνοηθεί.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1980 το ΚΕΠΕ έδωσε και τις τελευταίες υποτροφίες στους υπαλλήλους του για μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό. Μετά το 1975, οι επόμενες προσλήψεις απλών πτυχιούχων, οι οποίες έμελλε να είναι και οι τελευταίες, έγιναν το 1983-1984 (4). Στα τέλη της δεκαετίας αυτής, όσοι από τους βοηθούς ερευνών είχαν ενδιαφερθεί για υποτροφία είτε είχαν πλέον ολοκληρώσει τις μεταπτυχιακές σπουδές τους ή ήταν στο τελικό στάδιο αυτών, με συνέπεια η εκπαιδευτική δραστηριότητα του ιδρύματος να ατονήσει εκ των πραγμάτων. Το σκεπτικό που επικρατούσε ήταν ότι υπήρχε αρκετά πλέον μεγάλη προσφορά διδασκόντων στην αγορά, ώστε να μη χρειάζεται το ΚΕΠΕ, δηλαδή το Ελληνικό Δημόσιο, να υποβάλεται στα σχετικά έξοδα για τις μεταπτυχιακές σπουδές πτυχιούχων.

Από το 1981 και μετά επεκτάθηκε σε μεγάλο βαθμό και ο θεσμός των αποσπάσεων μελών του προσωπικού σε θέσεις (πολιτικής) ευθύνης του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Έτσι, ερευνητές του ΚΕΠΕ ανέλαβαν μεταξύ άλλων θέσεις γενικών ή ειδικών γραμματέων υπουργείων, συμβούλων υπουργών, διευθυντών ή προέδρων διοικητικών συμβουλίων οργανισμών κ.λπ., ενώ ορισμένοι αποσπάστηκαν και σε θέσεις εκπροσώπων της Ελλάδας σε διεθνείς οργανισμούς. Εκτός αυτών, στελέχη του ιδρύματος συμμετείχαν σε τακτές συναντήσεις διεθνών οργανισμών (ΟΗΕ, ΟΟΣΑ κ.λπ.) σαν εκπρόσωποι του ΚΕΠΕ ή της χώρας (του υπουργείου). Από την άλλη πλευρά η πρακτική της κατάληψης οργανικών θέσεων (διευθυντών) στο εποπτεύον υπουργείο εγκαταλείφθηκε, αφού το υπουργείο είχε πλέον δικά του στελέχη με τα απαιτούμενα προσόντα και

δεν χρειαζόταν υπαλλήλους του ΚΕΠΕ για το σκοπό αυτό. Τέλος, και κατά την περίοδο αυτή, ικανός αριθμός ερευνητών του ΚΕΠΕ απεχώρησαν από το ίδρυμα και έγιναν καθηγητές ΑΕΙ ή ΤΕΙ.

Η είσοδος στην ΕΟΚ έμελλε να επηρεάσει σημαντικά τους προβληματισμούς της ελληνικής κοινωνίας και της πολιτικής ηγεσίας σχετικά με το θέμα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Προς το τέλος της περιόδου, τα ερωτήματα που δέσποζαν δεν αφορούσαν πλέον σε θέματα προοπτικών και γενικότερης οικονομικής ανάπτυξης της χώρας αλλά σε τρόπους αποτελεσματικότερης απορρόφησης των κοινοτικών κονδυλίων που δίνονταν στη χώρα μέσα από τα διάφορα κοινοτικά προγράμματα, οι βασικές αρχές και στόχοι των οποίων καθορίζονταν στις Βρυξέλλες. Οι νέες τάσεις ουσιαστικά οδήγησαν στο τέλος του «ολισχιδούς ή ολοκληρωμένου» προγραμματισμού ως ευρύτερου εργαλείου της οικονομικής ανάπτυξης. Έτσι, το τελευταίο Πενταετές Πρόγραμμα, η «τεχνική επεξεργασία» του οποίου ανετέθη στο ΚΕΠΕ, αφορούσε στην περίοδο 1988-1992 με την ανάθεση να γίνεται το 1986 (Μάιος). Η ενασχόληση του ιδρύματος με το πρόγραμμα αυτό συνεχίστηκε και στις αρχές της επόμενης περιόδου, πλην όμως το ενδιαφέρον της προϊστάμενης αρχής για το αντικείμενο είχε πλέον ατονήσει.

Ενδεικτικά των νέων τάσεων είναι πάλι τα πρακτικά των συζητήσεων στη Βουλή. Συγκεκριμένα, ενώ στο πλαίσιο των πρώτων πενταετών προγραμμάτων οι συζητήσεις ήταν εκτενείς και σ' αυτές αναπτύσσονταν ευρύτεροι προβληματισμοί από τους αγορευτές, πολλές από τις εισηγήσεις των οποίων θα μπορούσαν να παρομοιαστούν με πραγματικές διαλέξεις πάνω στο αντικείμενο της οικονομικής ανάπτυξης, μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1980 η οικονομική ανάπτυξη ως γενικότερος προβληματισμός δεν φαίνεται να απασχολεί τη Βουλή. Αντίθετως, οι συζητήσεις επικεντρώνονται πλέον σχεδόν αποκλειστικά στα ευρωπαϊκά προγράμματα και την κατανομή και απορρόφηση των σχετικών κοινοτικών κονδυλίων.

Οι εξελίξεις αυτές της δεκαετίας του 1980, σε συνδυασμό με την ίδρυση του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομόνων (ΣΟΕ) στο εποπτεύον υπουργείο (Ν. 1682/1987), μία εξέλιξη που επισημοποίησε την προοδευτική υποβάθμιση του ΚΕΠΕ ως συμβούλου του υπουργείου σε θέματα οικονομικής πολιτικής, σηματοδοτούν για το ΚΕΠΕ το τέλος μιας εποχής. Η ανοδική πορεία είχε φθάσει στο τέλος της και η κρίση, απόρροια της αμφισβήτησης του ρόλου του ιδρύματος, διαφαινόταν καθαρά στον ορίζοντα.

*Από την εκδήλωση για τον Keynes (1983). Ο προσωπάρχης Γ. Φωτόπουλος με την Α. Μάνου και το τμήμα βιβλιοθήκης (Α. Σαρρηδημητρούλου, Ε. Στασινοπούλου, Ε. Χαλβαδάκη και Σ. Παππας)
(Αρχείο Ε. Χαλβαδάκη)*

Από εκδήλωση στα πλαίσια της συνεργασίας –ανταλλαγών του ΚΕΠΕ με το Japan Foundation. Η ΕΔ Α. Κατσέλη με τον Γραμματέα της Ιαπωνικής Πρεσβείας R. Kojima (11/1984) (Αρχείο Ε. Χαλβαδάκη)

Από εκδήλωση στα πλαίσια της συνεργασίας –ανταλλαγών του ΚΕΠΕ με το Japan Foundation. Η ΕΔ Α. Κατσέλη με τον Γραμματέα της Ιαπωνικής Πρεσβείας R. Kojima (11/1984) (Αρχείο Α. Μάνου)

Έκθεση Βιβλίου (Θεσσαλονίκη 1984). Διακρίνεται ο Υπουργός Γ. Αρσένης και η ΕΔ Α. Κατσέλη (Αρχείο Α. Μάνου)

*Έκθεση Βιβλίου (Θεσσαλονίκη 1984). Διακρίνεται ο Υπουργός Γ. Αρσένης
(Αρχείο Α. Μάνου)*

Έκθεση Βιβλίου (Θεσσαλονίκη 1985). (Αρχείο Α. Μάνου)

Έκθεση Βιβλίου (Θεσσαλονίκη 1985). (Αρχείο Α. Μάνου)

*Κοπή Πίττας 1985. Διακρίνεται ο Υπουργός Γ. Αρσένης και η ΕΔ Α. Κατσέλη.
(Αρχείο Α. Μάνου)*

*Κοπή Πίττας 1985. Διακρίνεται ο Υπουργός Γ. Αρσένης.
(Αρχείο Α. Μάνου)*

Κοπή Πίττας 1985. Διακρίνεται η ΕΔ Α. Κατσέλη (Αρχείο Α. Μάνου)

Κοπή Πίττας 1985 (Αρχείο Α. Μάνου)

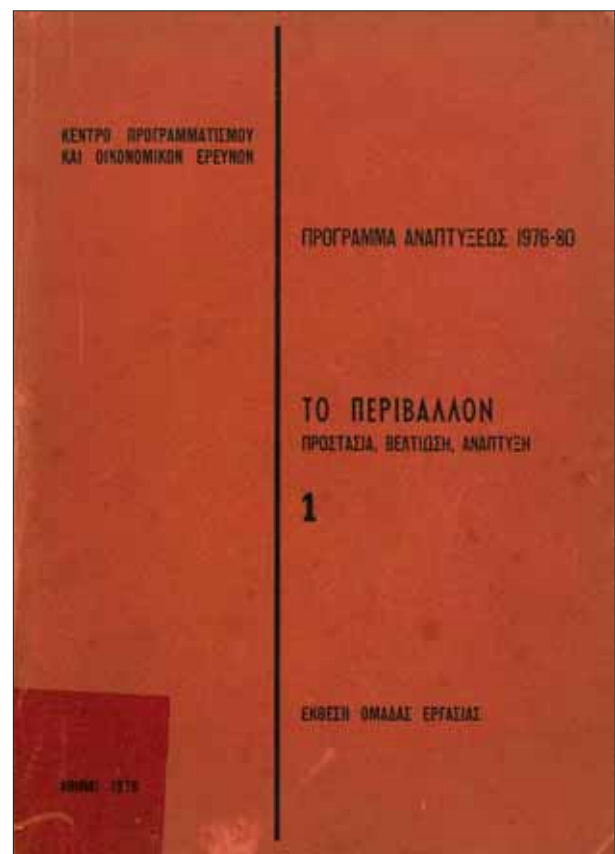
*Κοπή Πίττας 1986. Διακρίνεται ο Υπουργός Κ. Σημίτης και η ΕΔ Λ. Κατσέλη
(Αρχείο Α. Μάνου)*

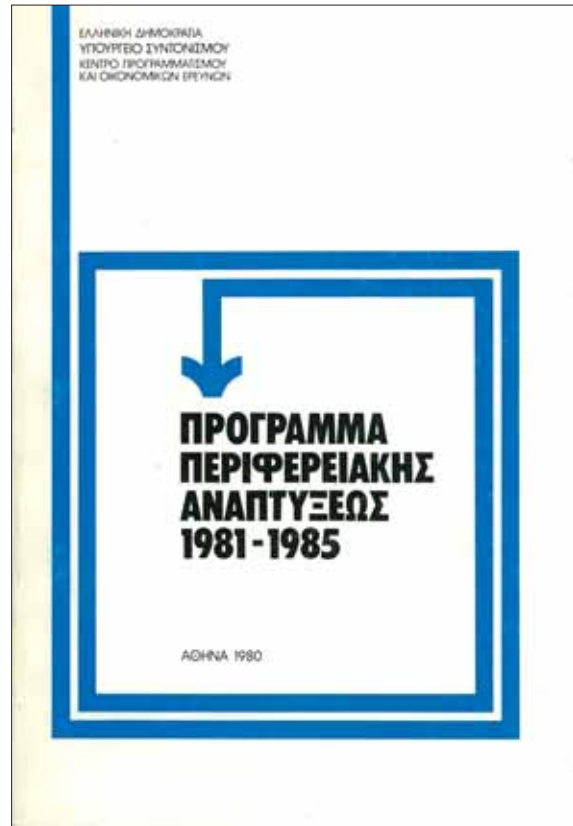
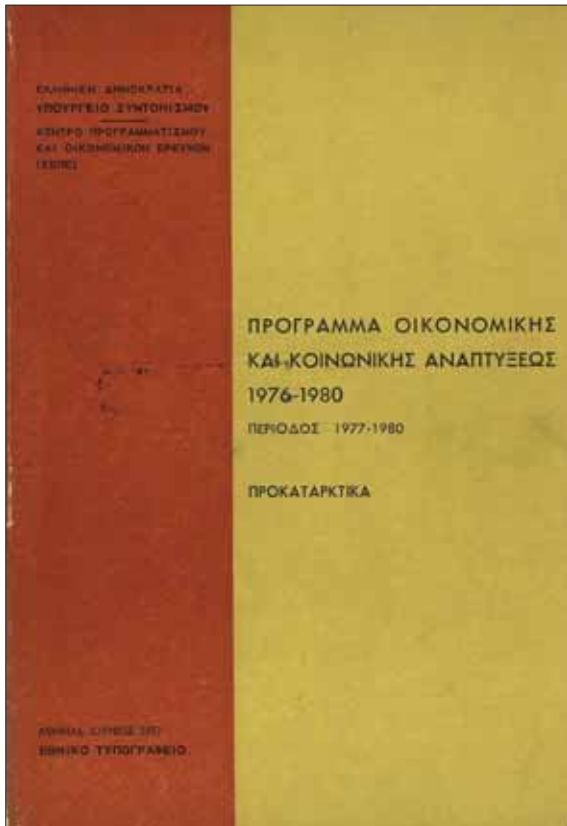
Κοπή Πίττας 1986. Διακρίνεται ο Υπουργός Κ. Σημίτης και ο πρόεδρος του Δ.Σ. καθηγητής Α. Σαρής (Αρχείο Α. Μάνου)

To Project Link από τον L. Klein (1977)

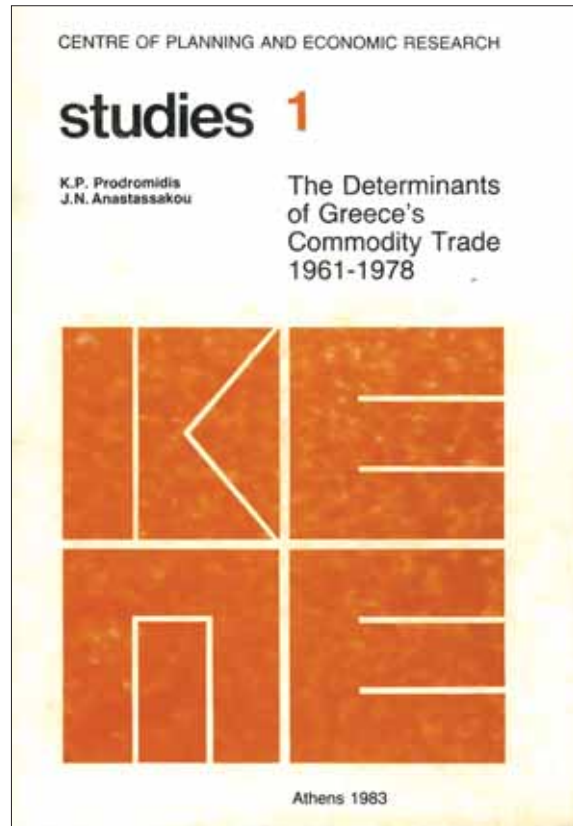
Προβληματισμός για το περιβάλλον από το 1976

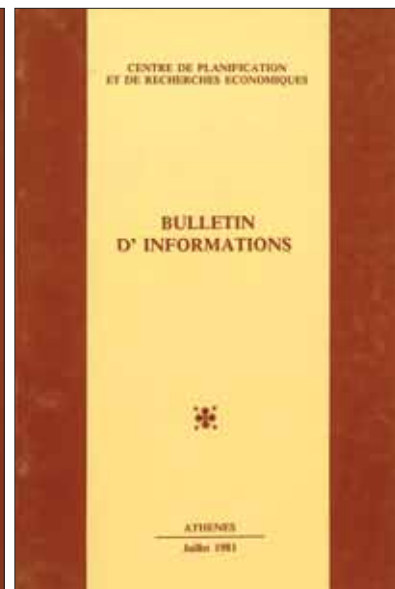
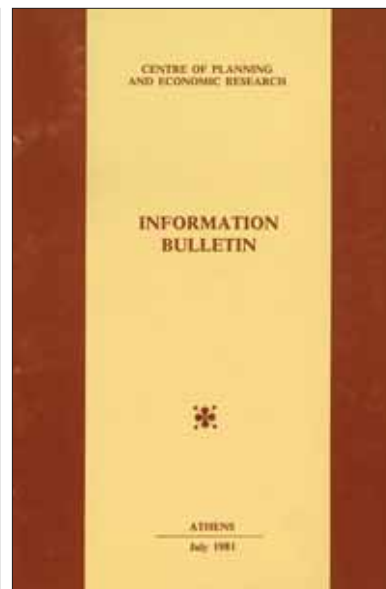
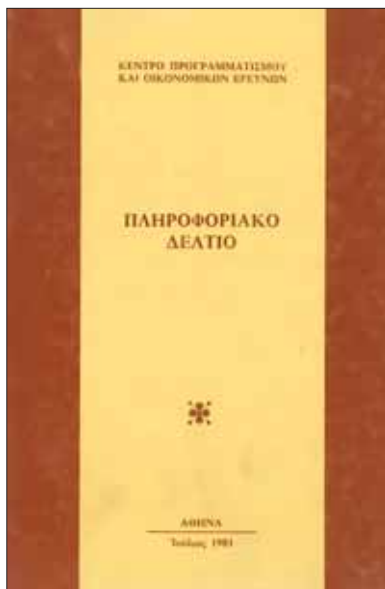
Προγράμματα της περιόδου 1974-1987

Προγράμματα της περιόδου 1974-1987

Μελέτες της περιόδου 1974-1987

Πληροφοριακά Δελτία 1981

Κέντρο Προγραμματισμού
και Οικονομικών Ερευνών

πληροφοριακό δελτίο

Αθήνα, 1983-1984

*Πληροφοριακό Δελτίο
1983-84*

*Δελτίο εσωτερικής
ενημέρωσης του ΚΕΠΕ
(1985)*

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗΣ (1987-1997)

Η εξεταζόμενη δεκαετία αποτελεί μία μεταβατική περίοδο στην ιστορία του ΚΕΠΕ. Η πλήρης κατάργηση του προγραμματισμού ως εργαλείου οικονομικής ανάπτυξης σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η χρησιμοποίηση του ιδρύματος ως συμβουλευτικού οργάνου της κυβέρνησης ατόνησε, συνέθεσαν ένα εξαιρετικά αρνητικό κλίμα στο πλαίσιο του οποίου κλήθηκε το ΚΕΠΕ να λειτουργήσει κατά την περίοδο αυτή. Εάν στα παραπάνω προστεθούν η ουσιαστική αδιαφορία του εποπτεύοντος υπουργείου, η συγκεκριμένη αρχικά και ανοιχτή στη συνέχεια αμφισβήτηση των λόγων ύπαρξης του ιδρύματος, η μισθολογική υποβάθμιση του προσωπικού, η περιορέουσα ατμόσφαιρα της γενικότερης αμφισβήτησης του ρόλου του δημόσιου τομέα και της παράλληλης εξιδανίκευσης του ιδιωτικού τομέα και του ρόλου που θα μπορούσε αυτός να διαδραματίσει στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και, ως εκ τούτου, η εκτεταμένη χρησιμοποίηση των ιδιωτικών μελετητικών γραφείων που κρίθηκαν πιο κατάλληλα να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες και προτεραιότητες, όπου δέσποζαν τα ζητήματα της γρήγορης απορρόφησης των κονδυλίων της ΕΟΚ, εύκολα καταλαβαίνει κανείς γιατί το ηθικό στις τάξεις του ΚΕΠΕ έφτασε προοδευτικά σε χαμηλά επίπεδα. Οι εξελίξεις αυτές βέβαια είχαν άμεσο αντίκτυπο και στην κίνηση του προσωπικού, όπως φαίνεται από τις συνεχείς αποχωρήσεις, οι οποίες οφείλονταν τόσο σε συνταξιοδοτήσεις, όσο και στη μαζική φυγή προς τα ΑΕΙ και ΤΕΙ. Η κατάσταση αυτή, σε συνδυασμό με την συνεχιζόμενη έλλειψη προσλήψεων, κατέληξε σε συνεχείς μειώσεις του μεγέθους του προσωπικού, πράγμα που δίκην φαύλου κύκλου οδήγούσε σε περαιτέρω επιδείνωση του ηθικού του.

Το κλίμα σίγουρα δεν θα μπορούσε να βελτιωθεί από το γεγονός ότι μεταξύ 1987 και 1997 πέρασαν τέσσερις επιστημονικοί διευθυντές από το ίδρυμα, οι δύο εκ των οποίων για σχετικά σύντομες χρονικές περιόδους, ενώ υπήρξαν μεταξύ της θητείας τους και διαστήματα χωρίς επιστημονικό διευθυντή, και άρα με ουσιαστική έλλειψη διοίκησης. Πιο συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια της περιόδου τοποθετήθηκαν στη θέση αυτή κατά σειρά ο τότε καθηγητής του Πανεπιστημίου του Columbia Η. Πολεμαρχάκης (1987-1988), η καθηγήτρια της ΑΣΟΕΕ/Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Μ. Κωνσταντοπούλου (1989-1992), ο καθηγητής της ΑΣΟΕΕ/Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Τρ. Κολλίντζας (1993) και τέλος, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Β. Δρουκόπουλος (1994-1997).

Ηρ. Πολεμαρχάκης
ΕΔ 1987-1988

ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

18 Μαΐου 1988

Προς: Κύριον

Παναγιώτη Ρουμειιώτη

Υπουργό Εθνικής Οικονομίας

Από: Ηρακλή Πολεμαρχάκη

Επιστημονικό Διευθυντή ΚΕΠΕ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Θέμα: ΚΕΠΕ

Στα τριάντα χρόνια από την ίδρυσή του το ΚΕΠΕ έχει επιτελέσει έργο πολύπλευρο και ίσως μοναδικό:

- Έχει προωθήσει την έρευνα στην οικονομική επιστήμη με ιδιαίτερη έμφαση στα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας.
- Έχει παράσχει επιστημονική στήριξη στο έργο της Κυβέρνησης στον οικονομικό τομέα. (Η κατάρτιση των Πενταετών Προγραμμάτων είναι μόνο μία από τις μορφές αυτής της στήριξης).
- Έχει συμβάλει στην οικονομική παιδεία, με τη διοργάνωση μετεκπαιδευτικών σεμιναρίων και την ενθάρρυνση και χρηματοδότηση μεταπτυχιακών σπουδών νέων οικονομολόγων.

Σήμερα το ΚΕΠΕ δεν είναι σε θέση να φέρει σε πέρας την αποστολή του. Οι λόγοι είναι γνωστοί και δεν θα τους επαναλάβω. Πριν προχωρήσω σε συγκεκριμένες προτάσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που μαστιίζουν, θα έλεγα, το ΚΕΠΕ θα παρατηρούσα τα εξής:

Προβάλλεται συχνά το ερώτημα: Ποίος είναι ο πρωτεύων ρόλος του ΚΕΠΕ; Η έρευνα ή η στήριξη του οικονομικού έργου της Κυβέρνησης; Υποστηρίζεται δηλαδή ότι υπάρχει μια εσωτερική αντίφαση στη διττή αποστολή του Οργανισμού, συνέπεια της οποίας είναι οι δυσλειτουργίες που παρουσιάζονται. Πιστεύω ότι δίλημμα δεν υπάρχει. Η έρευνα, θεωρητική και εφαρμοσμένη, και η ανάλυση μέτρων οικονομικής πολιτικής δεν είναι υποκατάστατες αλλά συμπληρωματικές λειτουργίες. Αυτό τουλάχιστον δείχνει η εμπειρία. Ανάλογα κέντρα, που παρέχουν ουσιαστική στήριξη στην άσκηση οικονομικής πολιτικής – και αυτά δυστυχώς είναι λίγα – δαπανούν σημαντικούς πόρους για την ενίσχυση ερευνητικών έργων χωρίς άμεσο πρακτικό ενδιαφέρον. Ενδεικτικά μπορεί κανείς να αναφέρει το Εθνικό Κέντρο Στατιστικής και Οικονομικών (INSEE) στη Γαλλία.

Ειδικότερα επισημαίνω και προτείνω τα πιο κάτω:

1. Το θεσμικό πλαίσιο του ΚΕΠΕ καταρτίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 60. Οι εκτεταμένες όμως μεταβολές που έχουν μεσολαβήσει από τότε καθιστούν αναγκαία την επανεξέταση του πλαισίου αυτού, με στόχο την προσαρμογή του στις σημερινές συνθήκες. Για το σκοπό αυτό είναι ανάγκη να συσταθεί μία Επιτροπή από εκπροσώπους του Υπουργείου σας, του Διοικητικού Συμβουλίου του ΚΕΠΕ, της Διοίκησης του ΚΕΠΕ, και του Επιστημονικού και Διοικητικού Προσωπικού, έργο της οποίας θα είναι η κατάρτιση, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, εισήγησης για τις αναγκαίες τροποποιήσεις στο θεσμικό πλαίσιο του ΚΕΠΕ, με γνώμονα την αποστολή και τις ιδιαιτερότητες του Οργανισμού.

2. Το Επιστημονικό Συμβούλιο που προβλέπει το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο ουδέποτε λειτούργησε. Έτσι η τόσο σημαντική αυτή λειτουργία της γενικής επιστημονικής εποπτείας του έργου του Οργανισμού ατόνησε. Οι προσπάθειες που καταβάλλουν άλλα όργανα του ΚΕΠΕ να εκτελέσουν αυτήν τη λειτουργία είναι αναπόφευκτα αποσπασματικές και αναποτελεσματικές. Είναι, λοιπόν, απόλυτη ανάγκη να τροποποιηθεί το σημερινό σχήμα με τη συμμετοχή και ξένων έμπειρων και καταξιωμένων επιστημόνων, η παρουσία και οι γνώσεις των οποίων θα συμβάλουν ουσιαστικά στη λειτουργία του θεσμού και στην αναβάθμιση του έργου του Οργανισμού. Για το σκοπό αυτό προτείνω τους Edmond Malinvaud Καθηγητή στο Collège de France, και Jacques Drèze Καθηγητή στο Universtiti Catholique de Louvain.

3. Η διαδικασία κατάρτισης του Πενταετούς Προγράμματος Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης είναι ασαφής και απροσδιόριστη και διαμορφώνεται κάθε φορά *ad hoc*, καθώς προχωρούν οι σχετικές εργασίες. Πέρα από το γενικότερο δυσμενή αντίκτυπο που έχει στην ποιότητα της τεχνικής επεξεργασίας του Προγράμματος αυτή η απροσδιοριστία, επικρατεί και μία αβεβαιότητα για το ρόλο και τις υποχρεώσεις του ΚΕΠΕ, ενώ δεν είναι πάντοτε δυνατό να αποφεύγονται παρεξηγήσεις και δυσλειτουργίες. Είναι ανάγκη να διαμορφωθεί ένα γενικό μεν αλλά σαφές πλαίσιο διαδικασίας κατάρτισης του Πενταετούς, το οποίο θα προσδιορίζει επαρκώς το ρόλο και τις υποχρεώσεις του ΚΕΠΕ. Η αποτελεσματική διεξαγωγή του έργου του Οργανισμού, ιδιαίτερα δυσχερής όταν επίκειται η έναρξη κατάρτισης του Προγράμματος, αλλά και στη διάρκεια της κατάρτισής του, προκαλεί αβεβαιότητα ως προς τη χρονική και ποσοτική έκταση των υποχρεώσεών του. Δημιουργούνται συχνά αισθήματα πικρίας και απογοήτευσης όταν δεν αναγνωρίζεται το έργο και η συμβολή του καθενός. Ο τρόπος που το Υπουργείο μεταχειρίστηκε το ΚΕΠΕ και χρησιμοποίησε την εργασία του για τα Προκαταρκτικά του Προγράμματος 1988-92 αποτελεί παράδειγμα προς αποφυγή.

4. Η σχετική μισθολογική δομή του επιστημονικού και του διοικητικού προσωπικού έχει χειροτερεύσει σε μεγάλο βαθμό τα τελευταία χρόνια, στη διάρκεια των οποίων ανατράπηκε άρδην ο μισθολογικός συσχετισμός που επικρατούσε από την ίδρυση του Οργανισμού. Αλλά και απόλυτα κρινόμενη η σημερινή μισθολογική κατάσταση έχει περιορίσει την ανταγωνιστικότητα του Οργανισμού στο ελάχιστο και καθιστά αδύνατη την προσέλκυση νέων επιστημόνων με προσόντα και ικανότητες υψηλής στάθμης. Είναι τουλάχιστον ανάγκη να αποκατασταθεί μια μισθολογική ισορροπία ανάμεσα στα ΑΕΙ και το ΚΕΠΕ, αφού αυτά αντλούν προσωπικό από την ίδια δεξαμενή. Αλλιώς το ΚΕΠΕ θα εξακολουθήσει να χάνει τα καλύτερα στελέχη του χωρίς να μπορεί να τα αναπληρώσει.

5. Εδώ και μία δεκαετία το ΚΕΠΕ χάνει συνεχώς επιστημονικό προσωπικό χωρίς να μπορεί να το αναπληρώσει. Είναι ανάγκη να προσληφθεί μικρός αριθμός νέων επιστημόνων με τυπικά και ουσιαστικά προσόντα εφάμιλλα με εκείνα των πιο διακεκριμένων σημερινών στελεχών του, τόσο για να ανέβει η ποιότητα του έργου του Οργανισμού όσο και για να καταστεί δυνατή η ομαλή ένταξή τους χωρίς αντιδράσεις, που άλλωστε θα ήταν δικαιολογημένες.

6. Μεγάλη απομείωση έχει υποστεί και το βοηθητικό επιστημονικό προσωπικό καθώς και το διοικητικό, αφού όσοι από το πρώτο αποκτούν τίτλους και προάγονται και όσοι από τα δεύτερο συνταξιοδοτούνται δεν αναπληρώνονται εδώ και αρκετά χρόνια. Η έκταση των κενών που έχουν προκύψει είναι τέτοια, ώστε και στοιχειώδεις λειτουργίες να επιτελούνται πια με μεγάλη δυσκολία. Είναι απαραίτητο, λοιπόν, να προσληφθεί μικρός αριθμός βοηθών για επικούρηση του επιστημονικού έργου, που στη συνέχεια εφόσον κριθούν

κατάλληλοι, θα πάρουν υποτροφία για μεταπτυχιακές σπουδές, καθώς και διοικητικό προσωπικό τουλάχιστον για την πλήρωση των κενών που έχουν δημιουργηθεί με τις αποχωρήσεις.

Σημειώνω ότι και για τις δύο αυτές κατηγορίες προσωπικού πρέπει η επιλογή να γίνεται από το ΚΕΠΕ, δεδομένου ότι χρειαζόμαστε στελέχη με ειδικά προσόντα.

7. Για την ομαλή διεξαγωγή των εργασιών του, το ΚΕΠΕ πρέπει να αναθέτει έναν αριθμό συμβάσεων κάθε χρόνο σε εξωτερικούς συνεργάτες. Αυτό αποτελεί διεθνή πρακτική και εξυπηρετεί πολλαπλά. Με το σημερινό καθεστώς, όμως, ο αριθμός των συμβάσεων είναι αβέβαιος και προσδιορίζεται κάθε χρόνο ύστερα από σχετικό αίτημά μας. Αλλά έτσι δεν μπορεί να γίνει σωστός προγραμματισμός, αφού μέχρι αργά την άνοιξη κάθε χρόνο, και ώσπου να καταρτιστεί και να εγκριθεί ο προϋπολογισμός, μεσολαβεί περίοδος αβεβαιότητας. Για το λόγο αυτό είναι ανάγκη να γίνει αποδεκτό σαν πάγια αρχή, ότι ένας αριθμός συμβάσεων θα δίνεται κάθε χρόνο, για να καταστεί δυνατή η πιο αποτελεσματική χρήση των σχετικών πόρων.

Από τα πιο πάνω μπορεί κανείς, νομίζω, να συμπεράνει, ότι για την αναβάθμιση του ΚΕΠΕ απαιτούνται ριζικές αλλαγές. Η πρωτοβουλία για τις αλλαγές αυτές ανήκει στο επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό του ΚΕΠΕ, στο Διοικητικό Συμβούλιο και την Επιστημονική Διεύθυνση. Είναι όμως απαραίτητη όχι μόνον η σύμφωνη γνώμη αλλά και η ενεργός υποστήριξη του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Μαρία Κωνσταντοπούλου:
Αναμνήσεις από τη θητεία μου στο ΚΕΠΕ

Την επιστημονική διεύθυνση του ΚΕΠΕ ανέλαβα το καλοκαίρι του 1989, επιστρέφοντας με κέφι σε ένα χώρο όπου είχα απασχοληθεί για δυο χρόνια μετά την ολοκλήρωση των διδακτορικών μου σπουδών στο Λονδίνο. Όμως η εποχή της θητείας μου αποδείχθηκε ιδιαίτερα ταραχώδης: στα τρία σχεδόν χρόνια που έμεινα στη θέση αυτή άλλαξαν τέσσερις κυβερνήσεις και έξι 'προϊστάμενοι' Υπουργοί Εθνικής Οικονομίας!

Εκτός των συνεχών αλλαγών, την εποχή της θητείας μου ο οργανισμός, βρέθηκε στην ιδεολογική δίνη της κατάρρευσης του Υπαρκτού Σοσιαλισμού, των πιέσεων για μείωση του δημόσιου τομέα και για ιδιωτικοποίηση των υπό δημόσιο έλεγχο οργανισμών. Ο κλάδος της έρευνας αντιμετώπιζε ήδη δυσκολίες στη διατήρηση μόνιμου ερευνητικού προσωπικού υψηλής στάθμης λόγω του ανταγωνισμού των ΑΕΙ, όπου οι συνθήκες απασχόλησης ερευνητών ήσαν ευνοϊκότερες. (Το οξύμωρο ήταν ότι η ανάπτυξη της έρευνας και των μεταπτυχιακών σπουδών στα ΑΕΙ υπήρξε σε μεγάλη έκταση αποτέλεσμα της επιτυχημένης πολιτικής του ΚΕΠΕ να αποτελέσει φυτόριο νέων οικονομολόγων που στελέχωσαν τα αντίστοιχα τμήματα!) Ο όρος 'προγραμματισμός' προκαλούσε αλλεργία, ωσάν ο προγραμματισμός να μην αποτελεί απαραίτητη δραστηριότητα για την αποτελεσματική πορεία κάθε οικονομικής μονάδας – ατόμου, επιχείρησης, περιφέρειας, χώρας. Ο οργανισμός δεν αξιοποιείτο αποτελεσματικά, ενώ οι επιθέσεις που στόχευαν στη διάλυσή του εντεινόταν συνεχώς κατά τη διάρκεια της θητείας μου.

Προσπάθησα να αξιοποιήσω τον οργανισμό προτείνοντας την ανάληψη δράσεων που θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από ευρωπαϊκά κονδύλια – αξιολόγηση των προτάσεων και παρακολούθηση της υλοποίησης αναπτυξιακών προγραμμάτων του κοινοτικού πλαισίου στήριξης, δημιουργία παρατηρητηρίου ανταγωνιστικότητας, κ.λπ. χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία. Διασώθηκαν σημαντικά κοινοτικά κονδύλια από συνεργείο στελεχών που αποκατέστησε τις τυπικές αμέλειες δημοσίων φορέων που είχαν εκτελέσει τα σχετικά έργα. Δημιουργήθηκε Ειδικός Λογαριασμός για άντληση κονδυλίων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Διατηρήθηκε η εσωτερική ειρήνη, τα στελέχη συνέχισαν να εκτελούν τις μελέτες που αναλάμβαναν με δική τους κυρίως πρωτοβουλία.

Παραιτήθηκα λίγους μήνες πριν από τη λήξη της θητείας μου για προσωπικούς λόγους, αφήνοντας τον οργανισμό στα χέρια του εξαίρετου, από κάθε άποψη, υπηρεσιακού (αναπληρωτή) διευθυντή του, κ. Λουκή Αθανασίου. Η απόφαση του διορισμού μου ανέφερε ότι για την αμοιβή μου θα εξεδίδετο μεταγενέστερη απόφαση, η οποία δεν φρόντισα ποτέ να εκδοθεί. Έτσι, αποχωρώντας παραιτήθηκα και της αμοιβής για τις υπηρεσίες που είχα προσφέρει σε όλη μου τη θητεία ανταποδίδοντας με τον τρόπο αυτό την προσφορά του ελληνικού κράτους που χρηματοδότησε μέσω του ΙΚΥ τις σπουδές μου στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

ΤΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΑΛΕΚΟΥ

Μετά από μερικές ημέρες από την ανάληψη των καθηκόντων μου αντιλήφθηκα ότι κάθε φορά που χρειαζόμουν τον οδηγό μου τον Αλέκο ξαφνικά, δεν τον εύρισκα πριν περάσει κάνα τέταρτο. Παραξενεύτηκα, ρώτησα τον ίδιο τον Αλέκο, την Βάσω (Βλαχοπούλου) – την Γραμματέα μου – τον Γιώργο (Ψυχομάνη) – που είχε τις δημόσιες σχέσεις, αλλά δεν πήρα ικανοποιητική απάντηση. Κατάλαβα ότι κάτι μου κρύβανε, αλλά δεν μπορούσα να καταλάβω τι ήταν αυτό. Κάποια μέρα είδα τον Αλέκο να βγαίνει από το Γραφείο του Προέδρου –Κωνσταντίνου Δρακάτου– που ήταν δίπλα από το δικό μου στον τέταρτο όροφο. Αυτό με έβαλε σε υποψίες, γιατί ο Πρόεδρος δεν πολυχρησιμοποιούσε το γραφείο του. Την άλλη μέρα άνοιξα την πόρτα του Γραφείου του Προέδρου χωρίς να χτυπήσω την πόρτα πριν και χωρίς να κάνω κάποιο άλλο θόρυβο. Ο Αλέκος καθόταν στην καρέκλα του Προέδρου, είχε τα πόδια του πάνω στο γραφείο, και το κεφάλι του ήταν κάτω από μια εφημερίδα. Το ροχαλητό του ακουγόταν από μακριά. Σιγά – σιγά βγήκα από το Γραφείο του Προέδρου και έκλεισα την πόρτα χωρίς να κάνω θόρυβο. Ο Αλέκος ούτε κανένας άλλος κατάλαβε τίποτα. Σκέφτηκα να φωνάξω τον Αλέκο και να του τα ψάλω. Αλλά το ξανασκέφτηκα και είπα μέσα μου «καλύτερα να κοιμάται στο γραφείο και να είναι ξύπνιος όταν οδηγεί παρά το αντίθετο». Μετά από μερικές μέρες έπρεπε να φύγω ξαφνικά από το γραφείο. Αρχισα να μαζεύω τα πράγματά μου και η Βάσω μου ανακοίνωσε ότι θα ειδοποιούσε τον Αλέκο να πάει στο αυτοκίνητο. Της είπα ότι δεν χρειάζεται, ζήτησα από αυτή και τον Γιώργο να

έλθουν μαζί μου, μπήκα στο Γραφείο του Προέδρου χωρίς να χτυπήσω, πλησίασα τον Αλέκο και άρχισα να του τσαλακώνω την εφημερίδα. Ο Αλέκος πετάχτηκε σαν ελατήριο. Δεν νομίζω ότι ο Γιώργος και η Βάσω μου ξαναείπαν ψέματα οιαδήποτε χρώματος. Από την ημέρα εκείνη ήταν κοινό μυστικό ότι ο Αλέκος κοιμόταν στο γραφείο του Προέδρου και είχε μαζί του την εφημερίδα που μου έλειπε.

Τρύφων Κολλίντζας
Αθήνα, 06-01-10

**ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΑ ΟΜΙΛΙΑ
ΒΑΣΙΛΗ ΔΡΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ
30 Ιανουαρίου 1997**

Κλείνοντας μια δουλειά τριών χρόνων στο ΚΕΠΕ θα ήθελα από τη θέση αυτή να μοιραστώ μαζί σας μερικές σκέψεις μου.

Όταν είχα πρωτοέρθει σας είχα δηλώσει ότι ούτε θαυματοποιός ούτε ταχυδακτυλουργός ήμουν. Απλά καλές προθέσεις, μεράκι και μερικές ιδέες είχα.

Έγιναν αρκετά πράγματα στο ΚΕΠΕ αυτά τα τρία χρόνια. Όλοι μας ήμασταν εδώ και τα ζήσαμε. Αποκαταστάθηκε η «έξωθεν καλή μαρτυρία» για το ΚΕΠΕ και η λειτουργία και το έργο του οργανισμού μας αξιολογείται ιδιαίτερα θετικά. Εξ ίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι, αν όχι σε όλους σας, τουλάχιστον στη συντριπτική πλειοψηφία, αποκαταστάθηκε η πίστη ότι κάνουμε κάτι χρήσιμο και αξιόλογο για την ελληνική κοινωνία.

Υπήρξαν κατά καιρούς, σπάνια, μικροπροβλήματα, μικροδιενέξεις, αμφισβητήσεις και διχογνωμίες ήσσονος σημασίας. Όμως, δε θάταν καθόλου φυσιολογικό αν δεν είχαν υπάρξει όλα αυτά. Αντίθετα, ήταν αναμενόμενο, ανθρώπινο και απόρροια ενός ζωντανού οργανισμού του οποίου τα μέλη που τον συγκροτούν διαλογίζονται, ενεργούν και δημιουργούν. Μόνο στη νεκρική σιωπή ενός νεκροταφείου ή ενός αποτελεσματικού οργανισμού δεν αναφέρονται τέτοιου είδους τριβές, τριβές βέβαια που δε θρυμματίζουν τη συνοχή του, δεν τον κάνουν να σπαράσσεται από αντιθέσεις και δεν ανακόπτουν την πορεία του.

Ήρθε τώρα η ώρα να φύγω. Και ο μόνος, ειλικρινής λόγος της αποχώρησής μου με τη λήξη της θητείας μου είναι ότι νιώθω έντονα κουρασμένος. Ούτε νυστεροβουλία υποκρύπτεται, ούτε προαλείφομαι για μια άλλη δημόσια θέση παρόλο που στο πρόσφατο παρελθόν διάφορες μου είχαν προταθεί. Ξέρετε, όταν κάποιος μένει κοντά στην εξουσία για πολύ χρόνο τσουρουφλίζεται, όταν μένει μακριά από την εξουσία για πολύ χρόνο παγώνει. Όπου νάναι έρχεται η άνοιξη και τι καλοκαίρι κι έχω ανάγκη από δροσιά και φρέσκο αέρα. Να ξαποστάσω λίγο.

Θα ήθελα σε λίγο να χαιρετίσω και να σφίξω το χέρι του καθενός σας ευχαριστώντας σας κι' αποχαιρετώντας σας. Αλλά πριν απ' αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω βαθύτατα δύο ανθρώπους, την Όλγα και τον Λουκή. Χωρίς αυτούς όλοι μας δε θα είχαμε μπορέσει να στήσουμε το ΚΕΠΕ εκεί που του αρμόζει κι' εκεί ψηλά που τα μέλη του ΚΕΠΕ, όλοι σας δηλαδή, θέλουν να το κρατήσουν.

Αυτές τις τελευταίες μέρες ήρθαν πολλοί να με δούν. Ένας με ρώτησε: «Τι παρακαταθήκες αφήνετε στο ΚΕΠΕ τώρα με την αποχώρησή σας;». Η πρόδηλη απάντηση είναι: «Τη δουλειά που μαζί κάναμε αυτά τα τρία τελευταία χρόνια». Σας ευχαριστώ ειλικρινά.

Αντιστοίχως, κατά την ίδια περίοδο, εναλλάχθηκαν πέντε πρόεδροι του διοικητικού συμβουλίου: ο καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Α. Φατούρος (1987-1989), ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Γ. Προβόπουλος (1989-1990), ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Κ. Δρακάτος (1990-1993) ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Στ. Θωμαδάκης (1994-1997) και ο καθηγητής της ΑΣΟΕΕ/Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Α. Κιντής (1997).

*Ο ΕΔ καθηγητής Τρ. Κολλιντζάς με την ΔΔ Ο Αντωνουδάκη και στελέχη του γραφείου του (Γ. Ψυχομάνης, Β. Βλαχοπούλου και Α. Σταθόπουλος)
(Αρχείο Γ. Ψυχομάνη)*

Παρά τα προβλήματα το ΚΕΠΕ παρέμενε ενεργό, πράγμα που φαίνεται και από τη σημαντική και κατά την δεκαετία 1987-1997 εκδοτική του δραστηριότητα. Η δραστηριότητα αυτή αντανακλά τις γενικότερες τάσεις που αναφέρθηκαν στην αρχή της παρούσης ενότητας. Έτσι, σε σειρές που σχετίζονται με τον προγραμματισμό εκδόθηκαν συνολικά 37 εργασίες, το 1/3 περίπου όμως από τις οποίες είχαν ξεκινήσει στη προηγούμενη περίοδο. Απ' αυτές οι οκτώ εκδόθηκαν στη σειρά «**Θέματα Προγραμματισμού**» (σειρά που ξεκίνησε το 1984), οι δύο ήταν εκθέσεις που συντάχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος 1986-1989, και οι 26 εκθέσεις που συντάχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος 1988-1992. Επι-

πρόσθετα, το 1990 εκδόθηκε και ένας συλλογικός επετειακός τόμος, μη σχετιζόμενος με συγκεκριμένο πρόγραμμα. Από την άλλη πλευρά, σε σειρές ερευνητικού χαρακτήρα εκδόθηκαν μόλις 21 εργασίες, όλες στη σειρά «Μελέτες». Τέλος, εκδόθηκαν είκοσι οκτώ εργασίες στη σειρά «Εκθέσεις» και επτά στη σειρά «Στατιστικά Στοιχεία», ενώ αξίζει να σημειωθεί η προσπάθεια που έκανε το ΚΕΠΕ στα τέλη της περιόδου να εκδώσει ένα καθαρά επιστημονικό περιοδικό, τα **Οικονομικά**, το πρώτο τεύχος του οποίου κυκλοφόρησε το 1997.

Ο ΕΔ Β. Δρουνκόπουλος σε δύο στιγμιότυπα: στο θυρωρείο και στην αίθουσα διαλέξεων. Στη δεύτερη φωτογραφία διακρίνεται και ο Πρόεδρος του Δ.Σ. καθηγητής Στ. Θωμαδάκης (Αρχείο Δ. Κάζη)

Κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου, και παρά το γεγονός ότι η εμπλοκή του είχε ουσιαστικά είτε μη επίσημο είτε ημιεπίσημο χαρακτήρα (δηλαδή χωρίς σαφή ανάθεση ή κάλυψη από το υπουργείο), και στη καλύτερη περίπτωση αποσπασματικό (ad hoc) χαρακτήρα, το ΚΕΠΕ δραστηριοποιήθηκε σε κάποιο βαθμό στις διαδικασίες κατάρτισης διαφόρων ευρωπαϊκών προγραμμάτων, όπως, π.χ. ΠΕΠ, ΣΠΑ, INTERREG και ENVIREG. Από τις δραστηριότητες αυτές προέκυψαν κείμενα που υποβλήθηκαν στο υπουργείο αλλά δεν δημοσιεύθηκαν, ενώ στην ενασχόληση αυτή δεν υπήρξε κάποια συστηματική συνέχεια.

Πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι και κατά τη δεκαετία αυτή στελέχη του προσωπικού ήταν αποσπασμένα σε θέσεις (πολιτικής) ευθύνης, ενώ ορισμένα απ' αυτά συμμετείχαν σε τακτές συναντήσεις διαφόρων Διεθνών Οργανισμών.

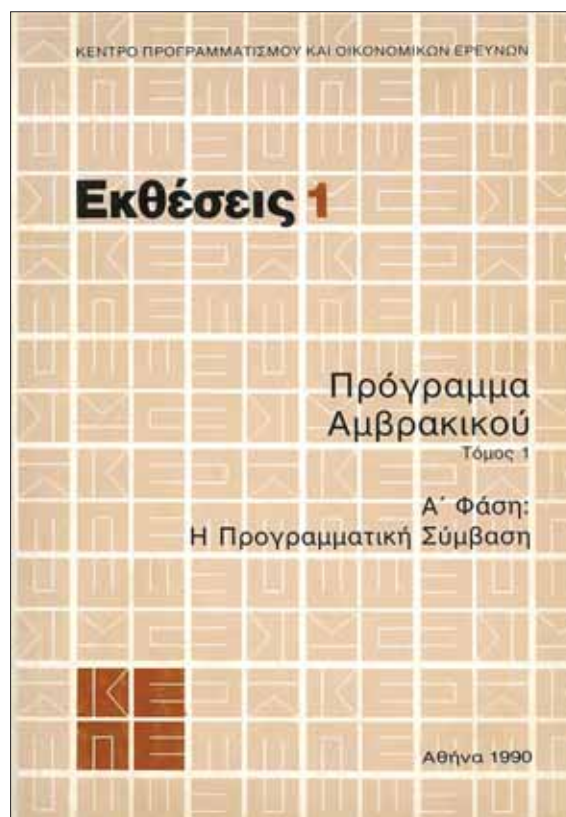
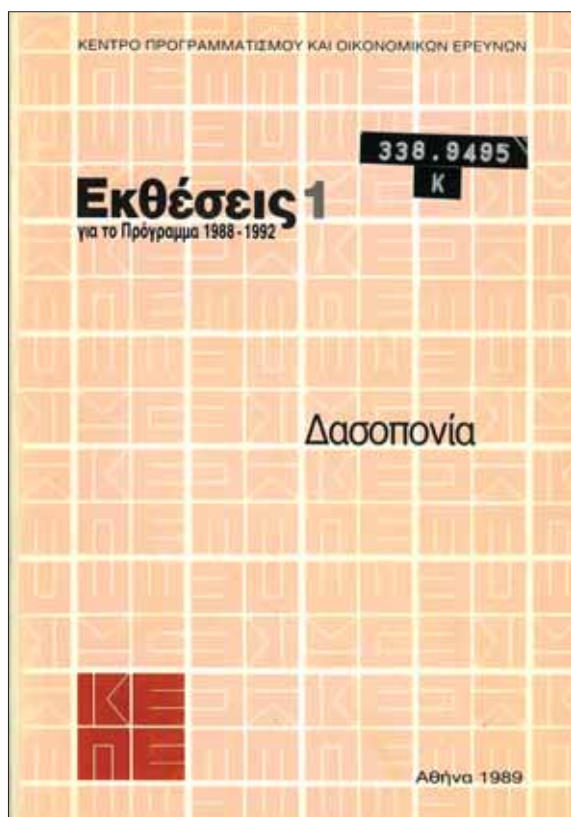
Το αρνητικό κλίμα προσπάθησε να αναστρέψει η τελευταία διοίκηση της περιόδου (Δρουκόπουλος). Η ουσιαστικότερη ενέργεια προς την κατεύθυνση αυτή, ήταν η επανέναρξη των προσλήψεων, η οποία αφενός ανέστρεψε πρόσκαιρα την τάση μείωσης του αριθμού του προσωπικού και αφετέρου ανανέωσε τη σύνθεσή του. Οι νεοπροσληφθέντες, όλοι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος, τόνωσαν σημαντικά το ανθρώπινο δυναμικό του ΚΕΠΕ τόσο ηλικιακά όσο και επιστημονικά. Δυστυχώς όμως, τα θετικά αποτελέσματα της ενίσχυσης και ανανέωσης του προσωπικού ήταν προσωρινά. Το γενικότερο κλίμα απέναντι στον οργανισμό δεν είχε αλλάξει με αποτέλεσμα οι περισσότεροι από τους προσληφθέντες να μείνουν για πολύ λίγο στο ΚΕΠΕ και να φεύγουν μαζικά για τα ΑΕΙ και ΤΕΙ. Ειδικότερα, από 128 άτομα το 1994 ο αριθμός του προσωπικού έφτασε τα 147 το 1995 και το 1996, με τη μείωση να επανεμφανίζεται το 1997 (143).

*Στιγμιότυπο από αποκριάτικη εκδήλωση της περιόδου
(Αρχείο Μ. Παπαδουκάκη)*

Τέλος, με την εκπαιδευτική δραστηριότητα του ΚΕΠΕ να έχει στη πράξη καταργηθεί από την προηγούμενη περίοδο, η τελευταία διοίκηση καθιέρωσε τη χορήγηση μίας υποτροφίας προς τιμήν του ιδρυτή του ΚΕΠΕ Α. Παπανδρέου. Μέχρι σήμερα όμως ελάχιστη χρήση της υποτροφίας αυτής έχει γίνει.

Οι πρώτες αρνητικές θεσμικές μεταβολές στο Κέντρο, μία εξέλιξη που όλοι περίμεναν, υλοποιήθηκαν με το Ν. 2579/17 Φεβρουαρίου 1998 (άρθρα 18-26) που μετέτρεψε το ΚΕΠΕ σε ΝΠΙΔ. Οι πιο σημαντικές αλλαγές που επέφερε ο νόμος ήταν η κατάργηση της διάκρισης μεταξύ του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου και του Επιστημονικού Διευθυντή, η κατάργηση της θέσης του Αναπληρωτή Επιστημονικού Διευθυντή και η υποβάθμιση της θέσης του προσωπικού τόσο σε γενικότερα πλαίσια, με την ένταξή του στο ΙΚΑ, όσο και μέσα στο ίδιο το ίδρυμα, με την κατάργηση του δικαιώματος της ψήφου του αιρετού εκπροσώπου στο Διοικητικό Συμβούλιο και τον περιορισμό των θεμάτων στα οποία η παρουσία του στο συγκεκριμένο όργανο ήταν υποχρεωτική. Δεδομένου ότι πέραν αυτών, οι αλλαγές τόσο στην περιγραφή των σκοπών και αρμοδιοτήτων του ιδρύματος, όσο και στην καθημερινότητα του προσωπικού ήταν ασήμαντες, είναι ίσως κατανοητό γιατί η εντύπωση που επικράτησε στο προσωπικό είναι ότι πραγματικός σκοπός της μεταβολής ήταν η δημιουργία εντυπώσεων σχετικά με το θέμα της προώθησης των ιδιωτικοποιήσεων που ζητούσε μετ' επιτάσεως τότε η ΕΕ.

Εκθέσεις που εκδόθηκαν (1989-1990), οι οποίες εκπονήθηκαν στο πλαίσιο του τελευταίου προγράμματος (1988-1992) που καταρτίστηκε από το ΚΕΠΕ και ουδέποτε εκδόθηκε

ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Η Ανάπτυξη της Ελλάδας Παρελθόν, Παρόν και Προτάσεις Πολιτικής

Αθήνα, Δεκέμβριος 1990

Συλλογική Έκδοση (1990)

Εκδόσεις της περιόδου 1987-1997

Εκδόσεις της περιόδου 1987-1997

Πληροφοριακό Δελτίο και Ενημερωτικό Δελτίο (που κυκλοφορούσε εσωτερικά) (1987-1997)

ΤΟ ΝΕΟ ΚΕΠΕ (1998-2010)

Δύο χρόνια μετά την αλλαγή του νομικού χαρακτήρα του ΚΕΠΕ από ΝΠΔΔ σε ΝΠΙΔ επακολούθησε το ΠΔ 94/10-3-2000, το οποίο συμπλήρωσε τον νόμο και ρύθμισε λεπτομερέστερα τα της οργάνωσης και λειτουργίας του ιδρύματος. Οι βασικές αλλαγές που επήλθαν δημιούργησαν ένα ΚΕΠΕ πολύ πιο κοντά στα πρότυπα των ερευνητικών ιδρυμάτων. Ειδικότερα, καταργήθηκαν όλες οι βαθμίδες του προσωπικού τις οποίες κατελάμβαναν μη κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος και υιοθετήθηκαν οι βαθμίδες και τα κριτήρια/προσόντα κατοχής θέσης που ισχύουν στα ερευνητικά ιδρύματα. Ως επακόλουθο καταργήθηκε η δυνατότητα πρόσληψης βοηθών ερευνών χωρίς διδακτορικό δίπλωμα με αποτέλεσμα να εκλείψει και τυπικά ο εκπαιδευτικός σκοπός του ΚΕΠΕ.

Στην περίοδο αυτή, με βάση το νέο νόμο, ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και ο Επιστημονικός Διευθυντής ταυτίζονται. Στη θέση αυτή τοποθετήθηκαν στη σειρά ο τότε αναπληρωτής καθηγητής της ΑΣΟΕΕ/Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Γ. Ζανιάς (1998-2001), ο καθηγητής της ΑΣΟΕΕ/Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Θ. Λιανός (2002-2004), ο καθηγητής της

*Ο Γ. Ζανιάς, ΕΔ 1998-2001
Αριστερά με τον Β. Δρουκόπουλο
ΕΔ 1994-1997*

ΑΣΟΕΕ/Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Κ. Προδρομίδης (2004-2009) και ο καθηγητής της ΑΣΟΕΕ/Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Π. Κορλίρας (Ιαν. 2010-έως σήμερα).

Η Συμβολή του ΚΕΠΕ

Η συμβολή του ΚΕΠΕ στην επιστημονική ζωή της χώρας δεν έχει ακόμα αποτιμηθεί. Αυτό ισχύει όχι μόνο για το ΚΕΠΕ αλλά για όλα τα ερευνητικά ιδρύματα. Παρά το γεγονός ότι η ελληνική κοινωνία πληρώνει σημαντικά ποσά για τα ερευνητικά ιδρύματα, ουδείς έχει ενδιαφερθεί να αξιολογήσει το έργο τους και να καταλήξει σε κάποιο συμπέρασμα σχετικά με το αν διεξάγουν έρευνα, αν η έρευνα αυτή είναι άξια λόγου, και αν είναι χρήσιμη ή, αντίθετα, αν τα ιδρύματα αυτά είναι απλώς Υπηρεσίες ρουτίνας που έχουν το πλεονέκτημα ότι πληρώνουν δυσανάλογα καλούς μισθούς. Είναι πιθανόν η απροθυμία αξιολόγησης να αποτελεί ομολογία αποτυχίας τους.

Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν λόγοι για τους οποίους θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει (αδίκως, όμως) ότι η γνώμη μου είναι μεροληπτική, πιστεύω ότι το ΚΕΠΕ αποτελεί την εξαίρεση στην γενική απραξία των ερευνητικών ιδρυμάτων της χώρας. Αυτό οφείλεται σε τρεις λόγους. Πρώτον, στο γεγονός ότι η πρώτη περίοδος του ΚΕΠΕ (τότε, ως Κέντρον Οικονομικών Έρευνών) υπό τον ιδρυτή του Ανδρέα Παπανδρέου υπήρξε θεαματική. Τότε δημοσιεύθηκαν στην Ελλάδα οι πρώτες οικονομικές μελέτες που είχαν τα χαρακτηριστικά της πρωτότυπης έρευνας. Τότε ήλθαν και εργάστηκαν στο ΚΕΠΕ, για μικρότερο ή μεγαλύτερο διάστημα, σπουδαίοι οικονομολόγοι όπως οι νομπελίστες Κ.

Arrow, M. Friedman, T. Schultz και L. Klein καθώς και άλλοι σημαντικοί καθηγητές όπως οι R. Radner, H. Ellis, D. Suits, P. Steiner, G. Archibald, G. Break, R. Turvey, B. Ward, A Goldberger και πολλοί άλλοι. Επίσης, τότε επέστρεψαν στην Ελλάδα πολλοί έλληνες οικονομολόγοι και καθηγητές που εργάστηκαν στο ΚΕΠΕ και συνέβαλαν στη δημιουργία μιας σημαντικής ερευνητικής μονάδας.

Δεύτερον, διότι η περίοδος μετά το 1950 είναι η «εποχή των οικονομολόγων». Οι προσπάθειες για οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες χώρες, έφεραν τα οικονομικά προβλήματα στην κορυφή της ατζέντας των κυβερνήσεων, πράγμα που ευνοούσε τη οικονομική έρευνα.

Τρίτον, το ΚΕΠΕ χρησιμοποιήθηκε, κατά περιόδους, από τις ελληνικές κυβερνήσεις ως ίδρυμα από το οποίο αντλούσαν προσωπικό για διάφορες θέσεις και στο οποίο ανάθεταν διάφορα έργα. Αυτό σήμαινε ότι η θέση του ΚΕΠΕ ενισχύετο, αλλά ταυτόχρονα απομάκρυνε τους ερευνητές από την πρωτότυπη οικονομική έρευνα.

Το ερευνητικό και εκδοτικό έργο του ΚΕΠΕ είναι σημαντικό. Από μια πρόχειρη εκτίμηση, προκύπτει ότι κατά τα τελευταία 45 χρόνια έχουν δημοσιευθεί άνω των 600 εργασιών. Μεταξύ αυτών υπάρχουν πολλές μελέτες υψηλού επιστημονικού επιπέδου και πρωτοτυπίας. Υπάρχουν φυσικά και εργασίες των οποίων ο σκοπός δεν ήταν η πρωτότυπη οικονομική έρευνα, αλλά η ανάλυση ενός προβλήματος της Ελληνικής Οικονομίας, ή η

αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης. Πάντως, είναι όλες χρήσιμες. Αρκετές από αυτές τις μελέτες έχουν δημοσιευθεί εν όλω ή εν μέρει σε αναγνωρισμένα διεθνή περιοδικά.

Επίσης ένα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό των μελετών του ΚΕΠΕ είναι ότι καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων της Ελληνικής Οικονομίας. Πιστεύω ότι ο ερευνητής του μέλλοντος που θέλει να εξετάσει των Οικονομική Ιστορία της Ελλάδας θα βρει στις μελέτες του ΚΕΠΕ μια πολύτιμη και μεγάλη πηγή πληροφοριών.

Λέγοντας ότι το ΚΕΠΕ αποτελεί την καλή εξαίρεση, δεν εννοώ βέβαια ότι είναι ένα ερευνητικό ίδρυμα-πρότυπο χωρίς προβλήματα και δυσκολίες. Ασφαλώς, το ΚΕΠΕ έχει προβλήματα, που προέρχονται από την σύνθεση και ποιότητα του ερευνητικού προσωπικού, από τις διοικήσεις του παρελθόντος και από το ρόλο που οι εκάστοτε κυβερνήσεις αναθέτουν σ' αυτό.

Ελπίζω και εύχομαι το ΚΕΠΕ, παρά τις αδυναμίες του να συνεχίσει την θετική του πορεία και να προσανατολισθεί προς την κατεύθυνση της επανάκτησης της πρώτης του αίγλης.

Θεόδωρος Π. Λιανός

Η εντύπωση που αποκομίζει κανείς από τις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν είναι ότι η πρόθεση της πολιτείας ήταν να στραφεί το ΚΕΠΕ περισσότερο προς την οικονομική έρευνα. Πράγματι, αν και τυπικά οι σκοποί και αρμοδιότητές του δεν μεταβλήθηκαν σημαντικά και δεν απαλείφθηκαν τα άρθρα που ορίζουν ότι μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται τόσο ο συμβουλευτικός ρόλος του ΚΕΠΕ, όσο και ο προγραμματισμός, το οργανωτικό διάγραμμα, όπως καθιερώθηκε με το ΠΔ, σε συνδυασμό με τα κριτήρια ένταξης και προαγωγών του προσωπικού, δρουν συμπληρωματικά με τις γενικότερες εξελίξεις, δηλαδή με την όλο και σπανιότερη χρησιμοποίηση του ΚΕΠΕ στον προγραμματισμό και στο ρόλο του συμβούλου του υπουργείου οικονομίας. Βέβαια, και την περίοδο αυτή, το υπουργείο εξακολούθησε να αναθέτει συγκεκριμένες εργασίες στο ΚΕΠΕ, αυτό όμως γινόταν περισσότερο κατά περίπτωση (ad hoc), δεν αποτελούσε τον κανόνα και δεν απορροφούσε το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων του προσωπικού.

Οι νέες τάσεις απεικονίζονται πεντακάθαρα και από τις εκδόσεις της περιόδου. Ειδικότερα, έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα εκατόν πενήντα μία εργασίες σε σειρές ερευνητικού χαρακτήρα. Απ' αυτές είκοσι τρεις στη σειρά «**Μελέτες**», δεκατέσσερις σε διάφορες «**Συνεργασίες**» και εκατόν δέκα τέσσερις «**Εργασίες για Συζήτηση**», ένα μεγάλο μέρος των οποίων δημοσιεύθηκε στη συνέχεια σε ξένα περιοδικά με κριτές (Referree Journals). Επιπρόσθετα έχουν εκδοθεί τριάντα πέντε «**Εκθέσεις**» που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν εργασίες σχετιζόμενες άμεσα με τον προγραμματισμό αν και ουσιαστικά αποτελούν μία εξέλιξη τέτοιων εργασιών.

Η στροφή προς την έρευνα είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθούν αρκετά οι συμμετοχές του ερευνητικού προσωπικού σε επιστημονικά συνέδρια, τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού. Η δραστηριότητα αυτή, αν και έχει ελά-

Ο αείμνηστος Κ. Προδρομίδης ΕΔ 2004-2009 (Αρχείο Δ. Κάζη)

χιστα αναφερθεί μέχρι τώρα, υπήρχε και προηγουμένως, γενικεύτηκε όμως κατά την τελευταία περίοδο. Παράλληλα, στελέχη του ερευνητικού προσωπικού του ΚΕΠΕ συνέχισαν να συμμετάσχουν σε τακτές συναντήσεις διάφορων διεθνών οργανισμών (ΟΟΣΑ, ΟΗΕ κ.λπ.) είτε ως εκπρόσωποι του ιδρύματος ή της χώρας γενικότερα.

Το 2000 κυκλοφόρησε και το δεύτερο τεύχος του περιοδικού **Οικονομικά**, το οποίο δυστυχώς έμελλε να είναι και το τελευταίο. Μεγαλύτερη επιτυχία είχε η έκδοση του περιοδικού **Οικονομικές Εξελίξεις**. Το περιοδικό αυτό εξέταζε τις πρόσφατες εξελίξεις της οικονομίας και εκδιδόταν ανά τετράμηνο. Το πρώτο του τεύχος κυκλοφόρησε το Δεκέμβριο του 2002 και η έκδοση συνεχίστηκε ανελλιπώς μέχρι το Απρίλιο του 2006, οπότε και διεκόπη προσωρινά. Το περιοδικό επανεκδόθηκε πρόσφατα (τεύχος 12, Μάιος 2010).

Η μείωση του προσωπικού συνεχίστηκε με επιταχυνόμενους ρυθμούς κατά την περίοδο αυτή. Έτσι, από 143 άτομα που αριθμούσε το 1997, έφτασε στα 61 το 2007 και το 2008, ενώ φαίνεται να σταθεροποιείται σε λίγο πάνω από 60 άτομα (σήμερα 64). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία του σημερινού ερευνητικού προσωπικού έχει προσληφθεί μετά το 2000. Έχει δηλαδή επέλθει μία ριζική ανανέωση στον τομέα αυτό με τα ιστορικά στελέχη να έχουν στο μεγαλύτερο μέρος αποχωρήσει.

Η δραματική μείωση του προσωπικού είχε ως αποτέλεσμα να πλεονάζει ο χώρος του κτιρίου του ΚΕΠΕ στην οδό Ιπποκράτους 22. Έτσι, το 2006 το ΚΕΠΕ μετακόμισε σε ένα πολύ μικρότερο, πλην όμως πιο σύγχρονο, κτίριο στην οδό Αμερικής 11, δηλαδή πολύ κοντά (απέναντι) στην αρχική του έδρα.

*Η σημερινή έδρα του ΚΕΠΕ (Αμερικής 11)
(Αρχείο Δ. Κάζη)*

Οι πρόσφατες εξελίξεις φαίνονται ενθαρρυντικές. Το ενδιαφέρον του εποπτεύοντος υπουργείου για ανάθεση εργασιών στο ΚΕΠΕ φαίνεται να είναι έντονο και η κινητοποίηση του προσωπικού προς πιο εξωστρεφείς δραστηριότητες δείχνουν να έχουν θετικές επιπτώσεις στο ηθικό του. Οι δυνατότητες του προσωπικού για σημαντική προσφορά σε αυτή τη δύσκολη περίοδο που περνά η χώρα είναι σημαντικές και η δραστηριοποίησή του μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να έχει. Ένας από τους τρόπους που θα καθιστούσαν δυνατή μια τέτοια προοπτική παρουσιάζεται στη τελευταία ενότητα του ιστορικού αυτού λευκόματος.

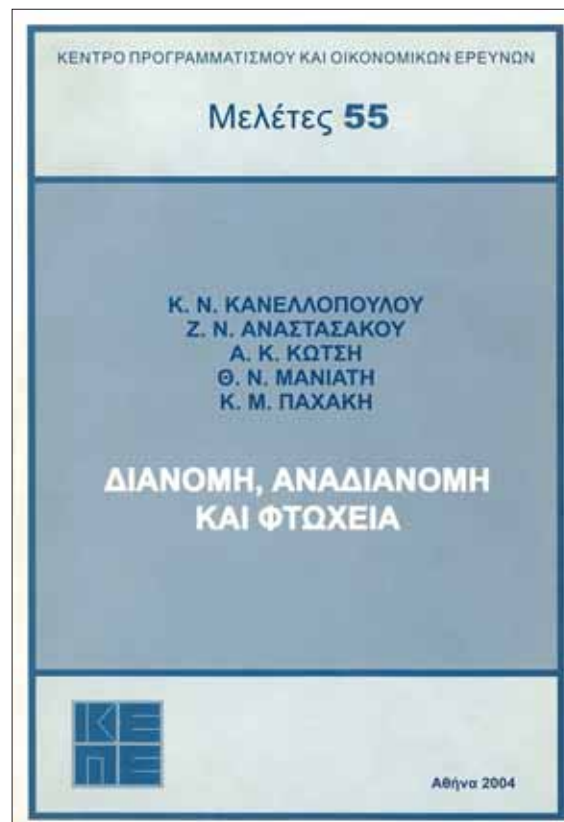
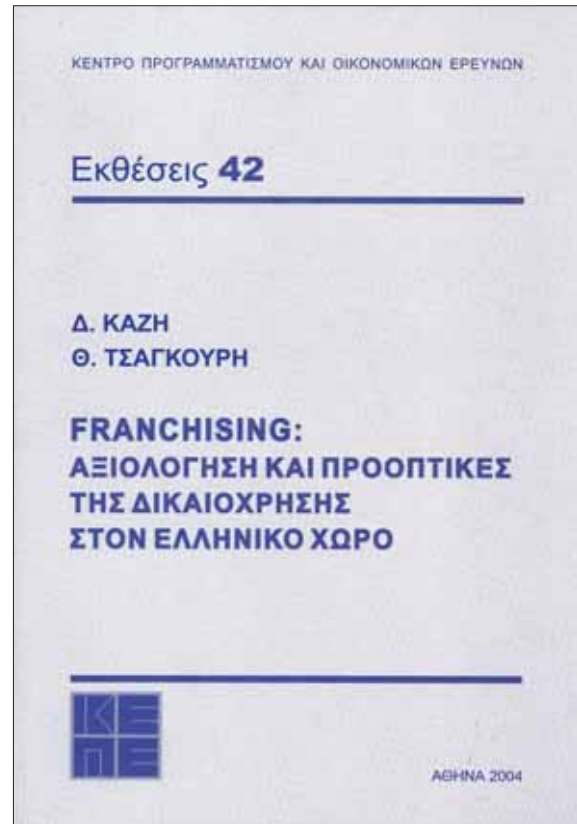
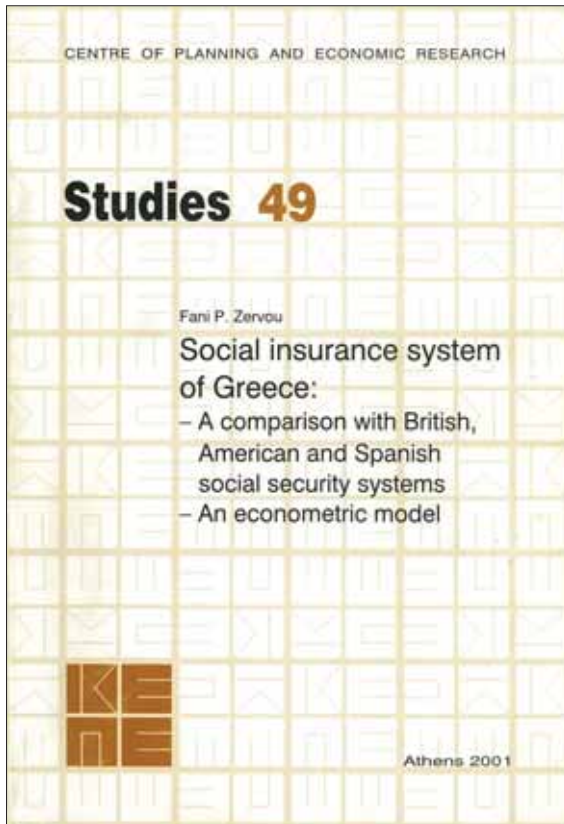
*Αγιασμός με την εγκατάσταση στο νέο κτήριο και κοπή πίτας.
Διακρίνονται ο αείμνηστος Κ. Προδρομίδης με τον Α. Πεπελάση
και την Δ/ντρια Δ/κού Β. Μπουσούνη (Ιαν. 2007)
(Αρχείο Δ. Κάξη)*

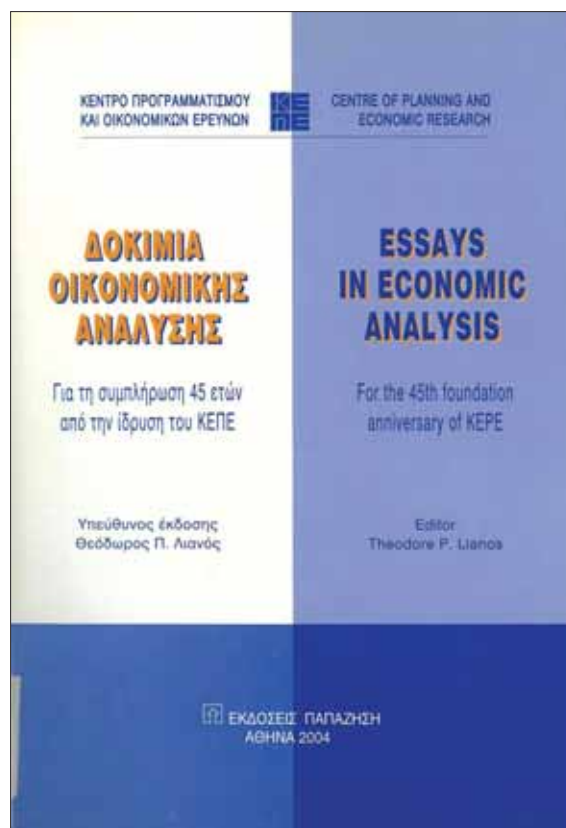
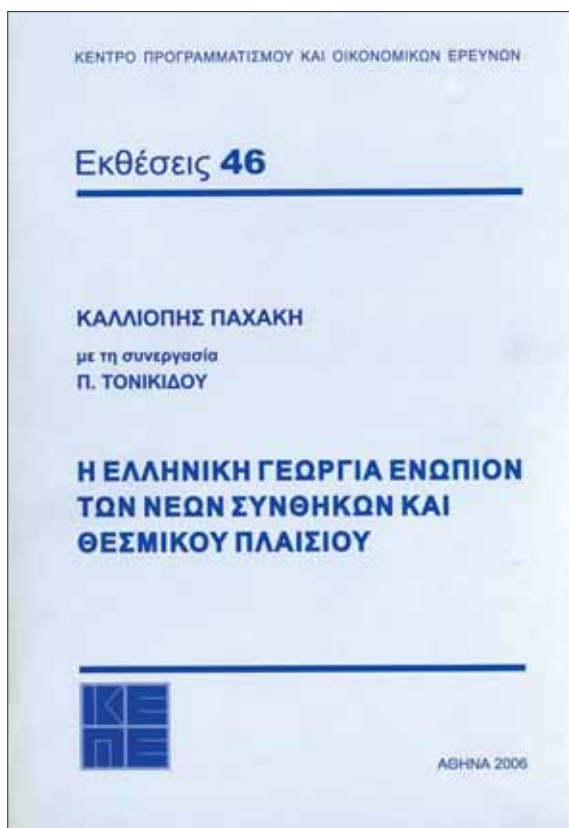
*Η Υπουργός Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας κ. Α. Κατσέλη
στην επιστημονική ημερίδα που διοργανώθηκε (2010) για τα Πενήντα Χρόνια
του ΚΕΠΕ (Αρχείο Γ. Κωστελένου)*

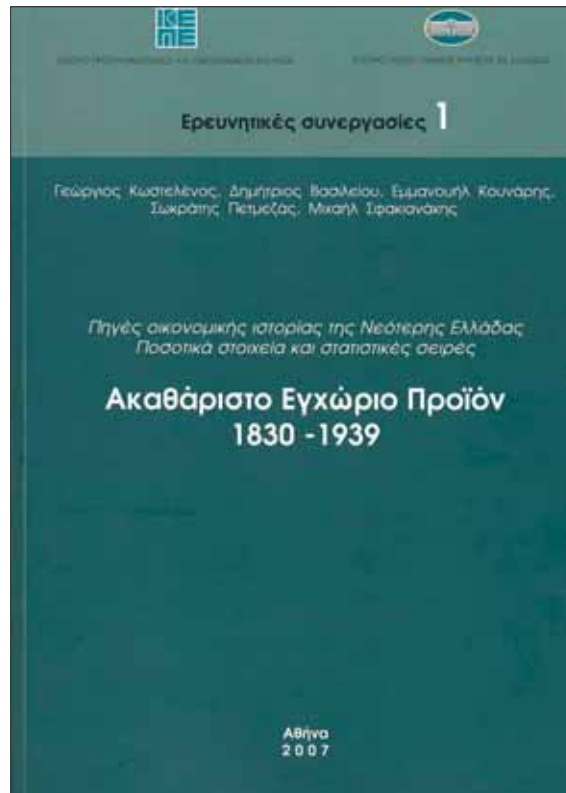
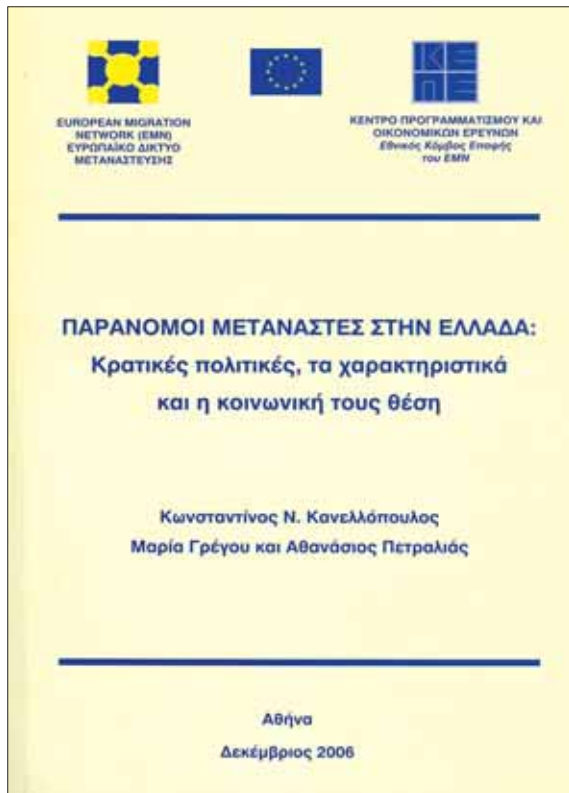
Στιγμιότυπα από επιστημονική ημερίδα που διοργανώθηκε (2010) για τα Πενήντα Χρόνια του ΚΕΠΕ. Διακρίνονται: Ο ΓΓ του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Ναυτιλίας Ι. Δρυμούσης, παλαιό στέλεχος του ΚΕΠΕ, με τον Πρόεδρο του ΔΣ και ΕΔ Π. Κορλίρα και τον παλαιό ΕΔ καθ. Τ. Κολλίντζα, τα παλαιά στελέχη του ΚΕΠΕ Ν. Γλυτσός, καθ. Θ. Σκούντζος και καθ. Ρ. Φακιολάς με το μέλος του ΔΣ καθηγ. Ι. Πεπελάση, η παλαιά ΕΔ του ΚΕΠΕ Μ. Κωνσταντοπούλου, μέλη του προσωπικού και διάφοροι επισκέπτες στην αίθουσα διαλέξεων. (Αρχείο Γ. Κωστελένου)

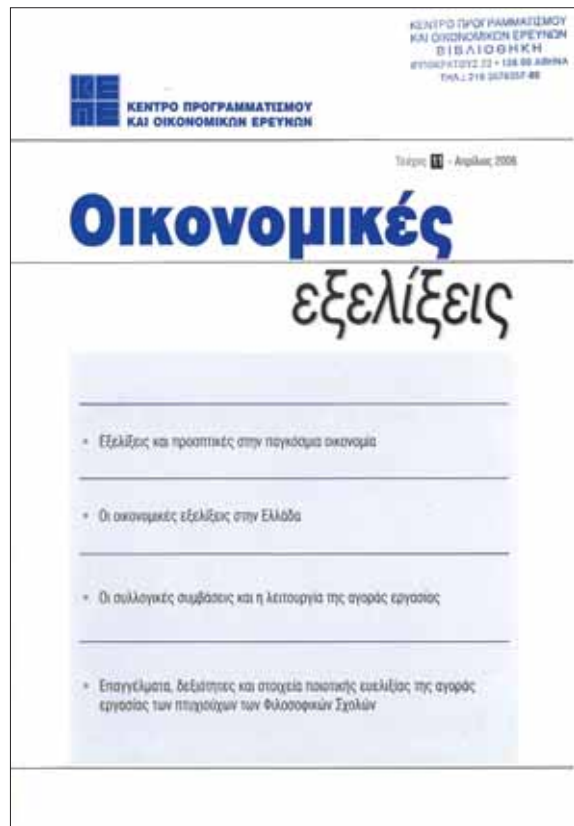
Διάφορες Εκδόσεις της περιόδου 1997-2010

Διάφορες Εκδόσεις της περιόδου 1997-2010

Διάφορες Εκδόσεις σε συνεργασία με άλλους φορείς της περιόδου 1997-2010

Περιοδικές Εκδόσεις του ΚΕΠΕ της περιόδου 1997-2010

Η ΠΟΡΕΙΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Μία σύντομη αποτίμηση

Αξιολόγηση του έργου του ΚΕΠΕ

Ακολουθεί μια εκ των έδων προσπάθεια αξιολόγησης του έργου του ΚΕΠΕ κατά τα πρώτα πενήντα χρόνια του, η οποία χωρίζεται σε δύο ενότητες.

Στην **πρώτη ενότητα**, με τίτλο «Το έργο του ΚΕΠΕ: γενικός απολογισμός» καταγράφονται πληροφορίες για το προϊόν του Κέντρου κατά τις διάφορες φάσεις της ιστορίας του, ενώ αξιολογείται συνοπτικά η συνολική συνεισφορά του αφ' ενός ως προς τους εκπαιδευτικούς και αφ' ετέρου ως προς τους ερευνητικούς του στόχους. Στην πρώτη περίπτωση είναι σχετικός ο ρόλος του Κέντρου στη δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου στη χώρα, ενώ στη δεύτερη ο ρόλος του στην αναβάθμιση και ανάπτυξη της οικονομικής επιστήμης ειδικότερα και των κοινωνικών επιστημών γενικότερα στην Ελλάδα.

Στη **δεύτερη ενότητα** με τίτλο «Το έργο του ΚΕΠΕ: ειδική αξιολόγηση» γίνεται μια προσπάθεια αποτίμησης του προαναφερόμενου έργου, με έμφαση στον συμβουλευτικό ρόλο του Κέντρου και με αναφορά στις συνθήκες μέσα στις οποίες αυτό λειτούργησε.

Τέλος, σχολιάζεται η δράση του ΚΕΠΕ στα πλαίσια της Ελληνικής κοινωνίας.

Το έργο του ΚΕΠΕ: Γενικός Απολογισμός

Αρχικά, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Berkeley, με αρκετούς καθηγητές από τις ΗΠΑ να αποτελούν τον πρώτο ερευνητικό πυρήνα στο ΚΕΠΕ, εκδόθηκαν κείμενα με στόχο προτάσεις πολιτικής. Κοντά στους εμπειρογνώμονες αυτούς εκπαιδεύτηκαν οι πρώτοι έλληνες οικονομολόγοι του ΚΕΠΕ. Επιπρόσθετα μετακλήθηκαν διάσημοι ξένοι καθηγητές, ορισμένοι για να δώσουν διαλέξεις και άλλοι για να διευθύνουν ερευνητικές εργασίες, πρακτική που συνεχίστηκε και κατά τις δεκαετίες του 70 και του 80.

Στη συνέχεια προσλήφθηκαν δεκάδες επίλεκτοι έλληνες πτυχιούχοι και, μετά από αυστηρές εξετάσεις, επιλέχθηκε διαχρονικά ένα σύνολο 170 ατόμων που στάλθηκαν με υποτροφία για μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό. Δημιουργήθηκε έτσι σε μερικά χρόνια μιά elite οικονομολόγων που με ενθουσιασμό έθεσε τα θεμέλια της οικονομικής έρευνας και του προγραμματισμού στη

χώρα μας. Το ΚΕΠΕ δηλαδή στις δεκαετίες του 60 και του 70 αποτέλεσε ένα φυτόριο στελεχών που έμελλαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη δημόσια ζωή και στην οικονομική παιδεία ειδικότερα και υπήρξε κύριος συντελεστής στην εξέλιξη και επέκταση της οικονομικής γνώσης στην Ελλάδα. Συνολικά πάνω από 65 στελέχη του ΚΕΠΕ έχουν γίνει καθηγητές πανεπιστημίου ή/και ΤΕΙ, πρακτική που ξεκίνησε από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του Κέντρου και συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Στα πρώτα τριάντα χρόνια της ζωής του το ΚΕΠΕ εκπόνησε δώδεκα προγράμματα οικονομικής ανάπτυξης και εξέδωσε μεγάλο αριθμό εκθέσεων για κλαδικά και οριζόντια θέματα της ελληνικής οικονομίας καθώς και πολυάριθμες ερευνητικές εργασίες. Καθιέρωσε πρότυπα για την οικονομική έρευνα στην Ελλάδα και καλλιέργησε τη διεπιστημονική αντιμετώπιση των οικονομικών και αναπτυξιακών θεμάτων.

Η δραστηριότητα του ΚΕΠΕ στην έρευνα, τον προγραμματισμό και την περιφερειακή ανάπτυξη απεικονίζεται στις δημοσιεύσεις του. Μέχρι σήμερα έχει εκδόσει πολυάριθμες επιστημονικές εργασίες, οι οποίες έχουν διατεθεί σε περισσότερα από 500.000 αντίτυπα. Από αυτά, περίπου 400.000 διανεμήθηκαν δωρεάν σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και τα υπόλοιπα 100.000 πωλήθηκαν σε ιδιώτες, επιχειρήσεις, φοιτητές ΑΕΙ κλπ. Πολλές από τις εκδόσεις του ΚΕΠΕ γράφθηκαν ή μεταφράστηκαν στην αγγλική γλώσσα και έγιναν γνωστές στο εξωτερικό. Οι επιστημονικές εργασίες του ΚΕΠΕ έχουν τύχει ευρείας αναγνώρισης, ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι ορισμένες έχουν τύχει και βράβευσης

*Βράβευση Μελέτης του ΚΕΠΕ για την Εκπαίδευση και Αγορά Εργασίας (Κ. Κανελλόπουλος) από τον Πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών (Δεκέμβριος 2005)
(Αρχείο Κ. Κανελλόπουλου)*

από έγκριτους πνευματικούς οργανισμούς όπως η Ακαδημία Αθηνών. Υπάρχουν πολλές εκατοντάδες αναφορές άλλων επιστημονικών εργασιών σε εργασίες του ΚΕΠΕ. Διδακτορικές διατριβές, εκθέσεις διεθνών οργανισμών, καθώς και κείμενα δημοσίων υπηρεσιών έχουν αξιοποιήσει την τεκμηρίωση και τα ευρήματα εργασιών του ΚΕΠΕ. Πολλαπλάσιες είναι επίσης και οι μη εκδοθείσες εργασίες που συντάχθηκαν για υπηρεσιακή χρήση.

Το εκπαιδευτικό έργο του ΚΕΠΕ, όπως προαναφέρθηκε, επικεντρώθηκε αρχικά στη διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων και διαλέξεων για το προσωπικό του και για στελέχη της Δημόσιας Διοίκησης και στη χορήγηση υποτροφιών. Παράλληλα και κατά διαστήματα το ΚΕΠΕ προσανατολίστηκε στη διοργάνωση ενημερωτικών διαλέξεων από έλληνες και ξένους επιστήμονες, τους οποίους μετακαλούσε ειδικά για να καλύψουν σημαντικά ή επίκαιρα θέματα, στην αποστολή στελεχών του σε επιστημονικά συνέδρια και στη συμμετοχή του σε επιτροπές της ΕΟΚ, του ΟΟΣΑ και άλλων διεθνών οργανισμών.

Τα προαναφερόμενα στοιχεία, τόσο αυτά που σχετίζονται με τη στελέχωση των ΑΕΙ όσο και εκείνα που σχετικά παρατέθηκαν για την εκδοτική δραστηριότητα του Κέντρου αποτελούν τεκμήρια της επιτυχημένης εκπαιδευτικής και ερευνητικής δραστηριότητάς του. Επιπροσθέτως, η συμβολή του ΚΕΠΕ στη δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου στην Ελλάδα έχει αναγνωρισθεί ευρύτερα. Ιδιαίτερη μνεία στο πλαίσιο αυτό αξίζει να γίνει στον καθηγητή Κιμ. Κώνστα, ο οποίος έχει αρθρογραφήσει σχετικά και εξαιρεί το ρόλο που έπαιξε στο χώρο αυτό το ΚΕΠΕ (*Journal of the Hellenic Diaspora*, vol. 26.1, 2000, General Issue). Στο ίδιο κλίμα κινείται και ο καθηγητής Μ. Ψαλιδόπουλος ο οποίος σε δύο δημοσιεύσεις του (**Πολιτική Οικονομία & Έλληνες Διανοούμενοι**, σελ. 179-185, Τυπωθήτω, Γ. Δαρδανός, Αθήνα, 1999 και *«Institutional Constraints and the Internationalization of Economics, The case of Greece»*, στο **The Development of Economics in Western Europe since 1945**, ed. A.W. Bob Coats, κεφάλαιο 11, σελ. 227-245, Routledge, London and New York, 2000) αναφέρεται τόσο στη σημαντική εκπαιδευτική δραστηριότητα του ΚΕΠΕ και τη δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου, όσο και στην κρίσιμη συμβολή του στην αναβάθμιση και στον εκσυγχρονισμό των οικονομικών και, κατ' επέκταση, των κοινωνικών επιστημών στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, στις δημοσιεύσεις αυτές τονίζεται ότι οι οικονομολόγοι του ΚΕΠΕ ήταν οι πρώτοι στην Ελλάδα που χρησιμοποίησαν στις εργασίες τους σύγχρονες μαθηματικές τεχνικές και οι πρώτοι των οποίων οι αναλύσεις ήταν προσανατολισμένες σε ζητήματα οικονομικής πολιτικής. Ο συγγραφέας θεωρεί ότι οι οικονομολόγοι που στελέχωσαν το ΚΕΠΕ συνετέλεσαν τα μέγιστα στον εκσυγχρονισμό της οικονομικής επιστήμης στη χώρα.

Στις δεκαετίες 60 και 70, η έλλειψη στελεχών-οικονομολόγων υψηλής κατάρτισης σε δημόσιες υπηρεσίες (και κυρίως στο Υπουργείο Συντονισμού/ΥΠΕΘΟ) αντιμετώπιστηκε εν μέρει με την απόσπαση στελεχών του ΚΕΠΕ σε θέσεις – κλειδιά διαφόρων φορέων, γεγονός που αποδείχθηκε μεν επωφελές για τους φορείς υποδοχής, προκάλεσε όμως και κάποιες αντιδράσεις από την υπαλληλική ιεραρχία τους.

Η επέκταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κατά τις δεκαετίες 70 και 80 και η συνεπακόλουθη αύξηση των οργανικών θέσεων καθηγητών ΑΕΙ ήταν εύλογο να αποτελέσει δέλεαρ για την αποχώρηση πολλών αξιόλογων στελεχών από το ΚΕΠΕ. Τα κενά όμως που δημιουργήθηκαν για πολύ μεγάλο διάστημα δεν αναπληρώθηκαν με νέες προσλήψεις. Παρά τη βαθμιαία συρρίκνωση και την υποβάθμιση των αμοιβών του προσωπικού του, το ΚΕΠΕ εξακολούθησε να εργάζεται στο πλαίσιο κατάρτισης αναπτυξιακών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΠΑ, ENVIREG, INTERREG, RACE, ΚΠΣ κ.λπ.). Τα τελευταία όμως χρόνια το έργο του Κέντρου περιορίστηκε κυρίως στην έρευνα.

Τέλος, αξίζει να μνημονευθεί και ο σημαντικός ρόλος της άρτια οργανωμένης βιβλιοθήκης του ΚΕΠΕ (μιας από τις πλουσιότερες οικονομικές βιβλιοθήκες της χώρας), η οποία κατά τη δεκαετία του 90 και πριν τη διάδοση του Internet δέχονταν περισσότερους από 11.000 επισκέπτες το χρόνο.

Το έργο του ΚΕΠΕ: ειδική αξιολόγηση

Όπως συνάγεται από το κεφάλαιο «Η Προϊστορία», το ΚΕΠΕ δημιουργήθηκε για να αποτελέσει ένα κέντρο οικονομικής έρευνας αλλά παράλληλα και ένα επιτελικό εργαλείο για τη μελέτη και επεξεργασία προτάσεων προς αντιμετώπιση των οικονομικών θεμάτων που απασχολούν τη χώρα, τόσο σε επίπεδο οικονομικού σχεδιασμού, όσο και σε επίπεδο εξειδικευμένης ανάλυσης συγκεκριμένων προβλημάτων.

Η σοβαρότητα και αντικειμενικότητα των προτάσεων αυτών προϋπέθετε και προϋποθέτει τη λειτουργία του Κέντρου ανεξάρτητα από τους εκάστοτε κυβερνώντες και με τρόπο που να διασφαλίζεται η αντικειμενικότητα και η συνέχεια στην παρακολούθηση και τη μελέτη των διαφόρων τομέων οικονομικής δραστηριότητας.

Ένας τέτοιος φορέας, ο οποίος παράλληλα θα έκανε την παρουσία του αισθητή και στο ευρύτερο κοινό με κάποιες εκδόσεις απλούστερης διατύπωσης για χρήση των πολιτών αυτής της χώρας θα καταξιωνόταν στη συνείδηση της κοινής γνώμης και θα αποκτούσε βαθμιαία περισσότερο κύρος και αυτοτέλεια.

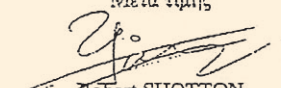
Υπήρξαν όμως άραγε ποτέ οι προϋποθέσεις που θα επέτρεπαν στο ΚΕΠΕ να έχει την εξέλιξη αυτή;

1. Διοικητική ανεξαρτησία

Ο διορισμός του Διοικητικού Συμβουλίου και του Επιστημονικού Διευθυντή από την εκάστοτε κυβέρνηση σε συνδυασμό με τη θεωρούμενη ως αυτονομία υποβολή της παραίτησής τους οσάκις αλλάζει το κυβερνών κόμμα ή ακόμη και ο προϊστάμενος υπουργός, δίνουν μια πρώτη απάντηση σχετικά με το βαθμό ανεξαρτησίας και της συνέχειας στο ΚΕΠΕ. Υπήρξαν βέβαια περίοδοι που το Κέντρο αφέθηκε να εργαστεί μάλλον ανενόχλητο αλλά και άλλες, κατά τις οποίες χρησιμοποιήθηκε είτε για να στηρίξει πολιτικές επιλογές είτε επικουρικά, προκειμένου να βοηθήσει σε έργα που δεν ανήκαν στο κατεχόμενο του

(π.χ. το «κλείσιμο» κοινοτικών προγραμμάτων κατά τη διετία 1999-2000, μία εργασία την οποία πάντως διεκπεραίωσε εμπρόθεσμα και κατά τον καλύτερο τρόπο, με αποτέλεσμα να εισρεύσουν στη χώρα 60.000.000 ECU, όπως αναγνωρίσαν και εγγράφως οι υπηρεσίες της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων).

Κατά τη διάρκεια της Επταετίας το ΚΕΠΕ, περιέργως, αφέθηκε γενικά ανεπηρέαστο. Πιθανές εξηγήσεις μπορεί να είναι είτε ότι απλά οι ίδιοι οι συγ-

	ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ Παρεμβάσεις στις περιφέρειες της Ελλάδας, Γαλλίας και Ιταλίας
	Βρυξέλλες, 13-07-2000 REGIO.E.I.Γ.ατ. 00610179
	Κοινοποίηση: κ. Ν. Τουρίμπιωμα, ΚΕΠΕ
Κύριε Γενικό Γραμματέα,	
<p>Είμαι στην ευχάριστη θέση να σας ενημερώσω ότι ολοκληρώνεται σύντομα η διαδικασία τακτοποίησης 538 φακέλων (3.000 περίπου έργα) που ευρίσκοντο σε εκκρεμότητα επί μακρό χρόνο. Πρόκειται για έργα που είχαν χρηματοδοτηθεί από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης πριν από το 1989 και που η οικονομική τους εκκαθάριση εκκρεμούσε έκτοτε λόγω ελλείψεων στους φακέλους τους.</p> <p>Με την ευκαιρία, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την συνεργασία και να εξάρω τον καθοριστικό ρόλο του Κου ΤΟΥΡΙΜΠΙΑΜΠΑ και της ομάδας του, που μετά από επίπονες και μακρές προσπάθειες, κατόρθωσαν να ολοκληρώσουν το έργο της προετοιμασίας των φακέλων για το κλείσιμο των έργων αυτών με αποτέλεσμα να επαφεληθεί η Ελλάδα ποσού της τάξεως των 60 εκ. ECU.</p>	
	Μετά τιμής Robert SHOTTON Προϊστάμενος Τμήματος
Κ ^ο Κ. Θέο Γενικό Γραμματέα Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας Πλατεία Συντάγματος <u>GR-101 80 - Αθήνα</u>	
<small>Rue de la Loi 200, B-1049 Bruxelles/Wetstraat 200, B-1049 Brussel - Βέλγιο - Γραφείο: CSM1 3/95. Τηλέφωνο: απ'ευθείας (+32-2)25235665, κέντρο 289.11.11. Τηλεομιλία: 292953283. Τηλέτυπο: COMEU B 21877. Τηλεγραφική Δνση: COMEUR Brussels. REGIO.E.I.IG.l@treasury.ec.eu.int Internet: Illas.GidKas@cec.eu.int</small>	

Έγγραφο της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο οποίο αναφέρεται ότι σαν αποτέλεσμα των προσπαθειών ομάδας εργασίας του ΚΕΠΕ η χώρα ωφελήθηκε 60.000.000 ECU.

γραφείς πρόσεχαν τότε ιδιαίτερα τον τρόπο διατύπωσης των ευρημάτων τους είτε πάλι η σχετική άγνοια των συνταγματαρχών περί τα οικονομικά.

Γενικά διαπιστώνεται ότι το ΚΕΠΕ τελεί σε σχέση άμεσης εξάρτησης από τον εκάστοτε προϊστάμενο υπουργό (μέχρι πρόσφατα Οικονομίας), ο οποίος λαμβάνει αποφάσεις για το Κέντρο κατά την απόλυτη κρίση του και χωρίς να συναντά σοβαρές αντιδράσεις εξαιτίας κυρίως του γεγονότος ότι αυτό δεν έχει κατακτήσει σημαίνουσα θέση στην ελληνική κοινωνία ώστε να υπάρχει αρκετό ενδιαφέρον για την τύχη του.

Το γεγονός αυτό μάλιστα έδωσε σε ορισμένους υπουργούς ιδέες για ριζικές αλλαγές, ιδέες που συχνά υποβάλλονταν από συμβούλους με κίνητρα όχι πάντοτε σαφή, οι οποίες όμως σχεδόν ποτέ δεν μετουσιώθηκαν σε πράξη. Επειδή όμως το προσωπικό του ΚΕΠΕ αφέθηκε πάντοτε έξω από τέτοιους σχεδιασμούς, παρακολουθούσε με αίσθημα ανασφάλειας τα φημολογούμενα για την τύχη του, ανασφάλεια που, σε συνδυασμό με τη συνεχή, μετά τις αρχικές περιόδους, τάση μείωσης των αποδοχών του, οδήγησε πολλά στελέχη του προς τα ΑΕΙ ή τα ΤΕΙ και άλλα προς αποσπάσεις σε διάφορους φορείς του Δημοσίου ή σε Διεθνείς Οργανισμούς. Αντιθέτως, σχεδόν ανύπαρκτη ήταν η απόσπαση προσωπικού στο ΚΕΠΕ από άλλους φορείς και σε καμμία περίπτωση από τα ακαδημαϊκά ιδρύματα.

2. Βαθμός αξιοποίησης του ΚΕΠΕ

Από τα πρώτα του βήματα, το ΚΕΠΕ παρήγαγε ένα συνδυασμό μελετών, εκθέσεων και προγραμμάτων σε ένα ευρύτατο φάσμα θεμάτων. Οι μελέτες /μονογραφίες ήσαν άλλοτε θεωρητικού και άλλοτε εφαρμοσμένου χαρακτήρα. Υπήρξαν κατά καιρούς και επεξεργασίες στατιστικών στοιχείων (π.χ. Μήτρες Κοινωνικής Λογιστικής) προς χρήση κυρίως αναλυτών εντός και εκτός ΚΕΠΕ που ασχολούνταν με οικονομετρικές αναλύσεις (modeling).

Οι εκθέσεις για τομείς της οικονομίας ήσαν κυρίως εφαρμοσμένες, διατυπωμένες σε λιγότερο τεχνική γλώσσα και απευθύνονταν τόσο προς τη Δημόσια Διοίκηση για χάραξη πολιτικής, όσο και στον ιδιωτικό τομέα που συνήθως έδειχνε μεγαλύτερο ενδιαφέρον από την ίδια τη Διοίκηση. Περισσότερο δε ενδιαφέρον εκδήλωναν κατά κανόνα οι περιφερειακές διοικήσεις παρά οι κεντρικές υπηρεσίες.

Κατά την εκπόνηση προγραμμάτων ο σχεδιασμός και η σύνταξη των σχετικών κειμένων γινόταν από εξειδικευμένες ομάδες εργασίας με συμμετοχή μεγάλου αριθμού στελεχών του ευρύτερου δημόσιου τομέα αλλά και κοινωνικών και παραγωγικών φορέων. Σύμφωνα με τον επί μακρόν χρόνο διατελέσαντα αναπληρωτή επιστημονικό διευθυντή δρ Λ. Αθανασίου, μέσα από τις συνεργασίες αυτές «πλουτίζονταν η εμπειρία και οι γνώσεις εκατέρωθεν, γινόταν πληρέστερη συλλογή πληροφοριών και στοιχείων και αναπτύσσονταν κοινοί προβληματισμοί προς την επεξεργασία λύσεων, προλειαίνοντας έτσι το έδαφος στις δημόσιες υπηρεσίες για ανάλογη δράση στη συνέχεια. *Ο συγχρωτισμός αυτός μεταξύ των εκτελεστικών οργάνων του Κράτους, εκπροσώπων*

φορέων, ειδικών επιστημόνων και του επιστημονικού προσωπικού του ΚΕΠΕ σε ηγετικότερο κλίμα και σε απόσταση από πολιτικές αντιπαραθέσεις και οξύτητες, αποτέλεσε ίσως τον ουσιαστικότερο μηχανισμό συμβολής από την πλευρά του ΚΕΠΕ στη διαμόρφωση και την εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής. Μπορεί ο ισχυρισμός ότι τα αναπτυξιακά προγράμματα ήταν «ευχολόγια», στα οποία τα ανώτατα κλιμάκια της εκάστοτε κυβέρνησης δεν απέδιδαν στη συνέχεια ουσιαστική σημασία, να είχε πυρήνα αλήθειας, αφού σχεδόν ποτέ την κατάρτιση των προγραμμάτων δεν ακολουθούσε διαδικασία ουσιαστικής παρακολούθησης για την εφαρμογή τους, του είδους που επιβλήθηκε αργότερα από την ΕΕ για τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης. Η συλλογική όμως προσπάθεια που κατέληγε στην κατάρτισή τους, με το ΚΕΠΕ στον κεντρικό ρόλο, ασκούσε μια αγαθή επιρροή μέσα από τους μηχανισμούς που προαναφέρθηκαν. Και τα σχετικά κείμενα αποκτούσαν ένα σημαντικό αναγνωστικό κοινό, που αντλούσε από αυτά γνώση και πληροφόρηση.»

Η εγκατάλειψη του προγραμματισμού περί τα τέλη της δεκαετίας του 80 σηματοδότησε και την παύση σχηματισμού τέτοιων ομάδων διαβούλευσης, αφήνοντας έτσι τα καθ' ύλην αρμόδια υπουργεία να αποφασίζουν μονομερώς και εκτός πολυμερούς πλαισίου ανταλλαγής απόψεων. Με τον τρόπο αυτό χάθηκε σε κάποιο βαθμό η «σφαιρικότητα» της αντιμετώπισης σύνθετων προβλημάτων και τα κυβερνητικά μέτρα απέκτησαν πιο αποσπασματικό χαρακτήρα.

Η εξασθένηση της σχέσης του ΚΕΠΕ με το Υπουργείο Συντονισμού/ΥΠΕΘΟ οφειλόταν κυρίως στην προοδευτική στελέχωση των επί μέρους δημόσιων υπηρεσιών με προσωπικό αυξημένων προσόντων αλλά και στον ανταγωνισμό που επέδειξαν ορισμένες υπηρεσίες προς το Κέντρο. Συγκεκριμένα, η σύσταση του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομόνων (ΣΟΕ) το 1987 παρά το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας μετέθεσε την επεξεργασία προτάσεων πολιτικής από το ΚΕΠΕ στο ΥΠΕΘΟ. Αντιστοίχως, η κατάργηση του προγραμματισμού ήταν αποτέλεσμα (α) των διεθνών κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων που επέφερε η κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού και της επικράτησης της παγκοσμιοποίησης, που αποδυνάμωσαν τον κρατικό παρεμβατισμό, (β) της στροφής των εθνικών πόρων που προορίζονταν για αναπτυξιακή δράση στη διαχείριση και την απορρόφηση κοινοτικών κονδυλίων με κεντρικό σχεδιασμό στις Βρυξέλλες, όχι πλέον δηλαδή σε εθνικό επίπεδο όπως στο παρελθόν, (συγκεκριμένα, ο κύριος στόχος ήταν η απορρόφηση κοινοτικών κονδυλίων και όχι η υποστήριξη διαρθρωτικών αλλαγών και επενδύσεων που θα πρότεινε ένα εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα, αν είχε συνταχθεί από το ΚΕΠΕ) και (γ) της δημιουργίας πολλών ιδιωτικών μελετητικών γραφείων, στα οποία ανέθετε κατά προτίμηση η Διοίκηση μελετητικό έργο.

Έτσι, από τις αρχές της δεκαετίας του 90, το ΚΕΠΕ περιορίστηκε κυρίως στον ερευνητικό του ρόλο. Παραμένει βεβαίως προς διερεύνηση σε ποιο βαθμό το ίδιο το ΚΕΠΕ προσαρμόστηκε έγκαιρα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και κατά πόσο διεκδίκησε δυναμικά ένα ρόλο πρωταγωνιστικό στο οικονομικό γίγνεσθαι της τελευταίας εικοσαετίας. Είναι πάντως γεγονός ότι επιστημονικές

εργασίες του ΚΕΠΕ είχαν έγκαιρα επισημάνει την ανάγκη λήψης μέτρων σε ζωτικούς τομείς της οικονομίας.

Και στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει μνεία δύο σημαντικών παραγόντων που φαίνεται να διαδραμάτισαν καταλυτικό ρόλο στην εσωστρέφεια που διέκρινε το ΚΕΠΕ κατά τα τελευταία χρόνια:

1. Η κατάργηση του εθνικού προγραμματισμού αφαίρεσε από τα στελέχη του ΚΕΠΕ την αίσθηση της «αποστολής». Η μεταφορά του κυρίως σχεδιασμού εκτός ελληνικού χώρου και το αποκλειστικό πλέον ενδιαφέρον της Διοίκησης και του ιδιωτικού τομέα να συμμετάσχουν στα κοινοτικά προγράμματα χρηματοδότησης εκμηδένισε τον λόγο ύπαρξης του ΚΕΠΕ ως σχεδιαστικού φορέα.

2. Η συνεχής μείωση του προσωπικού του ΚΕΠΕ και η καθυστερημένη μερική αναπλήρωσή του (επί 20 ολόκληρα χρόνια δεν έγιναν νέες προσλήψεις) οδήγησε τόσο σε γήρανση του πληθυσμού του, όσο και στην απώλεια σημαντικής πείρας και υλικού με τη συνταξιοδότηση των παλαιών στελεχών και τη μη παραλαβή του προσωπικού τους αρχείου από νέα στελέχη. Χαρακτηριστικά, μέχρι και τη δεκαετία του 90, για ό,τι αφορούσε οικονομικούς κλάδους ή περιφερειακά ζητήματα, υπήρχαν εξειδικευμένα στελέχη έτοιμα να συντάξουν μελέτες και εκθέσεις για σχεδόν οποιοδήποτε θέμα. Με τη συνταξιοδότησή τους όμως και τη μη ανάθεση στο ΚΕΠΕ τέτοιων έργων επί μακρό χρονικό διάστημα χάθηκε ένα αξιολογότερο κεφάλαιο εμπειρίας και πληροφόρησης.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να επισημανθεί και το εξής κρίσιμο στοιχείο: ο πολιτικός κόσμος της χώρας θεωρούσε ανέκαθεν και θεωρεί ακόμη αδιανόητη τη διοικητική και επιστημονική αυτοτέλεια ενός κρατικού κέντρου οικονομικών ερευνών. Έτσι, το ΚΕΠΕ δεν διαθέτει τη δυνατότητα αυτοτελούς έκφρασης αφού κάποια συμπεράσματα των μελετών του είναι δυνατόν να εκληφθούν ως κριτική προς την τρέχουσα κυβέρνηση. Δεδομένου δε ότι ο ορθός πολιτικός (αλλά και γενικότερα ο οποιοσδήποτε) διάλογος δεν αποτελεί ισχυρό χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνίας, οι εκάστοτε κυβερνώντες ενοχλούνται ιδιαίτερα οσάκις π.χ. κάποιοι δημοσιογράφοι χρησιμοποιήσουν (έστω και αποσπασματικά) συμπεράσματα εργασιών του ΚΕΠΕ για λόγους σκοπιμότητας ή αντιπολιτευτικής διάθεσης. Και πράγματι παρατηρήθηκαν στο παρελθόν εκφράσεις δυσφορίας υπουργών εναντίον του ΚΕΠΕ επειδή «διέρρευσαν» στον τύπο συμπεράσματα που δεν ευνοούσαν την πολιτική τους θέση. Μια τέτοια αντιμετώπιση, όπως είναι φυσικό, οδήγησε προοδευτικά το ΚΕΠΕ στην απομόνωση, στην εγκατάλειψη μιας πιο ζωντανής παρουσίας στα οικονομικά δρώμενα αλλά και στην επιδίωξη εκπόνησης θεωρητικού κυρίως τύπου ερευνών, οι οποίες είναι πιο «ανώδυνες» για τους πολιτικούς και που ελάχιστοι ενδιαφέρονται ή είναι σε θέση να διαβάσουν.

Φθάσαμε έτσι στην τρέχουσα οικονομική κρίση με το ΚΕΠΕ αποδυναμωμένο σε ό,τι αφορά τον προγραμματισμό και σε φάση εσωστρέφειας και αποστασιοποίησης από τα τεκταινόμενα σε αντίθεση με άλλους μελετητικούς φορείς όπως το ΙΟΒΕ. *Μια προσεκτική ανάγνωση της ιστορίας του ΚΕΠΕ και ειδικότερα των διαχρονικών εξελίξεων στην έμφαση του αντικειμένου του παρέχει έμμεσα κάποιες απαντήσεις για το πώς και γιατί φθάσαμε στη σημερινή οικονομική κατάσταση.*

Η θέση του ΚΕΠΕ στην ελληνική κοινωνία

Σχετικά με το θέμα αυτό, ο επί μακρόν Αναπληρωτής ΕΔ του Ιδρύματος Δρ. Α. Αθανασίου σημειώνει τα εξής:

«Σε ό,τι αφορά τον ευρύτερο αντίκτυπο των δραστηριοτήτων του ιδρύματος η αποτίμηση δεν είναι εύκολη. Ένας αυστηρός κριτής θα έλεγε ίσως ότι, σε σύγκριση με την απόδοση και το ρόλο ανάλογων ιδρυμάτων σε περισσότερες προηγμένες χώρες, έχει ως τώρα υστερήσει. Το ερευνητικό προϊόν θα μπορούσε να είναι καλύτερο και περισσότερο και η διάχυσή του στην ελληνική κοινωνία πολύ πιο αποτελεσματική. Το ίδρυμα δεν έχει κατορθώσει (ούτε και το επεδίωξε αρκετά μέσω δημοσίων σχέσεων) να επιτύχει κοινωνική ορατότητα, αναγνώριση και προσφορά ανάλογη ομόλογων ξένων ιδρυμάτων. Άλλος, επιεικέστερος κριτής θα έλεγε ίσως ότι είναι άτοπο να κρίνει κανείς το έργο του ΚΕΠΕ με μέτρα και σταθμά περισσότερου ανεπτυγμένων κοινωνιών, οι οποίες έχουν αναγνωρίσει από πολλού το ρόλο και τη χρησιμότητα των ερευνητικών δραστηριοτήτων, παρέχουν σε αυτά ικανοποιητική υποστήριξη και σεβασμό και έχουν αναπτύξει τρόπους αξιοποίησης του έργου τους.

Ακόμη όμως και ο αυστηρός κριτής δεν θα μπορούσε να αρνηθεί ότι σε ολόκληρη τη διαδρομή του ΚΕΠΕ πολλά ήσαν τα στελέχη του, τα οποία μέσα σε πολλαπλά αντίξοες συνθήκες (όπως προκύπτει από όσα προηγήθηκαν) εργάστηκαν φιλότιμα και έδωσαν τον εαυτό τους σε μια επίπονη προσπάθεια να εμφυσήσουν στους παραδοσιακούς μηχανισμούς λήψης των αποφάσεων σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων του κράτους που συνδέεται με την οικονομία και την κοινωνία, πνεύμα νηφάλιας και έλλογης ανάλυσης με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στην κατανομή των πόρων και την αποσόβηση αστοχιών και των οικονομικών απωλειών που αυτές συνεπάγονται. Και επειδή αρκετές φορές επρόκειτο για αποφάσεις που αφορούσαν μεγάλα ποσά πόρων για δράσεις σε εθνικό επίπεδο ή για αποφάσεις με πολύ σοβαρές προεκτάσεις, η συμβολή των στελεχών αυτών του ΚΕΠΕ υπήρξε συντριπτικά μεγαλύτερη από το κόστος των υπηρεσιών τους στο Δημόσιο. Θα ήταν άδικο να μην επαινεθεί αυτή η προσπάθεια και να μην αναγνωρισθεί η συμβολή της.

Αποτελεί στιβαρό εύρημα της οικονομικής έρευνας ότι, δίπλα στους κλασικούς και απτούς συντελεστές παραγωγής, κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη διαδραματίζει και μια πλειάδα άλλων παραγόντων που συνδέονται με την οργάνωση, την εκπαίδευση, την έρευνα και ανάπτυξη, την αποτελεσματικότερη διακυβέρνηση, την τεχνολογική πρόοδο και άλλα συναφή και προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό την αποτελεσματικότητα με την οποία αξιοποιούνται οι απτοί συντελεστές. Το έργο του ΚΕΠΕ αποτέλεσε συνιστώσα αυτού του πλέγματος και ο εν πολλοίς άυλος χαρακτήρας του δεν πρέπει να παρασύρει στην υποτίμησή του.

Η σωστή όμως αποτίμηση της προσφοράς του ΚΕΠΕ και των στελεχών του και η αναγνώριση της αξίας της μέχρι σήμερα προσπάθειας δεν σημαίνουν ότι δεν απομένουν ακόμη να γίνουν πολλά ώστε το ΚΕΠΕ να ξεπεράσει την τρέχουσα εσωστρέφειά του και να φθάσει σε μια ωριμότητα και σε υψηλά επίπεδα απόδοσης. Αποτελεί ευθύνη τόσο της προϊσταμένης αρχής όσο και της επιστημονικής κοινότητας του ΚΕΠΕ να αναζητήσουν τρόπους που θα καταστήσουν το ΚΕΠΕ αποδοτικότερο, χρησιμότερο και πιο αναγνωρίσιμο από την κοινωνία, λαμβάνοντας υπόψη τη διεθνή εμπειρία και τις σχετικές τάσεις.»

Το ΚΕΠΕ στο πλαίσιο της ελληνικής κοινωνίας

Στην αρχή της δεκαετίας του '60, το ΚΕΠΕ αποτέλεσε έναν αληθινά πρωτοποριακό θεσμό για τη χώρα. Η ίδρυσή του δεν προήλθε μετά από αίτημα της ίδιας της ευρύτερης ελληνικής κοινωνίας σχετικά με την αναγκαιότητα διεξαγωγής οικονομικής και κοινωνικής έρευνας, αλλά δημιουργήθηκε ως επίθεμα από πεφωτισμένους ηγέτες της εποχής εκείνης με βάση πρότυπα αμερικανικής κυρίως προελεύσεως. Έτσι, ενώ πολύ σύντομα καθιερώθηκε ως έγκυρο όργανο στη συνείδηση της πολιτικής και της επιστημονικής ηγεσίας, δεν έτυχε ανάλογης υποδοχής και από την κοινωνία, η οποία εν πολλοίς αγνοούσε και την ίδια του την ύπαρξη.

Στη συνέχεια όμως άρχισε προοδευτικά να παραμερίζεται ακολουθώντας και αυτό τη φθίνουσα πορεία της ελληνικής κοινωνίας και της κάθε είδους ηγεσίας της. Εξάλλου δεν του επετράπη διαχρονικά να λειτουργήσει ως επίσημος και ανεξάρτητος σύμβουλος επί των οικονομικών θεμάτων της χώρας. Επιπλέον, μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις υπήρξε πολιτική βούληση για την εφαρμογή των προτάσεων που τεκμηρίωσε. Συχνά, οι προειδοποιητικές διαπιστώσεις του για την πορεία της οικονομίας τέθηκαν στο περιθώριο ως ενοχλητικές. Παρά ταύτα, κατόρθωσε επί πενήντα χρόνια να επιβιώσει παράγοντας ένα εν δυνάμει χρήσιμο έργο.

Σήμερα, με δεδομένη πλέον την αστοχία των οικονομικών της χώρας, συνειδητοποιείται όλο και ευρύτερα η ανάγκη επιστημονικής τεκμηρίωσης των μέτρων οικονομικής πολιτικής από έναν έγκυρο και ανεξάρτητο οργανισμό, ώστε να διασφαλίζεται μία συνέχεια και να ελαχιστοποιούνται σε μεσοπρόθεσμη βάση οι αρνητικές συνέπειες που προκαλούν τυχόν ρηξικέλευθα μέτρα εντυπωσιασμού ή βραχυχρονίου οφέλους. Φαίνεται δηλαδή ότι ωριμάζουν οι συνθήκες ώστε το ΚΕΠΕ, με την παράδοση που διαθέτει και με τη σημερινή του σύνθεση από αξιόλογους νέους επιστήμονες, να συμβάλει αποφασιστικά προς αυτή την κατεύθυνση, όπως συμβαίνει με ομόλογα ερευνητικά κέντρα της Ευρώπης και των ΗΠΑ.

Επισημαίνεται πάντως ότι πρόσφατα έχει αρχίσει να συντελείται μία αναθέρμανση του ενδιαφέροντος του εποπτεύοντος υπουργείου σχετικά με την αξιοποίηση του ΚΕΠΕ, με ταυτόχρονη ανταπόκριση και προσαρμογή των δραστηριοτήτων του Κέντρου στις νέες απαιτήσεις.

Προσδοκούμε ότι η πολιτική ηγεσία αυτού του τόπου θα το στηρίξει και θα το αξιοποιήσει στο μέλλον επαρκώς επ' ωφελεία της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

QUO VADIS

Επίλογος του καθηγητή Παναγιώτη Κορλίρα Προέδρου του Δ.Σ. και Επιστημονικό Διευθυντή του ΚΕΠΕ

Η ιστορία των θεσμών είναι, τρόπον τινά, η ιστορία ενός τόπου, μιας κοινωνίας και μιας χώρας, αλλά και κάτι παραπάνω: η καταξίωση ή ο εκφυλισμός ενός θεσμού, πέρα από την ιδιοσυγκρασία του και τον χρονικό του χαρακτήρα, αποτυπώνει τις τάσεις στο εποικοδόμημα ενός συστήματος που υπόκειται σε νομοτελειακές μεταλλάξεις. Με αυτή την έννοια, όπως ξεκάθαρα φαίνεται από την εξιστόρηση των άξιων συναδέλφων· σ' αυτό το λεύκωμα, η ιστορία του ΚΕΠΕ, σε σημαντικό βαθμό, αντικατοπτρίζει την οικονομική ιστορία της Ελλάδας τα τελευταία πενήντα χρόνια, την ιστορία κυρίως ως εξέλιξη των αντι-

λήψεων για τον ρόλο ενός ιδρύματος με, προγραμματικά, πολιτικό, ερευνητικό, και εκπαιδευτικό ρόλο. Στο διάστημα αυτής της πενηνταετίας 1960-2010, οι αντιλήψεις για τον ρόλο ενός ιδρύματος σαν το ΚΕΠΕ άλλαξαν, μαζί με την πολιτική οικονομία της χώρας. Ο αναπτυξιακός και περιφερειακός προγραμματισμός, το προνομιακό πεδίο του παλαιού ΚΕΠΕ, έδωσε τη θέση του στην απορρόφηση και αξιοποίηση των κοινοτικών κονδυ-

λίων, και μετά στα Προγράμματα Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Η μετεξέλιξη του ιδρύματος ήταν τέτοια ώστε ο πολιτικός του ρόλος ατόνισε, ενώ με τη ραγδαία ανάπτυξη των μεταπτυχιακών σπουδών στα ελληνικά πανεπιστήμια ο εκπαιδευτικός ρόλος του ΚΕΠΕ ουσιαστικά καταργήθηκε. Τα τελευταία χρόνια, αν και διατήρησε τη λέξη «προγραμματισμός» στον τίτλο του, το ΚΕΠΕ ήρθε πιο κοντά στον ιδρυτικό του τίτλο, ως «κέντρο οικονομικής έρευνας» (ΚΟΕ), με ασάφεια όμως ως προς τον χαρακτήρα αυτής της «έρευνας». Το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας που συντελείτε στο ΚΕΠΕ είναι «εφαρμοσμένη», επικεντρωμένη στα ζητήματα της ελληνικής οικονομίας, συχνά ανταποκρινόμενη στα αιτήματα της πολιτικής ηγεσίας, ώστε να παραχθούν μελέτες χρήσιμες για τη χάραξη πολιτικής. Από την άλλη πλευρά, ιδιαίτερα στο νεώτερο και πολύ άξιο ερευνητικό προσωπικό του ιδρύματος, η έρευνα είναι οιονεί ακαδημαϊκή, βοηθώντας προς αυτό και του συστήματος αξιολόγησης και προαγωγών που προσομοιάζει εκείνο των πανεπιστημιακών. Αυτός ο δυισμός, τον οποίο βιώνω ως

επιστημονικός διευθυντής του ιδρύματος, είναι απ'τη μια πλευρά εξαιρετικά γόνιμος διότι συνδυάζει τη βασική με την εφαρμοσμένη έρευνα, όμως απ' την άλλη πλευρά θέτει ένα ερώτημα ως προς τον σκοπό και τη χρησιμότητα, άρα και την επιβίωση, ενός ιδρύματος-θεσμού που πρέπει να δικαιολογεί την ύπαρξή του σ'ένα πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο που διαφέρει θεμελιωδώς από την δεκαετία του 1960 έως και το πρώτο μισό της δεκαετίας του 1980 (τα πρώτα 25 χρόνια της πενηντάχρονης διαδρομής του ΚΕΠΕ). Το ίδρυμα αναζητεί την αποτύπωση του δικού του *raison d'être* σ' ένα νέο σκηνικό, σκηνικό αμφισβήτησης και κρίσης, με προβολή του χρήσιμου έργου που παράγει, επικαλούμενο τα αντίστοιχα ιδρύματα που έγιναν σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες (την ίδια εποχή και με το ίδιο σκεπτικό), τα οποία βρήκαν τον νέο τους ρόλο.

Ας μου επιτραπεί η διαπίστωση ότι το ΚΕΠΕ, σήμερα, σε σχέση με το παρελθόν, έχει μεν μικρότερο αριθμό ερευνητών, όμως το επιστημονικό δυναμικό του έχει υψηλή ποιότητα. Εξυπηρετεί με επάρκεια τα όσα ζητούνται από τα οικονομικά υπουργεία και εξακολουθεί αυτοβούλως να μελετά, επίσης με επάρκεια και επιστημοσύνη, τα θέματα της ελληνικής οικονομίας. Η επανέκδοση του τετραμηνιαίου περιοδικού **Οικονομικές Εξελίξεις**, μετά την τετραετή διακοπή του, θα δίνει το στίγμα των εξελίξεων μαζί με εκτενέστερες αναλύσεις για τα μεγάλα ζητήματα της ελληνικής οικονομίας, όπως είναι το δημοσιονομικό πρόβλημα και το αίτημα της ανάπτυξης. Επιπρόσθετα, το ΚΕΠΕ «ανοίγεται», με προτάσεις συνεργασίας τόσο με τον ιδιωτικό τομέα όσο και με το εξωτερικό.

Το ΚΕΠΕ διεκδικεί ρόλο συμβούλου και think tank για ολόκληρο το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης, με προτάσεις και ενέργειες προς αυτή την κατεύθυνση. Τέλος, η προβολή του έργου που γίνεται στο ΚΕΠΕ και των ανθρώπων του, αποσκοπεί στην επιβεβαίωση της αξίας του δυναμικού του, αλλά και του στόχου να συνεχίσει να αποτελεί έναν αξιόπιστο σύμβουλο στη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής της χώρας, ιδιαίτερα στην πολύ κρίσιμη περίοδο που διανύουμε.

*Ο καθηγητής V. Alexander σε διάλεξή του στο ΚΕΠΕ (2010)
(Αρχείο Δ. Κάζη)*

*Το σημερινό προσωπικό του ΚΕΠΕ στην αίθουσα διαλέξεων
(Αρχείο Γ. Κωστελένου)*

*Το σημερινό προσωπικό του ΚΕΠΕ στην αίθουσα διαλέξεων
(Αρχείο Δ. Κάζη)*

*Η βιβλιοθήκη του ΚΕΠΕ
(Αρχείο Γ. Κωστελένου)*

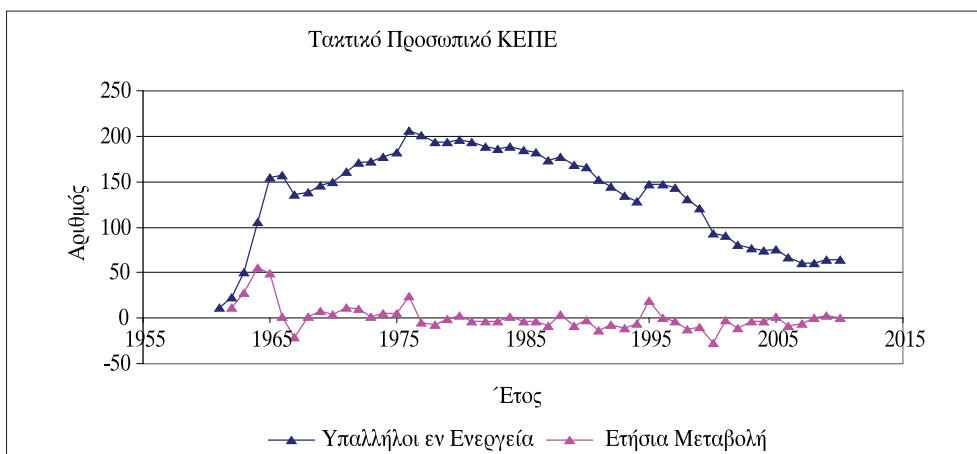
*Η βιβλιοθήκη του ΚΕΠΕ
(Αρχείο Δ. Κάζη)*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. Κίνηση προσωπικού ΚΕΠΕ

Έτος	Αριθμ. Υπηρετ.	Μ/λή (+/-)	Έτος	Αριθμ. Υπηρετ.	Μ/λή (+/-)
1961	12		1988	177	4
1962	23	11	1989	168	-9
1963	51	28	1990	166	-2
1964	106	55	1991	152	-14
1965	155	49	1992	145	-7
1966	157	2	1993	134	-11
1967	136	-21	1994	128	-6
1968	138	2	1995	147	19
1969	146	8	1996	147	0
1970	150	4	1997	143	-4
1971	161	11	1998	131	-12
1972	171	10	1999	121	-10
1973	172	1	2000	93	-28
1974	177	5	2001	91	-2
1975	182	5	2002	80	-11
1976	206	24	2003	77	-3
1977	201	-5	2004	74	-3
1978	194	-7	2005	75	1
1979	193	-1	2006	67	-8
1980	196	3	2007	61	-6
1981	193	-3	2008	61	0
1982	189	-4	2009	64	3
1983	186	-3	2010	64	0
1984	188	2			
1985	185	-3			
1986	182	-3			
1987	173	-9			

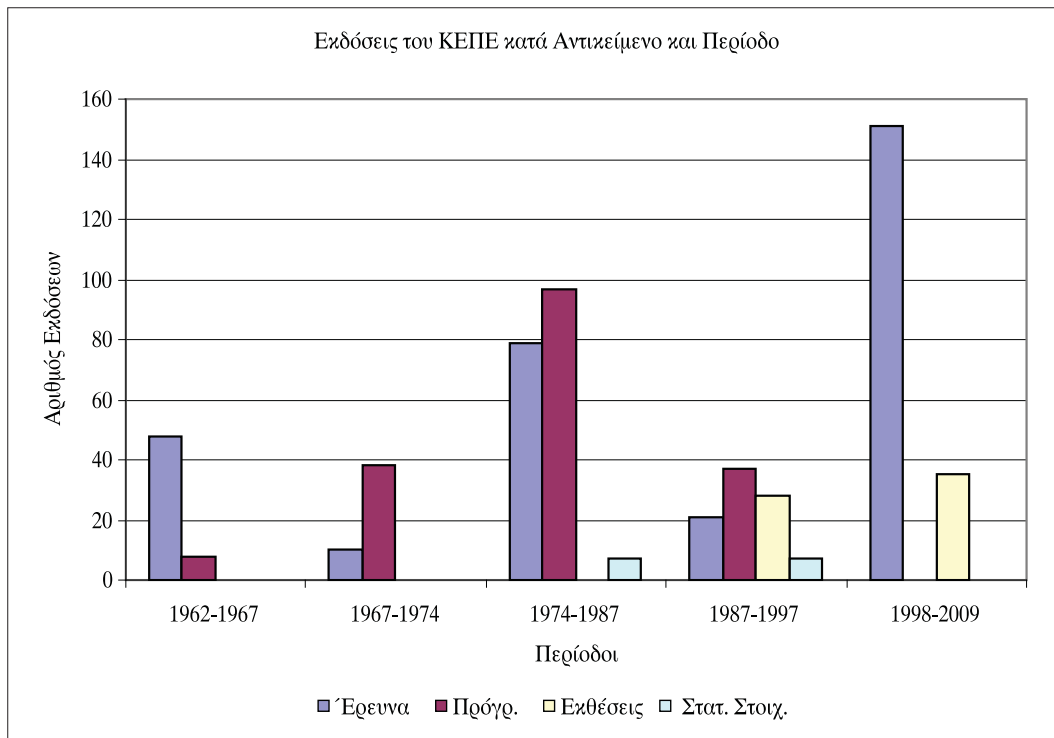

2. Εκδόσεις ΚΕΠΕ

α/α	Σειρά	Περίοδος	Υποπερίοδος	Αριθμός			
				Σύν.	Έλληνες	Ξένοι	Μικτά
1	Σεμινάρια (1962-1968) (Σύνολο: 8)	1962-1967		7			
			1962-1964	4	1	3	
			1965-1967 (1968)	3 1	1 1	1 1	1
2	Διαλέξεις (1962-1979) (Σύνολο: 35)	1962-1967		22	8	14	
			1962-1964	16	7	9	
			1965-1967	6	1	5	
			1967-1974 1974-1987	6 7	4 4	2 3	
3	Οικονομικές Μονογραφίες (1962-1976) (Σύνολο 21)	1962-1967		18			
			1962-1964	12	5	5	2
			1965-1967	6	3	3	
			1967-1974 1974-1987	2 1	1 1		1
4	Ειδικές Μελέτες (1965-1980) (Σύνολο 9)	1962-1967		7	7		
			1962-1964				
			1965-1967 (1976)				
5	Ερευνητικές Εργασίες (1975-1981) (Σύνολο 16)	1974-1987		16	16		
6	Μελέτες εκτός σειράς που εκδόθ. την περίοδο 1980-1983	(Σύνολο 11)	1974-1987		11	11	
7	Μελέτες (1983- (Σύνολο 69)	1974-1987		25			
			1987-1997	21			
			1998-	23			
8	Δοκίμια για Συζήτηση (1980-1992) (Σύνολο 3)	1974-1987		3	3		
9	Δοκίμια (1984-1987) (Σύνολο 9)	1974-1987		9	9		
10	Εργασίες για Συζήτηση (1990-2008) (Σύνολο 114)	1987-1997 1998-		114	109		5
11	Ερευνητ. Συνεργασίες/Ευρ. Δίκτυο Μετανάστευσης (2003-2007) (Σύνολο 13)	1998-		13	13		
12	Ερευνητικές Συνεργασίες/ΙΑ-ΕΤΕ (2007) (Σύνολο 1)	1998-		1	1		
13	Προγράμματα Οικον. & Κοινων. Αναπτ. 1965-1990 (1965-1990) (Σύνολο 13)	1962-1967			2		
			1962-1964			2	2
			1965-1967			3	3
			1967-1974 1974-1987 1987-1997			7 1	7 1

2. Εκδόσεις ΚΕΠΕ

α/α	Σειρά	Περίοδος	Υποπερίοδος	Αριθμός			
				Σύν.	Έλληνες	Ξένοι	Μικτά
14	Εκθέσεις που εκδ. στο πλαίσιο του Σχ. Πρ/τος Οικον. Αναπτ. της Ελλάδος (1966-1970) (Σύνολο 7)	1962-1967 1967-1974	1962-1964 1965-1967 (1968)	6 6 1	6 6 1		
15	Εκθ. που εκδ. στο πλαίσιο του Σχ. Προτύπου Μακρ. Οικον. Αναπτ. της Ελλάδος (1972) (Σύνολο 24)	1967-1974		24	24		
16	Μελέτες Μονάδας Έρευνας και Αναπτ. Συστημ. (1972-1974) (Σύνολο 10)	1967-1974		10	5	4	1
17	Εκθέσεις που εκδ. στο πλαίσιο του 5ετούς Πρ/τος Οικ. και Κοιν. Αναπτ. 1976-1980 (Σύνολο 28)	1974-1987		28	28		
18	Θέματα Προγραμματισμού (Εκθέσεις για το Προγρ. 1983-1987) (Σύνολο 10)	1974-1987		10	10		
19	Θέματα Προγραμματισμού (1984-1991) (Σύνολο 41)	1974-1987 1987-1997		33 8	33 8		
20	Θέματα Προγ/σμού (Διερεύνηση Αναπτυσ. Δυνατοτήτων) (1986-1989) (Σύνολο 14)	1974-1987 1987-1997		12 2	12 2		
21	Εκθ. που εκδοθ. στο πλαίσιο του Πρ/τος Περιφ. Αναπτ. 1981-1985 (Σύνολο 7)	1974-1987		7	7		
22	Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1988-1992 (Σύνολο 26)	1987-1997		26	26		
23	Εκθέσεις (1990- (Σύνολο 63)	1987-1997 1998-		28 35	28 35		
24	Ανάλυσις Στατιστικών Στοιχείων (1985-1986) (Σύνολο 7)	1974-1987		7	6		1
25	Στατιστικά Στοιχεία (1991-2000) (Σύνολο 7)	1987-1997 1998-		7	7		

3. Το ΚΕΠΕ και ο Τύπος

Η ενασχόληση του ΚΕΠΕ με θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος, θέματα τα οποία πολλές φορές είναι καυτά, προσέκλυσε αναπόφευκτα το ενδιαφέρον του τύπου. Οι σχετικές αναφορές κατά τα πενήντα χρόνια λειτουργίας του ΚΕΠΕ είναι πάρα πολλές. Ένα επιλεγμένο δείγμα, ενδεικτικό των δημοσιεύσεων αυτών που καλύπτει τα είκοσι τελευταία χρόνια (1990-2010) παρατίθεται στην συνέχεια.

«Πέρα έβρεχε» όταν το ΚΕΠΕ μιλούσε για λειψυδρία

Του Γιάννη Στεβή

Η εκρηκτική διάσταση του προβλήματος της λειψυδρίας οδήγησε, όπως είναι γνωστό, στην εκρήξη των τιμών του νερού προς τα πάνω σε μια υστατή, απελπισμένη και μάλλον αναποτελεσματική προσπάθεια εξοικονόμησης του πολυτιμού αυτού αγαθού, με στόχο να «περάσουμε ακόμη μερικές ημέρες, να μπει ο χειμώνας, μήπως και βρέξει».

Κι όλα αυτά συμβαίνουν σε ένα κράτος που εκ συστήματος αδυνατεί να δει πέραν του τρέχοντος έτους. Με αποτέλεσμα, δυστυχώς, να μη προβλεφθούν, προγραμματισθούν και εκτελεσθούν τα απαραίτητα εκείνα έργα, τα οποία θα μπορούσαν με βεβαιότητα να λύσουν το σημερινό πρόβλημα.

Μια σημαντική προσέγγιση στο πρόβλημα, πολύ πριν αυτό αποκτησει τη σημερινή του διάσταση, τόσο σε επίπεδο χώρας, όσο και στην περιοχή της Αττικής, είχε γίνει από το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) και διατυπώθηκε στην έκθεση για τους υδατικούς πόρους και το πρόγραμμα 1988-1992. Στην έκθεση αυτή, αφού αναφέρεται η υφιστάμενη (τότε) κατάσταση σε επίπεδο χώρας και κατά γεωγραφικό διαμέρισμα, διατυπώνονται σημαντικές προτάσεις, οι οποίες είναι ιδιαίτερα επίκαιρες σήμερα και απλώς επαναλαμβάνονται από τους αρμόδιους, ενώ θα έπρεπε να είχαν τεθεί σε εφαρμογή εδώ και καιρό.

Όσον αφορά γενικά, την αντιμετώπιση του προβλήματος μακροχρόνια, σύμφωνα με την έκθεση του ΚΕΠΕ απαιτούνται:

α. Πληρέστερη γνώση, με τη δημιουργία εθνικού δικτύου σταθμών μέτρησης υδρολογικών παρατηρήσεων (αναμόρφωση και συμπλήρωση υψισταμένων) και σταθμών μέτρησης ποιοτικών παραμέτρων (δύσωση νεών), την αξιολόγηση νερών που προορίζονται για ειδικές χρήσεις, τη σύνταξη υδρολογικών ισοζυγίων και ισοζυγίων προσφοράς ζήτησης — κατά λεκάνη απορροής — με βάση τις επιλογές των προγραμμάτων ανάπτυξης και τέλος, με τη δημιουργία κεντρικού αρχείου - μητρώου υδρολογικών παρατηρήσεων.

β. Ορθολογική χρήση, με την προτεραιότητα στη χρήση τοπικών υδατικών πόρων, τον προσανατολισμό της αξιοποίησής σε έργα πολλαπλής σκοπιμότητας και την πολλαπλή χρήση του νερού, κυρίως στη βιομηχανία, την εξασφάλιση

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΔΑΤΙΝΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ

της ελαχίστης διατηρητέας παροχής και την αξιοποίηση των θερμομεταλλικών νερών.

γ. Προώθηση της έρευνας και της τεχνολογίας, με την αύξηση των «βεβαιών» υδατικών αποθεμάτων, επιφανειακών και υπόγειων (καρστικά), τη βελτίωση των τεχνικών μεθόδων αξιοποίησης (κυρίως στα υπόγεια, π.χ., αναρρύθμιση), τη βελτίωση της ποιότητας των υφάλμυρων νερών και την αφαλάτωση και τέλος, την επιτεύξη της προστασίας από τη ρύπανση, την εισροή της θάλασσας, τα λιπάσματα, τα φυτοφάρμακα.

δ. Επίτευξη διακρατικών συμφωνιών για το καθεστώς των διεθνών ποταμών, τέτοιων που να εξασφαλίζουν τους εθνικούς και περιφερειακούς στόχους και προτεραιότητες.

ε. Προώθηση της εφαρμογής του νόμου διαχείρισης νερού, που χαρακτηρίζει το νερό «κοινωνικό αγαθό», επιδιώκει τη συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων κατά χρήση φορέων, απαλείφοντας τις μεταξύ τους επικαλύψεις και τέλος, επιβάλει την περιφερειακή διαχείριση του νερού μέσα και από συμμετοχικές διαδικασίες. Το κύριο πεδίο δράσης του φορέα διαχείρισης των νερών, σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, είναι ο προγραμματισμός, ενώ οι υπόλοιπες σημαντικές ρυθμίσεις του νόμου στοχεύουν στην εξασφάλιση της δυνατότητας ενός ουσιαστικού προγραμματισμού και της αποτελεσματικής εφαρμογής του.

Ειδικότερα, για το πρόβλημα ύδρευσης της πρωτεύουσας στην έκθεση του ΚΕΠΕ διατυπώνονται οι ακόλουθες προτάσεις:

— Η πλήρης λειτουργία και ενίσχυση του υδραγωγείου Μόρνου.

— Η προστασία και διατήρηση των νερών των λιμνών Υλίκης και Παραλίμνης, ως εφεδρικών τομειωτήρων για την ύδρευση της πρωτεύουσας.

— Η έρευνα και παραπέρα ανάπτυξη των υπόγειων υδροφορέων του διαμερίσματος, κυρίως των καρστικών, με προοπτική την πλήρη εκμετάλλευσή τους.

— Η εξέταση της δυνατότητας εφαρμογής ανακύκλωσης του βιομηχανικού νερού, για κάλυψη και άλλων καταναλωτικών αναγκών.

— Η εξέταση της δυνατότητας σταδια-

κής απομάκρυνσης των υδροβόρων βιομηχανιών από το διαμέρισμα και απαγόρευση εγκατάστασης νέων της κατηγορίας αυτής.

— Η κατασκευή ή και επέκταση δικτύων ύδρευσης στους παραθεριστικούς οικισμούς, που θα εξασφαλίζει νερό καταλληλής ποιότητας και ικανής ποσότητας για την κάλυψη των σχετικών αναγκών.

Όλα αυτά, βεβαίως, ελέγοντο, αλλά

οι οποίοι φαίνεται ότι «κρατούσαν μπρέλα».

ΚΕΡΔΟΣ, 13/5/1990. Προβληματισμοί του ΚΕΠΕ εκφρασμένοι σε ανύπνο χρόνο.

Έκθεση του ΚΕΠΕ για τα διαρθρωτικά και θεσμικά προβλήματα των ελληνικών εξαγωγών

Οι οργανισμοί οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με την προώθηση των εξαγωγών, θα πρέπει να στηρίζονται στο τρίπτυχο: σύγχρονη οργάνωση, απαραίτητοι οικονομικοί πόροι, εξειδικευμένο προσωπικό, προκειμένου οι εξαγωγές να λειτουργήσουν ως μοχλός για την αντιστροφή της συνεχώς επιδεινούμενης παθητικότητας του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας μας.

Αυτό είναι το γενικό συμπέρασμα έκθεσης που συνέταξε το ΚΕΠΕ, ύστερα από εντολή του υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας, Αριστείδη Τσιπλάκου, για τα διαρθρωτικά και θεσμικά προβλήματα των ελληνικών εξαγωγών.

Η έκθεση — για την κατάρτισή της συνεργάστηκαν οι ερευνητές του ΚΕΠΕ κ.κ. Δημ. Μαρούλης και Κλ. Ευστρατόγλου — υπεβλήθη ήδη στους αρμόδιους υπουργούς, αλλά και φορείς, προκειμένου να μελετηθεί για τη λήψη των αναγκαίων εκείνων μέτρων, νομοθετικού αλλά και διοικητικού περιεχομένου.

Στην έκθεση περιγράφεται η υφιστάμενη κατάσταση στον τομέα των εξαγωγών, επισημαίνονται τα προβλήματα και προτείνονται μια σειρά από λύσεις που κατά τη γνώμη των ερευνητών θα πρέπει να υιοθετηθούν, ώστε οι εξαγωγές να αναβαθμιστούν και να αποτελέσουν ουσιαστικό παράγοντα στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Ειδικότερα για το θεσμικό, οργανωτικό πλαίσιο που ισχύει στον τομέα των εξαγωγών η έκθεση καταλήγει στα ακόλουθα βασικά συμπεράσματα:

- Όσον αφορά στον αριθμό και στη μορφή των διαφόρων υπουργείων, Οργανισμών και υπηρεσιών που συνθέτουν το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο, η Ελλάδα δεν υστερεί και πολύ έναντι των άλλων χωρών της ΕΟΚ. Απλώς το πρόβλημα επικεντρώνεται στο ότι οι Οργανισμοί αυτοί δεν μπορούν να προσφέρουν στους Έλληνες εξαγωγείς, ούτε την γκάμα, ούτε την ποιότητα των υπηρεσιών που απολαμβάνουν οι εξαγωγείς των άλλων χωρών της ΕΟΚ, αφού δεν έχουν ούτε τη σύγχρονη οργάνωση, ούτε τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους, ούτε και το αναγκαίο εξειδικευμένο προσωπικό για να επιτελέσουν επιτυχώς το έργο τους. Αυτό δημιουργεί ένα σημαντικό ανταγωνιστικό μειονέκτημα στις ελληνικές εξαγωγές και στην ελληνική παραγωγή γενικότερα.

- Η πολιτική των ελληνικών κυβερνήσεων μέχρι σήμερα δεν ήταν η εξασφάλιση της αποτελεσματικής εκτέλεσης και η μεγιστοποίηση της απόδοσης του έργου, που έχουν αναλάβει οι πιο πάνω υπηρεσίες, αλλά η αντιπαραγωγική προσκόλληση στα δεδομένα που έχουν διαμορφωθεί και η προσπάθεια επίτευξης οικονομιών με περικοπές προϋπολογισμών, οι οποίες όμως οδηγούν σε ακόμα μεγαλύτερη υποβάθμιση του έργου που επιτελείται και επομένως, σε ακόμη μεγαλύτερη σπατάλη πόρων κατά μονάδα προσφερόμενης υπηρεσίας. Αντί της αναδιοργάνωσης και της αναβάθμισης μιας υπηρεσίας, σύμφωνα με τις νέες ανάγκες και τα δεδομένα που έχουν διαμορφωθεί, χρησιμοποιείται πολλές φορές η τακτική της περαιτέρω υποβάθμισής της, για την επίτευξη κάποιων βραχυχρόνιων οικονομιών, χωρίς στην ουσία να θίγονται οι καταστάσεις που συντελούσαν στη μειωμένη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα της μέχρι σήμερα.

- Η πολιτική αυτή θα πρέπει να αλλάξει ιδιαίτερα στον τομέα των εξαγωγών. Η σημαντική αναβάθμιση του θεσμικού και οργανωτικού πλαισίου για τη διενέργεια και προώθηση των ελληνικών εξαγωγών αποτελεί αναμφισβήτητο σήμερα μια από τις πιο αποδοτικές επενδυτικές δραστηριότητες που μπορούν να αναληφθούν στην ελληνική οικονομία. Βεβαίως κάθε επένδυση έχει κόστος και για αυτό θα πρέπει να είναι πολύ καλά σχεδιασμένη, προκειμένου η απόδοση να είναι ικανοποιητική. Ο σχεδιασμός που απαιτείται στον τομέα των εξαγωγών έχει καθυστερήσει πολλά χρόνια τώρα για αυτό και οι ενέργειες που έχουν γίνει για την επίλυση των υπαρχόντων προβλημάτων είναι πολύ διασπαστικές και πολύ μικρής αποτελεσματικότητας.

ΚΕΡΔΟΣ 7/6/1992.

*Επισημάνσεις του ΚΕΠΕ
για χρόνια προβλήματα
της Ελληνικής Οικονομίας.*

Αλλάζει η εξαγωγική πολιτική

ΣΤΟΧΟΣ Η ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ 15% ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΧΗ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ

Σε επαναπροσδιορισμό της εξαγωγικής πολιτικής προχωρεί το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, σε μια προσπάθεια να δημιουργήσει κατάλληλες συνθήκες για τη σταθερή και μόνιμη ανάκαμψη των εξαγωγών.

Στόχος της οικονομικής πολιτικής έχει τεθεί η σταθερή ετήσια αύξηση των εξαγωγών κατά 15% στην προσεχή πενταετία. Ένας φιλόδοξος στόχος που απαιτεί ανασχεδιασμό της εξαγωγικής πολιτικής, ώστε να στηρίξει τις επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους για διείσδυση στις ξένες αγορές.

Βάση των αλλαγών της πολιτικής στις εξαγωγές αποτελεί έρευνα του ΚΕΠΕ, η οποία προφανώς παρεδόθη στην κυβέρνηση και στρέφει την προσοχή της στη δημιουργία αξιόπιστων

μηχανισμών υποβοήθησης των επιχειρήσεων.

Η χάραξη της νέας πολιτικής θα συνδυασθεί με την αναδιοργάνωση της Γενικής Διεύθυνσης Εξαγωγικού Εμπορίου και την καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού που υπηρετεί στις πρεσβείες μας στο εξωτερικό. Πρότυπο αποτελεί το ιταλικό παράδειγμα, όπου το κράτος στήριξε με μηχανισμούς υποβοήθησης τις εξαγωγικές προσπάθειες των ιδιωτών.

Πέραν της έρευνας του ΚΕΠΕ που στηρίχθηκε στις απαντήσεις 300 επιχειρήσεων σε ειδικά ερωτηματολόγια, ο κ. Μάνος έχει δώσει εντολές σε στελέχη του υπουργείου να έλθουν σε επαφή με τις 30 πιο επικερδείς βιομηχανικές μονάδες, που διακρίνονται για τις εξαγωγικές τους επιδόσεις, με

σκοπό να αξιοποιήσουν την εμπειρία τους από τη διείσδυση στις ξένες αγορές.

Ακόμη προς την ίδια κατεύθυνση προγραμματίζεται για το τέλος Μαΐου συνέδριο με θέμα τις εξαγωγές, με τη συμμετοχή τουλάχιστον 100 επιχειρήσεων και ξένων που ενδιαφέρονται για τα ελληνικά προϊόντα.

Το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας επιμένει ότι η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας πρέπει να προέλθει από την αύξηση της προσφοράς κυρίως για εξαγωγές και να μη στηριχθεί από την ενίσχυση της εγχώριας ζήτησης. Αποψη, η οποία επιβεβαιώνεται και από τις πρόσφατες ανακοινώσεις για την εισοδηματική πολιτική στο δημόσιο, η οποία φαίνεται να ακολουθεί αυτή τη λογική.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 3/2/1993.

Προτάσεις του ΚΕΠΕ για την Εξαγωγική πολιτική της χώρας που υιοθετήθηκαν από την πολιτική ηγεσία.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ 12

Απουσιάζουν οι έννοιες παραοικονομία και φοροδιαφυγή

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ 2) δείχνει, κατά το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, μια σοβαρή προσπάθεια προσέγγισης της ελληνικής οικονομικής κατάστασης και των προοπτικών της, αν και χρειάζεται περαιτέρω «επιμέλεια κειμένου» – ενώ στηρίχθηκε καθ' ολοκληρίαν στο αντίστοιχο που προετοίμασε το ΚΕΠΕ εδώ και μερικούς μήνες.

Θα μπορούσε όμως κανείς να πει ότι και το ΣΠΑ 2 είναι μια καλή διπλωματική εργασία, οπωσδήποτε όμως καλύτερη από το ΣΠΑ 1 και μάλιστα παρά το γεγονός των περισσότερων αντικειμενικών δυσκολιών.

Το αρχικό κείμενο (του ΚΕΠΕ) έχει υποστεί αρκετές – για να μην πούμε πολλές – μεταβολές, και ουσιαστικές και φραστικές. Έχουν επίσης αφαιρεθεί οι αρχικές αναφορές στην παραοικονομία και τη φοροδιαφυγή, γεγονός που αλλοιώνει την πραγματική κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα. Με άλλα λόγια, παρέχεται μια πλασματική εικόνα της καταστάσεως.

Βεβαίως υπάρχει και η άποψη ότι δεν είναι δυνατόν από τη μια πλευρά να αναμένουμε να απορροφήσουμε τεράστια κονδύλια από το Πακέτο Ντελόρ II και από την άλλη να αποδεχόμαστε την ύπαρξη εκτεταμένης φοροδιαφυγής και παραοικονομίας, διότι θα μπορούσε η Κοινότητα να μας «υποχρεώσει» να νοικοκυρέψουμε πρώτα «τα του οίκου μας» και μετά να ζητούμε χρήματα από αυτήν – ή τουλάχιστον αυτά τα δύο θα μπορούσαν να γίνονται ταυτοχρόνως με την τεχνική βοήθεια της ΕΟΚ.

Ούτως ή άλλως δεν ήταν δυνατόν από τη μια να αναβάλλεται η εφαρμογή του «πόθεν έσχες» και από την άλλη να αναφέρεται το ΣΠΑ σε παραοικονομία, φοροδιαφυγή και σε προσπάθειες και αποτελέσματα πατάξεώς τους.

Το αρχικό πάντως ΣΠΑ 2 έχει υποστεί και άλλες «διορθώσεις», διότι η φρασεολογία του θεωρήθηκε «πασοκική». Έτσι, η φρασεολογία έγινε περισσότερο «νεοδημοκρατική» και βεβαίως «μαλάκωσαν» οι αναφορές σε αποτυχίες μετά το 1989.

Τώρα, τον λόγο έχει η ΕΟΚ...

*ΤΟ ΒΗΜΑ, 20/6/1993.
Η ενασχόληση του ΚΕΠΕ
με τα ΣΠΑ και αναφορές
για έξωθεν παρεμβάσεις
στο κείμενο.*

Απρόσκοπτη δανειοδότηση βιοτεχνών

ΤΗ διακρίνωση της πρόθεσης των μικρομεσαίων επιχειρησών, ιδιαίτερα της βιοτεχνίας, σε δυνάμει από το ευχάριο τραπεζικό σύστημα, μελετά η κυβέρνηση. Τα συγκεκριμένα μέτρα επεξεργάζεται το ΚΕΠΕ που έχει υποβάλει πρόταση στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των ΜΜΕ.

Βασική πρόταση του ΚΕΠΕ είναι η ανάπτυξη ενός συστήματος προφίλων εργασιών που θα επιτρέπει την απρόσκοπτη χρηματοδότηση των βιοτεχνιών από τις τράπεζες. Επισημαίνεται ότι η αποδοχή των ελληνικών τραπεζών να δανειοδοτήσουν τη βιοτεχνία οφείλεται στο φόβο τους ότι δεν θα αποπληρωθούν τα δάνεια.

Μέχρι σήμερα, υπήρχε ένα σύστημα εργασιών από το Δημόσιο, το οποίο όμως στην πράξη δεν λειτουργεί σε ομαλή. Και αυτό γιατί το Δημόσιο καθυστερούσε (και έτσι πολλές φορές)

ΕΥΚΟΛΟΤΕΡΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

να κληρονομήσει στις Τράπεζες την εργασία βιοτεχνικών δανείων που είχαν καταβάλει, με συνέπεια την αποδάρωση των τραπεζών.

Η πρόταση

Η πρόταση του ΚΕΠΕ είναι στο νέο σύστημα εργασιών να αφορούν οι συμμετέχοντες ΜΜΕ, εκπαιδευτές, επαγγελματίες ενώσεις, τράπεζες και κρατικοί οργανισμοί. Το νέο σύστημα πρέπει και μπορεί να είναι αποτελεσματικό (να καλύπτονται άμεσα δηλαδή οι πυλών καταπτώσεως εργασιών προς τις τράπεζες). Αντίστοιχα συστήματα λειτουργούν σε άλλες κοινοτικές χώρες και συγχρηματοδοτούνται μάλιστα, από την ΕΟΚ.

Εγκεκριμένα, οι προτάσεις του ΚΕΠΕ για τη στήριξη των ΜΜΕ ανθε-

ρουνται μεταξύ άλλων στα εξής σημεία:

■ Ανάπτυξη του θεσμικού των συστημάτων προφίλων εργασιών, σε αντικείμενα της ισχύουσας συστήματος παροχής κρατικών εργασιών για τη λήψη δανείων από τράπεζες. Στα συστήματα προφίλων εργασιών μπορούν να συμμετέχουν ΜΜΕ, εκπαιδευτές, επαγγελματίες ενώσεις, τράπεζες και κρατικοί φορείς, με σκοπό τη χορήγηση των απαραίτητων εργασιών για την εξόφληση δανείων από τις εμπορικές τράπεζες.

Από τα κατά κράτη μέλη της Κοινότητας στα οποία λειτουργούν συστήματα προφίλων εργασιών, (Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Λουξεμβούργο, Ιταλία, Ισπανία και Γαλλία), στα τρία (Ιταλία, Ισπανία και Γαλλία) η Κοινότητα έχει συγχρηματοδοτήσει τη δημιουργία τμημάτων προφίλων εργασιών. Σημειώνεται ότι ένα τέτοιο σύ-

στημα θα έχει θετικές συνέπειες για τον κρατικό προϋπολογισμό ως προς τις υποχρεώσεις από καταπτώσεις εργασιών του Δημοσίου για ανεξόφλητα δάνεια.

Πρωτοβουλίες

■ Η Ελλάδα θα πρέπει να επιβάλει τη συμμετοχή της σε παρόμοιες κοινοτικές πρωτοβουλίες προώθησης του θεσμού σε κράτη-μέλη στα οποία δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί.

■ Αξιοποίηση των χρηματοδοτικών μηχανισμών που έχουν δημιουργηθεί ή πρόκειται να δημιουργηθούν και προβλέπονται ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ στο πλαίσιο της κοινοτικής δράσης για ανάπτυξη και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Το πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να καταρτιστεί πρόγραμμα για εισαγωγή της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και αξιοποίηση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης που από την Κοινότητα, με εκδοθέντα επίσημο 3 μονάδων για μια πενταετία.

Χρειάζεται προηγούμενες εξειδίκευση της πολιτικής απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης, για τη διάθεση από την ΕΤΕ κονδυλίων ενός δις ECU με τη μορφή προσωρινών χρηματοδοτικών δανειολόγων. Το ΚΕΠΕ θα μπορούσε να αναλάβει την εκπόνηση σχετικής εισήγησης.

■ Θα πρέπει να επιδιωχθεί η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή της Ελλάδας στις ενέργειες του από σύσταση Ευρωπαϊκού Ταμείου Επιδοτήσεων (ΕΤΑΕ) για την ενίσχυση των ΜΜΕ, οι οποίες θα λάβουν ενίσχυση της μορφή χρηματοδοτικών εργασιών και πιθανόν σε μεγαλύτερο στάδιο τη μορφή κρατικής μακροπρόθεσμης κεφαλαιώσης.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ, 9/8/1993.

Προτάσεις του ΚΕΠΕ για τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Επιλογές Αξιοπρόσεκτων Κειμένων

Αν ήμουν υπουργός Εθνικής Οικονομίας

Του Κ. ΔΡΑΚΑΤΟΥ

ΜΕΤΑ τον θορυβήσανα κ. Κυριάκου Φιλίππου ο γνωστός οικονομολόγος καθηγητής κ. Κων/νος Δρακάτος όταν ρωτήθηκε από τα «ΝΕΑ» (27.11.93) τι θα έκανε αν για μια μέρα ήταν υπουργός Εθνικής Οικονομίας απάντησε με τα εξής πολύ ενδιαφέροντα:

ΦΥΣΙΚΑ, άλλο είναι να είναι κανείς πράγματι υπουργός και άλλο να αντιμετωπίζει το θέμα σε υποθετική βάση. Στην πρώτη περίπτωση λειτουργούν ποικίλοι περιοριστικοί παράγοντες, ενώ στη δεύτερη το πεδίο είναι απολύτως ελεύθερο. Αυτό ισχύει πολύ περισσότερο για το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, που αποτελεί το κεντρικό επιτελείο της οικονομίας. Έτσι, με την άνεση που διαθέτω ως υποθετικός υπουργός, έχοντας όμως επίγνωση της κρισιμότητας της καταστάσεως, θα αποταλίσω να διατυπώσω ορισμένες σκέψεις για το «δόν γενέσθαι».

Οι προσπάθειες πρέπει να στραφούν, πρωτίστως, στη θεσμική - οργανωτική στήριξη της οικονομικής πολιτικής, ώστε να εξασφαλιστεί ο σωστός σχεδιασμός, η απρόσκοπτη εφαρμογή και η περιοδική αναπροσαρμογή της. Για το σκοπό αυτό χρειάζεται να αναβαθμισθεί το Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομημόνων.

ΤΟ ΣΟΕ, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στον προορισμό του, είναι ανάγκη να συνδεθεί με ένα ευέλικτο ερευνητικό κέντρο, όπως είναι το ΚΕΠΕ (Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών) από το οποίο θα λαμβάνει τεκμηριωμένες μελέτες για τα εκάστοτε εξεταζόμενα θέματα. Όμως, επειδή στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής εμπλέκονται και άλλα υπουργεία, το ΥΠΕΘΟ πρέπει να διασυνδεθεί μαζί τους μέσω ενός οργάνου, π.χ. σε επιπέδο γεν. γραμματέων, που θα εξασφαλίζει τη συνεχή και ομαλή ροή

πληροφοριών και απόψεων και προς τις δυο κατευθύνσεις.

Εν όψει της πιεστικής ανάγκης για σταθεροποίηση και ανάπτυξη, αλλά και των υποχρεώσεων που έχει λάβει η χώρα μας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, βασική επιδίωξη του ΥΠΕΘΟ πρέπει να είναι η αναθεώρηση, λόγω των αποκλίσεων που σημειώθηκαν, και συμπλήρωση του Προγράμματος Συγκλίσεως, το οποίο εφεξής θα αποτελεί τον οδηγό κάθε ενέργειας. Πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα που δεν θα περιορίζεται στην πραγματοποίηση ορισμένων νομοματικών στόχων, αλλά, ξεκινώντας από πραγματικές παραδοχές, θα καταλήγει στην υπόβαση όλων εκείνων των διαρθρωτικών μεταβολών που είναι αναγκαίες για την επίτευξη της επιθυμητής αναπτύξεως, κάτω από συνθήκες σταθερότητας. Το έργο αυτό θα μπορούσε να ανατεθεί στο ΚΕΠΕ, το οποίο και το κατάλληλο επιστημονικό δυναμικό αλλά και

επαρκή πείρα διαθέτει.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ με τις παραπάνω ενέργειες, πρέπει να διασφαλισθεί η συνέχιση της αποκλιμακώσεως του πληθωρισμού με μία δόση μέτρων που θα έχει ισορροπημένη σύνθεση και θα εντάσσεται στο Πρόγραμμα Συγκλίσεως. Ιδιαίτερος επίγειο η αντιμετώπιση του εκρηκτικού προβλήματος των δημοσιονομικών ελλειμμάτων με αποφασιστικές παρεμβάσεις που θα περιληφθούν σε έναν σωστό προϋπολογισμό. Βραχυχρονίως, ο περιορισμός των ελλειμμάτων μπορεί να επιτευχθεί μόνο με αύξηση των εσόδων και ιδίως με την επιβολή φόρων που πλήττουν την πολυτελή κατανάλωση και οι οποίοι, ενώ δεν επιβαρύνουν τις ασθενέστερες εισοδηματικές τάξεις, χαρακτηρίζονται από αυταματισμό εισπράξεως. Για την ολοσχερή πάταξη της φοροδιαφυγής απαιτείται συστηματική προεργασία, που πρέπει, θέματα, να αρχίσει αμέσως.

Οικονομικός Ταχυδρόμος 6/1/1994. Σκέψεις ενός παλαιού Προέδρου του ΔΣ για την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του ΚΕΠΕ από την Πολιτεία.

► ΜΕΛΕΤΗ ΚΕΠΕ

«Δέσμιες» των δαπανών για μισθούς οι ΔΕΚΟ

Ρεπορτάζ: Γ. Διαμαντόπουλος

ΑΠΟ 51,6% έως 85,6% κυμαινόταν η συμμετοχή της μισθοδοσίας στο συνολικό προϊόν των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών τη δεκαετία 1988-1998.

Τα αποκαλυπτικά αυτά στοιχεία περιλαμβάνονται στη μελέτη του ΚΕΠΕ για «το μέγεθος και το ρόλο του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα». Ειδικότερα, στα δύο τελευταία χρόνια 1997 και 1998 η συμμετοχή της μισθοδοσίας στο προϊόν των ΔΕΚΟ ήταν 60,1% και 55,3%, στοιχεία που εξηγούν, σε ένα βαθμό, την οικονομική δυσλειτουργία των δημόσιων επιχειρήσεων και την συσσώρευση ελλειμμάτων την τελευταία περίοδο. Σημειώνεται ότι το 1999 ο ακαθάριστος δανεισμός των ΔΕΚΟ υπολογίζεται στο 1 τρισ. δρχ., με βάση την εισηγητική έκθεση του Κρατικού Προϋπολογισμού, ενώ οι επιχορηγήσεις από τον Προϋπολογισμό θα ανέλθουν στα 500 δισ. δρχ. περίπου.

Οικονομικοί κύκλοι τόνιζαν ότι το ζητούμενο είναι εάν τα προγράμματα εξυγίανσης, που δρομολόγησε η κυβέρνηση στις ζημιωγόνες ΔΕΚΟ, θα είναι αποδοτικά και θα οδηγήσουν σε βελτίωση του οικονομικού αποτελέσματος των επιχειρήσεων αυτών. Η όποια εξυγίανση θα φανεί και στη σχέση δαπανών μισθοδοσίας προς το παραγόμενο προϊόν από τις ΔΕΚΟ. Και τούτο διότι **καμία επιχείρηση δεν μπορεί να είναι ανταγωνιστική, εάν οι δαπάνες προσωπικού υπερβαίνουν το ήμισυ του προϊόντος που παράγουν.** Αλλιώς, δεν θα πρέπει να αγνοείται το γεγονός ότι το χαμηλό επίπεδο των παρεχόμενων από τις ΔΕΚΟ υπηρεσιών στην Ελλάδα δεν είναι άσχετο με το κόστος λειτουργίας στις επιχειρήσεις αυτές, καθώς και με το επίπεδο παραγωγικότητας που έχει διαμορφωθεί.

Σύμφωνα με οικονομικούς κύκλους, η διατηρήσιμη δημοσιονομική σταθερότητα στην Ελλάδα θα κριθεί σε σημαντικό βαθμό από τη δημοσιονομική εξυγίανση των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών.

ΕΞΗΡΕΣ 18/4/1999.

Έγκαιρες επισημάνσεις του ΚΕΠΕ πριν από 10 χρόνια.

Η απελευθέρωση των αγορών

Οι στόχοι και οι προβληματισμοί για το μέγεθος του κράτους

Του Δ. ΕΥΑΓΓΕΛΑΔΗΜΟΥ

ΕΝΑ από τα μεγαλύτερα στοιχεία μετά τις εκλογές είναι η απελευθέρωση των αγορών. Τι σημαίνει αυτό; Ένα πλέγμα πολιτικών με τις οποίες επιχεύονται οι επανορθωτικοί τομείς και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Αυτό, τα τελευταία χρόνια, επιβάλλεται εκ των πραγμάτων. Η παγκοσμιοποίηση δημιουργεί ένα νέο σπινάκι που με τη σειρά του επιβάλλει την ανάγκη για ένα διαφορετικό κράτος με μεγαλύτερο και αποφασιστικότερο ρόλο για τις δυνάμεις της αγοράς. Οι προς τούτο η διαπίστωση είναι κοινή, οι ακολουθητέες πολιτικές διαφορετικές.

Όσο λοιπόν αναφέρονται στην απελευθέρωση των αγορών δεν εννοούν κατ' ανάγκην τα ίδια πράγματα. Και οι διαφωνίες αρχίζουν από το... μέτρον - πόσο είναι σήμερα το μέγεθος του κράτους - και φθάνουν ως το τελικό μοντέλο - οι δυνάμεις της αγοράς αντικαθιστούν τα πάντα.

Αλήθεια πώς μετράμε το μέγεθος του δημόσιου τομέα; Άλλοι το κάνουν υπολογίζοντας το ύψος των δημόσιων δαπανών και των εσόδων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ. Άλλοι πάλι, με το πλήθος των εργαζομένων ή με τον αριθμό των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών. Ανάλογα με το μέτρο του καθενός συνάγεται και η πολιτική που προτείνει. Γιστώσεσι σε μια πρόσφατη μελέτη του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) λέγα ότι την έκταση του δημόσιου τομέα προσδιορίζουν άλλοι παράγοντες, οι σημαντικότεροι από τους οποίους είναι:

- Η παραγωγική δραστηριότητα των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, η διαχείριση των οποίων βρίσκεται έξω από τον γενικό κρατικό προϋπολογισμό.
- Ο παραμβατικός ρόλος του κράτους σε παραγωγικές δραστηριότητες του ιδιωτικού τομέα.
- Οι εγγυήσεις εκ μέρους του κράτους για δάνεια οικονομικών μονάδων του ιδιωτικού τομέα.

Την τελευταία 15ετία, τονίζεται στην ίδια έκθεση, διαπιστώθηκε από πολλούς η άποψη ότι η έκταση του κρατικού παρεμβατισμού ήταν υποβλητική και ότι έπρεπε να περιοριστεί μόνο στις περιπτώσεις που εξαιρείται κατά τρόπο σαφή και αποτελεσματικό γενικότερα αποδοκτικές σκοπούς. Αποτελέσματα αυτών των διεργα-

σιών δεν ήταν τόσο ο περιορισμός της έκτασης του κρατικού παρεμβατισμού όσο η αλλαγή στη σύνθεση και στη μορφή του. Δηλαδή πράγματα ο παρεμβατισμός που εμποδίζει τη λειτουργία της αγοράς ήρθα αλλά παράλληλα το κράτος αύξησε την παρουσία του σε άλλα επίπεδα, όπως η προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, καθώς οι τεχνολογικές και επιστημονικές εξελίξεις παύθησαν για αυτή την ανάγκη. Άλλωστε σε αυτή τη λογική κινείται και η πολιτική της ΕΕ.

Στη μετά τη μεταπολεμική περίοδο και ως πρόσφατα η παρέμβαση του κράτους στη λειτουργία του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας ήταν πολυσυζητές και εκτεταμένη. Οχι βεβαίως δικαιολογητά - έστω και αν στις προσκλητικές συζητήσεις ακούγονται διάφορα ως επιχειρήματα.

Και δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικά, αφού οι γενικότερες αντιλήψεις που επικρατούσαν το ήθελαν

αποκλειστικά υπεύθυνα για την οικονομική ανάπτυξη και υπήρχε μια γενικότερη τάση για περιορισμό των εξωτερικών επιδράσεων στη λειτουργία της εθνικής οικονομίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο δεκαπολιτεύονται η «σοσιαλισμό» της πρώτης κυβέρνησης Καραμανλή με τις κρατικοποιήσεις μεγάλων επιχειρήσεων και τραπεζών, η δημιουργία του Οργανισμού Ανασκόπησης Επιχειρήσεων από την πρώτη κυβέρνηση Παπανδρέου, οι αυστηρές δασμολογίες, οι συναλλαγματικοί περιορισμοί κτλ.

Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 από έρχονταν διεύλα να αλλάζουν. Άλλωστε υπήρχαν οι συμβατικές υποχρεώσεις της χώρας ως μέλους της ΕΕ. Ως σήμερα έγιναν μεγάλα και σημαντικά βήματα:

- Οι έλεγχοι στις τιμές αγαθών και υπηρεσιών που κάλυπταν μεγάλο μέρος της παραγωγής - ποιος δεν θυμάται την Αγρονομία; - έχουν σχεδόν στο σύνολό τους καταργηθεί. Η

μονοπωλία ορισμένων κλάδων δραστηριότητας από το κράτος με την απαγόρευση εισόδου σε αυτούς ιδιωτών τείνει σταδιακά να περιοριστεί, αφού σε ορισμένες περιπτώσεις ήδη οι φορμιοί έχουν αρθεί ή αμείνουν σε περίπου οκτώ μήνες (π.χ. τηλεοπτικοποιήσεις) και σε άλλες έχουν δημοσιοποιηθεί με συγκεκριμένη προεξόφληση (π.χ. ενέργεια). Το τραπεζικό σύστημα έχει πλήρως απελευθερωθεί, όπως και η κίνηση των κεφαλαίων. Ακόμη και στην αγορά εργασίας έχει αποκατασταθεί ένας μορφής ανταγωνισμός εξαιτίας του μεγάλου αριθμού οικονομικών μεταναστών και της αυξανόμενης ανεργίας, που παρά τα έντονα κοινωνικά προβλήματα που προκαλούν φέρνουν το κόστος εργασίας σε χαμηλά επίπεδα.

Η έκθεση του ΚΕΠΕ για «Το μέγεθος και τον ρόλο του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα» είναι κατηγορηματική:

«Οι φραγμοί στην ελεύθερη εκδίωξη της οικονομικής πρωτοβουλίας και του οικονομικού ανταγωνισμού είναι πλέον περιορισμένη. Ισως από τα σοβαρότερα εμπόδια στην απελευθέρωση του ιδιωτικού τομέα να παραμένουν η πτωχή ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών και η γραφειοκρατία που τη συνοδεύει, τα οποία βαρύνουν τον ιδιωτικό τομέα με περικότο κόστος σε χρόνο και χρήμα».

Παράλληλα οι έλεγχοι για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, του περιβάλλοντος, του ανταγωνισμού, της ασφάλειας των συναλλαγών και για τη χρήση της δεν επιβάλλονται με την αρμοδιότητα της πολιτικής, αφήνοντας στην πράξη ελεύθερα δράσεις στους ιδιώτες, στα όρια ή πέρα από τα όρια της νομιμότητας.

Ωστόσο πολλά μένουν ακόμη να γίνουν. Το άνοιγμα της αγοράς σε τομείς όπου ως πρόσφατα το κράτος είχε μονοπώλιο, όπως στις τηλεοπτικοποιήσεις, στην ηλεκτρική ενέργεια, στις μεταφορές, αν και έχει δημοσιοποιηθεί με σαφές χρονοδιάγραμμα προβληματίζεται και ως προς το μέγεθος και ως προς τους στόχους. Αρκούν ή πλήρης ιδιωτικοποίηση και η παραχώρηση του μόνιζιεν μιας δημόσιας επιχείρησης ή είναι καλύτερος ο δρόμος του «λαϊκού κεφαλαλισμού» με τη μεταγοποίηση μέσω του Χρηματοπιστώσεως; Και αποτελεί η αντικατάσταση του κρατικού μονοπωλίου από ένα ιδιωτικό μονοπώλιο απελευθέρωση της αγοράς;

Συνέχεια στη σελ. 44

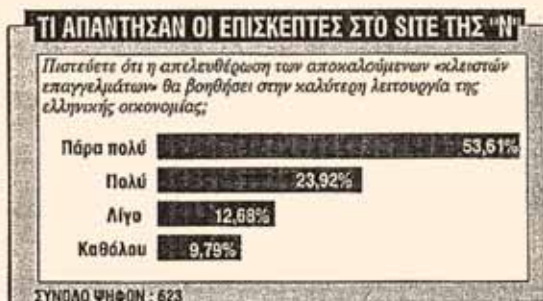
ΤΟ ΒΗΜΑ 26/3/2000. Και άλλες επιστημονικές του ΚΕΠΕ για θέματα που σήμερα καίνε.

Πώς θα απελευθερωθούν τα επαγγέλματα το 2001

ΜΕΣΑ στο 2001, η κυβέρνηση φαίνεται αποφασισμένη να αντιμετωπίσει ένα ακανθώδες θέμα το οποίο αφορά την απελευθέρωση των επαγγελματιών, γεγονός που συνεπάγεται τη μείωση των οικονομικών και γραφειοκρατικών επιβαρύνσεων για την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας.

Ηδη το τελικό πόρισμα του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) για την απελευθέρωση των λεγόμενων κλειστών επαγγελμάτων, που αφορά 50 περίπου οικονομικές δραστηριότητες, θα υποβληθεί στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και αφού μελετηθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες θα τεθεί υπόψη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής. Η Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής στη συνέχεια θα αποφασίσει για τους κλάδους που θα τύχουν άμεσης προτεραιότητας για τους οποίους και θα ληφθούν οι πρώτες αποφάσεις. Θα συσταθούν ειδικές Επιτροπές στις οποίες θα συμμετέχουν και εκπρόσωποι των φορέων έτσι ώστε τα μέτρα τα οποία θα αποφασιστούν να ληφθούν με τη μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση. Σύμφωνα με παράγοντες του Οικονομικού Επιτελείου της κυβέρνησης, οι λύσεις που θα δοθούν θα είναι ήπιες γενικά μορφής με στόχο την πάταξη της γραφειοκρατίας η οποία απωθεί Έλληνες και ξένους επενδυτές από την ανάληψη οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα μας.

Πάντως, η κοινή γνώμη θεωρεί ότι η απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων θα βοηθήσει στην καλύτερη λειτουργία της ελληνικής οικονομίας. Ειδικότερα, σε σχετική δημοσκόπηση που έγινε μέσω του site της «Ναυτεμπορικής» προέκυψε ότι το 52,21% υποστηρίζει ότι θα βοηθήσει πάρα πολύ, το 25,96% πολύ, το 14,16% λίγο και

το 7,67% καθόλου.

Οι αποφάσεις, σε γενικές γραμμές, θα κινούνται στο πλαίσιο των αντίστοιχων οδηγιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου Υπουργών Εσωτερικής Αγοράς για την τόνωση της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα. Σημειώνεται ότι σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αναφέρεται σε σχετική μελέτη της Επιτροπής, η ποιότητα του κανονιστικού πλαισίου παραμένει στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των επιχειρήσεων. Στην έρευνα των επιχειρήσεων της Ε.Ε. του 1999, το 65% των εταιρειών επισήμαναν βελτίωση στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Αν' αυτές περισσότερες από τις μισές απέδωσαν κυρίως τη βελτίωση αυτή στη μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων. Από την άλλη πλευρά από το 35% των εταιρειών επισήμαναν στασιμότητα ή χειρότερηση της κατάστασης, το 1/3 διατύπωσε τη μαχηή ότι οι ευρωπαϊκοί κανόνες δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστούν ουσιαστικά επειδή είναι υπερβολικά περίπλοκοι ή ασαφείς. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έδωσε επίσης έμφαση στη σημασία που έχει η θέσπιση ενός νομικού πλαισίου που θα μπορούσε να δημιουργήσει κλίμα εμπιστοσύνης για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. Ζήτησε τη

δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς που να είναι φιλική για τις επιχειρήσεις και να αποφεύγει την επιβολή ανώφελων γραφειοκρατικών επιβαρύνσεων. Το Συμβούλιο Εσωτερικής αγοράς ζήτησε να προωθηθεί μια νέα ολοκληρωμένη πρωτοβουλία για την κανονιστική και διοικητική απλούστευση. Η πρωτοβουλία αυτή θα εξετάζει την πιθανή υιοθέτηση εναλλακτικών λύσεων πέραν των κανονιστικών ρυθ-

μίσεων, τη λήψη ήπιων νομοθετικών μέτρων τη βελτίωση των κανονιστικών ρυθμίσεων και την ανάγκη βελτίωσης της δημόσιας διοίκησης, τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο. Η Επιτροπή θα ανταποκριθεί στο αίτημα αυτό μέχρι τον Ιούνιο του 2001.

Τέλος, υπογραμμίζεται ότι στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση στα κράτη μέλη για το 2001, τονίζεται ότι η σύσταση νέων επιχειρήσεων γενικά και η συμβολή στην αύξηση του αριθμού των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ειδικότερα είναι σημαντική για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και για την επέκταση των ευκαιριών κατάρτισης στους νέους. Αυτή η διαδικασία πρέπει να προωθηθεί με την ενθάρρυνση της κατανόησης από τον επιχειρηματικό πνεύμα τόσο σε όλη την κοινωνία όσο και στα εκπαιδευτικά αναλυτικά προγράμματα.

ΔΗΜ. ΠΛΑΚΟΥΤΣΗΣ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ΕΥΡΩ η εφαρμογή του στις επιχειρήσεις

ότι πρέπει να γνωρίζει ο Λογιστής-Φοροτέχνης για την ανάλυση του Ν. 2842/2000 & των σχετικών Εγκυκλίων

Τετάρτη 24 Ιανουαρίου, (16:30-22:30)

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ «NOVOTEL» - ΑΘΗΝΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ: Κοσμοφώφ Στελέτη του Υπ. Οικονομικών

- ΓΚΛΕΖΑΚΟΣ Δ. (Αναπληρωτής Συντονιστής Ομάδας ΕΥΡΩ Υπ. Οικ.)
- ΣΑΪΤΗΣ ΕΥΘ. (Στέλεχος Ομάδας ΕΥΡΩ Υπ. Οικ.)
- ΛΑΜΠΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ (Οικονομολόγος), Συντονιστής

Κόστος συμμετοχής 35.000 δρχ. (Στους συνδρομητές του περιοδικού «ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ» κόστος συμμετοχής 25.000 δρχ.)	Δηλώσεις συμμετοχής Μέχρι 23/1/2001 Τηλέφωνα: 20.12.307 20.14.089, 20.12.270 Fax: (01) 22.89.638
---	--

Οργάνωση: ΕΚΔΟΣΕΙΣ **Φ** ΟΡΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 22/1/2001. Δεν χρειάζονται ίσως σχόλια. Το θέμα εξακολουθεί να είναι επίκαιρο.

Κλειστά επαγγέλματα: Οι προτάσεις του ΚΕΠΕ

«Υπερφορολογείται η κοινωνία»

Ένα στα δέκα επαγγέλματα στην Ελλάδα είναι «κλειστό», απολαμβάνει θεσμοθετημένα προνόμια, ενώ η είσοδος νέων στα επαγγέλματα αυτά ελέγχεται ασφυκτικά. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγει μελέτη του Κέντρου Ερευνών Προγραμματισμού Ελλάδος, με προτάσεις, που έχει παραδοθεί στην κυβέρνηση. Ένας κύκλος επαγγελματιών (μηχανικοί, γιατροί, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, ορκωτοί λογιστές, φαρμακοποιοί, μεταφορείς κ.λπ.) λειτουργούν με αυστηρά κοστολογημένες υπηρεσίες, που δεν επιτρέπουν την ανάπτυξη κανενός είδους ανταγωνισμού, διαπιστώνουν οι συγγραφείς της μελέτης. Η κατάσταση αυτή διαμορφώνει «πρόσθετη υπερφορολόγηση της κοινωνίας για λογαριασμό ορισμένων συντεκνιών», ενώ βλάπτει το σύνολο των πολιτών και την πορεία της οικονομίας. (Σελ. 58)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 4/2/2001.

Και πάλι τα κλειστά επαγγέλματα

Κλειστά επαγγέλματα: η ώρα της αλήθειας για την κυβέρνηση

Του Δ. Γ.
ΠΑΠΑΔΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Σε κρίσιμο σταθμό μετατρέπεται για την κυβέρνηση, το δροσισμένο «άνοιγμα» των «κλειστών» επαγγελμάτων, που «καταδυναστεύουν» και «υπερφορολογούν» την κοινωνία, όπως αποδέχονται πολλοί.

Η ρήξη με τα πολυποικίλα και ισχυρά κατεστημένα συντεκνικά συμφέροντα θα οδηγήσει, σε ανακούφιση της οικονομίας, θα ευνοήσει τον ανταγωνισμό και σε τελική ανάλυση θα ωφελήσει τον πολίτη.

Από την άλλη πλευρά μια σύμπτωση, που θα προκύψει στο άνοιγμα της πολιτικού κόστους και θα επέλθει με ορισμένους ανειδίκευτους αλλάγες, θα σημαίνει πρόσθετο βάρος της οικονομίας, το οποίο με τη σειρά του θα ενισχύσει την ηχηρή κυβερνητική αναφοραστικότητα.

Η πραγματική η όραση του στόχου, αποτελεί επίσης μείζον ζήτημα για το οικονομικό επιτελείο αλλά και τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών κ. Γ. Παπανταζίου, με πρωτοβουλία του οποίου ξεκινάει το περασμένο καλοκαίρι η σύνταξη μελέτης από το ΚΕΠΕ για την καταγραφή και τις ιδιαιτερότητες στον χώρο των κλειστών επαγγελμάτων.

Τις προσπάθειες του ΥΠΕΘΟ στον ίδιο χώρο συνδράμουν δύο ακόμη υπουργοί, οι κ. Ν. Χριστοδουλάκης και Χ. Βερέλης, που έχουν ξεκινήσει τις διαδικασίες για επιμέρους διευθετήσεις στον απέραντο κυκλώνα των κλειστών επαγγελμάτων.

Από τη μελέτη του ΚΕΠΕ που έχει στο χέρι του ο κ. Γ. Παπανταζίου προκύπτει ότι η διατήρηση των κλειστών επαγγελμάτων προκαλεί καταδυναστεύση και πρόσθετη φορολόγηση της κοινωνίας, ενώ ευνοεί την ύπαρξη συνθηκών μηδενικού ανταγωνισμού.

Ένας κύκλος επαγγελματιών (μηχανικοί, γιατροί, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, ορκωτοί λογιστές, φαρμακοποιοί, μεταφορείς κ.λπ.) λειτουργούν με αυστηρά κοστολογημένες υπηρεσίες που δεν επιτρέπουν την ανάπτυξη κανενός είδους ανταγωνισμού, διαπιστώνουν οι συγγραφείς της μελέτης.

Επιπλέον, η άσκηση ενός μεγάλου

Τις προσπάθειες του ΥΠΕΘΟ συνδράμουν δύο ακόμη υπουργοί, οι κ. Ν. Χριστοδουλάκης και Χ. Βερέλης, που έχουν ξεκινήσει τις διαδικασίες για επιμέρους διευθετήσεις στον απέραντο κυκλώνα των κλειστών επαγγελμάτων.

τιμήματος δραστηριοτήτων απαιτεί τη διέγερση μιας διαδιδόχου γραφειοκρατίας που θέτει απεριόριστες προϋποθέσεις, χωρίς κανένα ουσιαστικό όφελος, για την ευρεία παραγωγική δραστηριότητα.

Πλήθος δεσμεύσεων

Πρόκειται για ένα «παράλογο σύστημα», όπου κανείς δεν γνωρίζει ή δεν θυμάται πλέον τι εξυπηρετεί το πλήθος των δεσμεύσεων, που χαρακτηρίζεται «θηλιά» στο λαμό της υγιούς οικονομικής δραστηριότητας.

Από το χτίσιμο ενός σπιτιού μέχρι την είσοδο στη χώρα ενός ξένου επενδυτή (που αποδεδειγμένα θέλει να επενδύσει), οι παρεμβάσεις είναι αυστηρές και επίμονα αντροπικές.

Για παράδειγμα η επιβάρυνση για την σύσταση μιας νέας επιχείρησης στην Ελλάδα αγγίζει σήμερα το 5% του κεφαλαίου της και βέβαια αποτελεί την υψηλότερη στην Ευρώπη. Οι υψηλοί φόροι υπέρ τρίτων που καταλήγουν μεταξύ άλλων στη συγκεκριμένη περίπτωση στα ταμεία των δικηγόρων και των συμβολαιογράφων αποτελούν ύψιστο αντι-

νητρο, που δεν βοηθά την προσέλκυση επενδύσεων.

Όπως αποκάλυψε πρόσφατα έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα η οποία στο διάστημα (1997 - 2000) δεν έλαβε κανένα μέτρο για ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας ή της αυτοπασχόλησης. Αξιολογώντας την κατάσταση στην Ε.Ε. και σε τέσσερις ακόμα προηγμένες χώρες, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 18η θέση (σε σύνολο 19), αναφορικά με τον βαθμό δυσκολίας ίδρυσης νέων επιχειρήσεων. Πάντως ο υπουργός Ανάπτυξης κ. Ν. Χριστοδουλάκης έχει ανακινώσει την πρόθεσή του να βελτιώσει το σύστημα των αδειοδοτήσεων και να περιορίσει τις προϋποθέσεις που τίθενται σήμερα, κατά την εκκίνηση κάθε οικονομικής δραστηριότητας, μικρής ή μεγάλης.

Κυκλώνας παρεμβάσεων

Η μελέτη του ΚΕΠΕ επισημαίνει χαρακτηριστικά την υποχρεωτική παράδοση δικηγόρων και συμβολαιογράφων σε κάθε είδους συμβόλαιο, που επιβαρύνει τους συνολ-

λασοόμενους.

Ο κυκλώνας των παρεμβάσεων εντοπίζεται σε ένα 10% των επαγγελματιών και βέβαια, όπως αποδέχεται το ΚΕΠΕ, προκαλεί μεσοπρόθεσμο βλάβη ακόμα και στους ίδιους που ασκούν τα περιόριστα επαγγέλματα. Και τούτο διότι τους αποκόιτε από τις εξελίξεις, αφιόνοντάς τους να ζουν σε έναν «προστατευμένο» κόσμο που δεν ανταποκρίνεται στην τρέχουσα οικονομική πραγματικότητα.

Στο μεγαλύτερο κομμάτι της κοινωνίας είναι εμφανής η αναντιστοιχία που προκύπτει ανάμεσα στην πολυμορφη παρεμβατικότητα και στην ελεύθερη οικονομία που επαγγέλλεται ως βασική κατεύθυνση η κυβέρνηση.

Οι εκτιμήσεις των εμπλεκόμενων υπουργείων συντείνουν στη διαπίστωση ότι οι επιβαρύνσεις που δημιουργούν τα λεγόμενα κλειστά επαγγέλματα, αποτελούν σφώρα πρόκληση του κράτους και στις περισσότερες περιπτώσεις εδράζονται σε ένα παρελθόντα χρόνο, όπου οι πελατειακές σχέσεις ήταν ο κανόνας.

Η μεταφορά των αγκυλώσεων στη σημερινή πραγματικότητα, αναφέρονται οι ίδιες πηγές, συνιστά στην ουσία «πρόσθετη υπερφορολόγηση της κοινωνίας για λογαριασμό ορισμένων συντεκνιών», ενώ βλάπτει το σύνολο των πολιτών και την πορεία της οικονομίας.

Ουδείς επίσης αγνοεί ότι πολλές ισχυρές συντεχνίες εκπροσωπούνται σήμερα στο Κοινοβούλιο και όπως έχει αποδείξει η πρόσφατη εμπειρία δεν διαδέχονται να αλληλοποστηρίζουν όταν κινδυνεύουν κεκτημένα προνόμια και συμφέροντα.

Η μελέτη του ΚΕΠΕ θα περάσει επίσης και προτάσεις για την αντιμετώπιση της σημερινής κατάστασης, που χαρακτηρίζεται αδιέξοδη και αντίθετη με τις τάσεις παγκοσμιοποίησης της οικονομίας.

Οι προτάσεις του ΚΕΠΕ έγινε προσπάθεια να μην επηρεασθούν από τις παλαιότερες εξελίξεις με τους μεταφορές - βυτιοφορείς, οι οποίες ως γνωστόν αποτέλεσαν την πρώτη κυβερνητική υποχώρηση στο θέμα που δικαιοδοτήθηκε ως «τακτική» υποχώρηση.

► Υιοθέτηση μέτρων για περιορισμό της εισφοροδιαφυγής

Ελαχιστοποίηση της πρόωρης συνταξιοδότησης συστήνει το ΚΕΠΕ

ΤΗΝ ανάγκη λήψης δραστικών μέτρων για την αναδιάρθρωση του συνταξιοδοτικού συστήματος και τη μείωσή του μοντέλου της χρηματοδότησης συντάξιμης κατάρτισης το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, τονίζοντας ότι το βασικότερο ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα δεν θα μπορούσε στη μέλλουσα να «προσπελάσει» από το κρότος και να συνταξίσει να καλύπτεται με όλο και μεγαλύτερα ποσά επικουρικών και κοινωνικών πόρων».

Στο πλαίσιο ειδικής μελέτης για τη χρηματοδότηση του συνταξιοδοτικού συστήματος, το ΚΕΠΕ, προβλέποντας επιδείνωση του δημογραφικού δείκτη (συνταξιοδοτικό/ασφαλισμένοι), επισημαίνει την ανάγκη αξιοποίησης των αποθεματικών αποδόσεων που υπάρχουν με ποικιλο-

παιούς όρους:

- Η αποκόμιση των μετανάστων.
- Ο περιορισμός του υψηλού ποσοστού ανεργίας, ειδικά σε νεαρά άτομα όπου η συνταξιοδοτική προοπτική δεν είναι προσιτότητα.
- Η ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση με μέτρα που θα επιτρέψουν τη συμφιλίωση της εργασιακής και οικογενειακής ζωής.
- Η διατήρηση στην αγορά εργασίας εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας.

Ει δεύτερο επίπεδο το ΚΕΠΕ θεωρεί καθοριστικές σημασίας για τη χρηματοδότηση του συνταξιοδοτικού συστήματος τη μείωση των ελλείψεων. Στην κατεύθυνση αυτή προτείνει:

- Την αύξηση των εσόδων με την εφαρμογή αναλογικού συστήματος εισφορών και όχι μέσου αύξησης του ποσοστού εισφορών, που κρίνεται ιδιαίτερα υψηλό για τους εργαζόμενους, κυρίως στον ιδιωτικό τομέα και τους αυτοαπασχολούμενους στο ΙΚΑ.
- Την παρακράτηση κινήτρων για ασφαλισμένους εργαζομένους και την υιοθέτηση μέτρων για τον περιορισμό της εισφοροδιαφυγής.

εργαζομένων και την υιοθέτηση μέτρων για τον περιορισμό της εισφοροδιαφυγής.

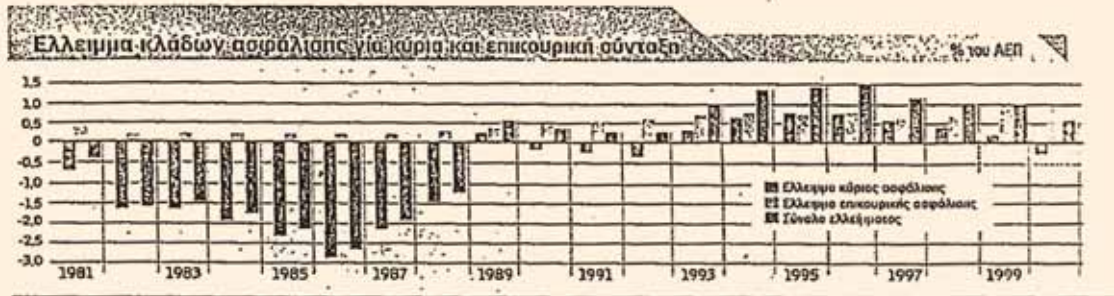
- Αύξηση του μέσου όρου ηλικίας της συνταξιοδότησης.
- Μείωση των δαπανών για συντάξεις και περιορισμό των επικουρήσεων.

Το ΚΕΠΕ θεωρεί ότι η αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης πρέπει να συνδέεται κυρίως με την ενίσχυση των κατώτερων συντάξεων, ενώ τα υψηλά ποσοστά αναπλήρωσης και η συνταξιοδότηση σε μικρή ηλικία θα πρέπει να χρηματοδοτούνται μόνο με εισφορές. Επίσης οι μεταρρυθμίσεις και οι αναδιορθώσεις θα πρέπει να γίνονται σταδιακά μόνον, συστηματικά δε, ώστε να συγχέονται με αυτά τα οποία επιχειρούν στις άλλες χώρες της Ε.Ε.

Πρέπει να διατηρηθούν στην αγορά εργασίας οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας

ΕΞΗΠΡΕΣ, 15/2/2005. Επιστημονικές του ΚΕΠΕ για φλέγοντα θέματα

Νέα μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος έως το 2010 συνιστά το ΚΕΠΕ. Ο αντιπρόεδρος της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής εκτιμά ότι η επιδείνωση του ασφαλιστικού θα γίνει εμφανής νωρίτερα από το 2010

ΜΕΛΕΤΗ ΚΕΠΕ

Επείγοντως αλλαγές στο ασφαλιστικό έως το 2010

Οι τέσσερις απειλές

● Δημογραφική γήρανση, εισφοροδιαφυγή, πρόωρες συνταξοδοτήσεις και ανεργία.

Νέου τύπου συντάξεις

● Σύσταση να ενισχυθεί η ανταποδοτικότητα εισφορών - συντάξεων και να αναπτυχθούν νέου τύπου συντάξεις (επαγγελματικές και ιδιωτικές).

ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΑΡΑΠΑΝΟΥ

Νέα μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού έως το 2010 με την ανάπτυξη νέου τύπου συντάξεων (επαγγελματικών και ιδιωτικών), περιορισμό των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων, αυστηροποίηση του καθεστώτος των αναπηρικών συντάξεων, αντιμετώπιση της εισφοροδιαφυγής, αύξηση της ανταποδοτικότητας των συντάξεων και μείωση της γενναιοδωρίας του κλάδου ασθένειας των ασφαλιστικών ταμείων, συνιστούν το ΚΕΠΕ και η Εθνική Αναλογιστική Αρχή.

Μελέτη της ερευνήτριας του ΚΕΠΕ Φανής Ζερβού με τίτλο «Η χρηματοδότηση του συνταξιοδοτικού συστήματος 1981 - 2000», που παρουσίασαν, χθες, ο πρόεδρος του Κέντρου κ. Προδρομίδης και ο αντιπρόεδρος της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής κ. Κ. Αναγνωστόπουλος κρούει νέο κώδωνα κινδύνου για τη βιωσιμότητα του ελληνικού συνταξιοδοτικού συστήματος. «Η βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, παρά την εξασφάλιση της χρηματοδότησης του ΙΚΑ - ΣΤΑΜ και του ΕΤΕΑΜ παρομένη κυρίαρχος στόχος... οι δυσμενείς δημογραφικές μεταβολές πιθανόν να καταστήσουν αναγκαία και νέα μεταρρύθμιση», προειδοποιεί στη μελέτη το ΚΕΠΕ.

Ο αντιπρόεδρος της Ανεξάρτητης Αναλογιστικής Αρχής, Κυριάκος Αναγνωστόπουλος, επιμένοντας ότι «η επιδείνωση του ασφαλιστικού συστήματος στην Ελλάδα θα είναι εμφανής πολύ συντομότερα από το 2010», χαρακτηρίζει το ασφαλιστικό «πάντα επίκαιρο θέμα, που μοιάζει με βόμβα έτοιμη να εκραγεί». Στο ίδιο μήκος κύματος, ο πρόεδρος του ΚΕΠΕ, Κ. Προδρομίδης, εκτιμάει ότι «τα πρόβλημα του ασφαλιστικού είναι έ-

να από τα σοβαρότερα προβλήματα που θα αντιμετωπίσουμε», κάλεσε όλες τις πλευρές -κοινωνικές φορείς, κόμματα αλλά και τον Τύπο- να αναδείξουν τις πραγματικές πηγές του προβλήματος...

ΟΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ >> «Η επιδείνωση στις δαπάνες για συντάξεις είναι μεγάλη μετά το 2010 και ως ποσοστό -17,3% του ΑΕΠ- θα είναι πολύ μεγαλύτερες από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο -13%- μετά το 2030», διαπιστώνει η έρευνα του ΚΕΠΕ. Επισημαίνει ως αιτίες του προβλήματος όχι μόνο τη δημογραφική γήρανση (ο λόγος ενεργού πληθυσμού 15-59 ετών προς τους ηλικιωμένους 60+ θα μειωθεί από 2,5 το 1995 σε 1,4 το 2050) αλλά και σειρά άλλων παραγόντων, όπως την ωρίμανση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, τη μεγάλη αύξηση των κατώτατων συντάξεων, την εισφοροδιαφυγή, τα ευνοϊκά όρια συνταξιοδότησης των γυναικών, την αύξηση των συντάξεων με βάση τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, τη θεσμοθέτηση κοινωνικών επιδομάτων (ΕΚΑΣ), τη μεγάλη αύξηση των συνταξιοδότησεων σε σχέση με τους εργαζόμενους (από 1:2,77 το 1981 στο 1:1,84 το 2000) και ζητεί να ληφθούν μέτρα περιορισμού των δαπανών. Και αυτό με δεδομένο ότι «το πρόβλημα δεν μπορεί να λυθεί με αυξημένες επιχορηγήσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό ή με αύξηση των εισφορών». Στη μελέτη επισημαίνεται ότι «η αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης θα πρέπει να συνδέεται με την ενίσχυση των κατώτατων συντάξεων, ενώ τα υψηλά ποσοστά αναπλήρωσης και η συνταξιοδότηση σε μικρή ηλικία να χρηματοδοτούνται μόνο από εισφορές».

ΜΕΤΡΑ >> Στα μέτρα που προτείνονται περιλαμβάνονται:

● Η ασθένεια της ασφαλιστικής βέσπης με περιορισμό της ανεργίας, της εισφοροδιαφυγής, ένταξη των μεταναστών στο σύστημα, μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και παραμονή για περισσότερο χρόνο στην εργασία των μεγαλύτερων σε ηλικία εργαζομένων.

● Η μετάβαση σε ένα μεικτό διανεμητικό σύστημα τριών πυλώνων, δηλαδή δημόσιος υποχρεωτικός ασφαλισμός, συμπληρωματικές επαγγελματικές ασφάλισης και ιδιωτικής ασφάλισης, καθώς με βάση το ν.σύνολο σύστημα «η παρούσα και η επόμενη γενιά ασφαλισμένων θα πρέπει να πληρώσουν περισσότερο για να εισπράξουν λιγότερα».

● Ο περιορισμός των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων και των αναπηρικών συντάξεων.

● Η ενίσχυση της ανταποδοτικότητας εισφορών - συντάξεων με «κάλυψη» των επιπλέον παροχών μέσω πρόσθετων εισφορών και αντιμετώπιση των ανισοτήτων που υπάρχουν μεταξύ των ταμείων κύριας ασφάλισης, λόγω των κοινωνικών πόρων και των επιχορηγήσεων.

● Η αντιμετώπιση του γενναϊούδωρου συστήματος κάλυψης της ασθένειας. (Πολύ ευνοϊκές οι προϋποθέσεις ασφάλισης και αρκετοί εργαζόμενοι ασφαλιζονται για περιορισμένο χρόνο για να έχουν ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας οι ίδιοι, οι γονείς και τα αδέρφια).

● Αίσθησι προκάλυψε χθες η αποκάλυψη του αντιπρόεδρου της Ανεξάρτητης Αναλογιστικής Αρχής ότι η συγκεκριμένη υπηρεσία πρακτικά παρομένη ανενεργή από την ημέρα που ιδρύθηκε (Φεβρουάριος 2003). «Δεν κληθήκαμε από καμία αρχή να πούμε τη γνώμη μας, όπου και να πάγαμε βράκαμε τις πόρτες κλειστές», είπε χαρακτηριστικά.

*ΗΜΕΡΗΣΙΑ,
16/2/2005.
Έγκαιρες
προειδοποιήσεις
του ΚΕΠΕ για
επερχόμενα
δεινά.*

■ Προτείνεται ένταξη μεταναστών, καταπολέμηση της μαύρης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής και περικοπές παροχών

Πρόωρες συντάξεις τέλος

Μελέτη-εισήγηση από το ΚΕΠΕ για άμεση αντιμετώπιση του Ασφαλιστικού

Καθώς η κυβέρνηση καλλιεργεί το έδαφος για να ανοίξει ο διάλογος για αλλαγές στην κοινωνική ασφάλιση και στις συντάξεις, το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) προειδοποιεί ότι το ασφαλιστικό σύστημα στη χώρα μας δεν αντέχει και θα χρειαστεί οπωσδήποτε μέτρα για να μη βουλιάξει στα ελλείμματα.

Ο αντιπρόεδρος της ανεξάρτητης Αναλογιστικής Αρχής κ. Κ. Αναγνωστόπουλος, παρουσιάζοντας χθες μελέτη του ΚΕΠΕ για τη χρηματοδότηση του συνταξιοδοτικού συστήματος, είπε ότι «το σύστημα θα καταρρεύσει νωρίτερα απ' ό,τι υπολογιζόταν, πριν από το 2010» και πρότερος άμεσος παρεμβάσεις τόσο για την αύξηση των εσόδων όσο και για τη μείωση των δαπανών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται αποφάσεις για τον περιορισμό των πρόωρων και αναπηρικών συντάξεων.

Ο κ. Αναγνωστόπουλος, ευθυγραμμισμένος με το κλίμα που δημιουργούν η κυβέρνηση και οι διεθνείς οργανισμοί, είπε ότι «το κράτος δεν μπορεί να πληρώσει εσείς για την κάλυψη των ελλειμμάτων» και ανέφερε ότι οι βασικοί παράγοντες που υπονομεύουν το σύστημα είναι η υψηλή ανεργία και η υπογεννητικότητα και το γεγονός ότι οι παροχές προς τους οικονομικούς μετανάστες είναι αισθητά υψηλότερες σε σχέση με τις εισφορές που καταβάλλουν στα ασφαλιστικά ταμεία.

Το βασικό συμπέρασμα της μελέτης της ερευνήτριας του Κέντρου κυρίας Φανής Ζερβού είναι πιο συγκρατημένο. Και αναφέρει ότι:

ΑΛΛΗ ΕΡΕΥΝΑ

Μύθος ότι οι μετανάστες θα σώσουν τα Ταμεία

ΕΠΙΠΛΑΣΤΗ είναι η εικόνα που εμφανίζεται ακόμη και από αρμόδιους κυβερνητικούς παράγοντες ότι η παρο-

οσία των οικονομικών μεταναστών στη χώρα μας θα αποτελέσει τη σωτηρία για τα ασφαλιστικά ταμεία. Η τωρινή ένεση των μεταναστών στη βελτίωση του ασφαλιστικού συστήματος, όπως προκύπτει από σχετική έρευνα του ΕΚΚΕ που παρουσιάστηκε χθες από τη διοίκηση του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής, έχει πρόσκαιρο χαρακτήρα. Η κατάσταση αυτή αναμένεται να ανατραπεί σε μία δεκαετία περίπου, με δεδομένο το ότι πάνω από τους μισούς μετανάστες (55%) δηλώνουν πως θα παραμείνουν μόνιμα στην Ελλάδα, γεγονός που σημαίνει ότι θα αρχίσουν να συνταξιοδοτούνται, έστω και με χαμηλές συντάξεις, καθώς οι εισφορές τους στα Ταμεία χαρακτηρίζονται ιδιαίτερα χαμηλές. Προτείνεται, ως εκ τούτου, η λήψη άμεσων μέτρων που έχουν σχέση τόσο με τους όρους παραμονής των οικονομικών μεταναστών στη χώρα μας, όπως είναι η χορήγηση των αδειών παραμονής, όσο και με την ασφαλιστική τους κάλυψη για την οποία προτείνεται η αύξηση των κατώτατων ορίων.

«Η βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, παρά την εξασφάλιση της χρηματοδότησης του ΙΚΑ, παραμένει κυρίαρχος στόχος. Τα επόμενα χρόνια οι δυσμενείς δημογραφικές μεταβολές πιθανόν να καταστήσουν αναγκαία και νέα μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος».

Στη μελέτη, την οποία προλογίζει ο επιστημονικός διευθυντής του Κέντρου κ. Κ. Προδρομίδης, καταγράφονται οι δείκτες του προβλήματος χρηματοδότησης που αντιμετωπίζει το

Συνολική δαπάνη των συντάξεων ως % του ΑΕΠ

ΕΤΗ	ΠΡΟΒΟΛΕΣ ΕΡΕΥΝΑ ΕΕ-15	ΕΡΕΥΝΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΕΚΤΙΜΗΣ ΓΑΘ ΕΛΛΑΔΑ
2000	10,4	12,6	12,6
2010	10,4	12,6	12,2
2020	11,5	15,4	13,8
2030	13,0	19,6	17,3
2040	13,6	23,8	21,4
2050	13,3	25,8	22,6

Πηγή: ΕΚΚΕ, 2001 και ΓΑΘ Σημείωμα 2002

Το αναλογιστικό έλλειμμα

ΕΤΗ	ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ ΩΣ % ΤΟΥ ΑΕΠ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΠΡΟΒΟΛΗ 2002
2000	4,9
2005	4,1
2010	3,1
2015	3,4
2020	4,5
2025	6,3
2030	8,4
2035	10,8
2040	13,0
2045	14,1
2050	14,1

σύστημα και οι οποίοι θα επιδεινωθούν ραγδαία από το 2020 και μετά εξαιτίας και του δημογραφικού προβλήματος.

Ενδεικτικά αναφέρθηκε ότι μετά το 2020 – και εφόσον διατηρηθούν οι ίδιες παράμετροι – το έλλειμμα του συστήματος (η διαφορά εσόδων και εξόδων) θα αυξηθεί στο 4,5% ως ποσοστό του ΑΕΠ και κάθε πέντε χρόνια θα αυξάνεται κατά δύο μονάδες.

Η συνολική δαπάνη για συντάξεις θα ανεβεί το 2020 στο 15,4% από 12,6% του ΑΕΠ, όταν ο μέσος όρος

στην Ευρώπη θα είναι 11,5% του ΑΕΠ.

■ Οι δείκτες υγείας

Η σχέση ασφαλισμένων προς συνταξιούχους – που αποτελεί και τον δείκτη υγείας του συστήματος – επιδεινώνεται χρόνο με τον χρόνο. Βρίσκεται ήδη στο χαμηλότερο σημείο των τελευταίων 20 ετών και είναι 1,84 εργαζόμενοι προς έναν συνταξιούχο και για την επικουρική ασφάλιση 2,23 εργαζόμενοι προς έναν συνταξιούχο. Περίπου το 10% των εργαζομένων – απασχολούμενων σε διάφορους

τομείς της οικονομίας – δεν είναι ασφαλισμένοι.

Εξίσου ανησυχητικό είναι το στοιχείο ότι, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Eurostat, ο λόγος ενεργού πληθυσμού 15-59 ετών προς τους ηλικιωμένους (άνω των 60 ετών) αναμένεται να μειωθεί από το 2,5% που βρίσκεται σήμερα σε 1,4% το 2050.

■ Τα μέτρα

Στη μελέτη επισημαίνεται πάντως ότι, όσο και αν επιδεινωθεί ο δημογραφικός δείκτης, υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης του οικονομικού δείκτη. Αυτό μπορεί να συμβεί με την αξιοποίηση των «αποθεματικών» απασχόλησης που υπάρχουν και τα οποία εντοπίζονται:

– Στην απασχόληση των μεταναστών, στον περιορισμό της ανεργίας, στη συμμετοχή των γυναικών και στην αύξηση της απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας.

Σε αυτό θα συμβάλει η ανάπτυξη κινήτρων για την παραγωγή στην αγορά εργασίας ατόμων που βρίσκονται κοντά στην ηλικία συνταξιοδότησης.

Στα συμπεράσματα της μελέτης επίσης αναφέρεται ότι άλλος τρόπος για τη «σωτηρία» του συστήματος είναι οι πολιτικές για τη μείωση του κόστους των συντάξεων οι οποίες συνήθως επικεντρώνονται στον τρόπο αύξησης των συντάξεων, στις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, στις αναπηρικές συντάξεις και στη μείωση των λοιπών παροχών. Για αυτές τις λύσεις όμως απαιτούνται πολιτικές αποφάσεις που φαίνεται ότι είναι ακόμη μακριά.

Ζ. ΤΙΛΛΗΣ

ΤΟ ΒΗΜΑ, 16/2/2005. Το ίδιο θέμα με την εφημερίδα να επιλέγει διαφορετική οπτική γωνία για το που θα δώσει έμφαση.

Δραστικά μέτρα για την ανταγωνιστικότητα

ΕΥΕΛΙΚΤΟ ωράριο, πάγωμα μισθών και μαζικές ιδιωτικοποιήσεις εισηγείται στην έκθεσή του το ΚΕΠΕ

Ευελία στην αγορά εργασίας και μείωση του εργασιακού κόστους, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, προτείνει η επιτροπή εμπειρογνομίμων του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας. Οι προτάσεις περιλαμβάνονται στη δεύτερη επίσημη έκθεση για την ανταγωνιστικότητα του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), που παρουσιάστηκε χθες από τον υπουργό Ανάπτυξης κ. Δ. Σηφός.

Πάντως, ο κ. Σηφός κρίθηκε αποσπασμένος, τονίζοντας ότι δεν είναι πολιτικές επιθυμητές αλλά κρίσιμες προς σύσταση και κάλεσε τους φορείς να τοποθετηθούν με ο-

λοκληρωμένες προτάσεις μέσα στον Ιούνιο, ενώ οι πρώτες αντιδράσεις ήταν θετικές από τον ΣΕΒ και την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών και αρνητικές από τη ΓΣΕΕ, τη ΓΣΕΕΕ και την ΑΔΕΔΥ.

Τα βασικά σημεία των προτάσεων είναι ο περιορισμός του κόστους εργασίας τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα στα επίπεδα της αβάντας της παραγωγικότητας, η θέσπιση κανόνων για τη διευθέτηση του χρόνου εργασίας και η μείωση του κόστους των υπερωρών, η απελευθέρωση των κλειστών επαγγελματιών και η πλήρης ιδιωτικοποίηση των κρατικών τραπεζών.

Η ΓΣΕΕ χαρακτήρισε τις προτάσεις «μ-

νηφότο του νεοφιλελευθερισμού», που οδηγούν σε υπερέκθεση αντί σε ανάπτυξη και αποσκόληση. Αντίθετα, ο αντιπρόεδρος του ΣΕΒ κ. Δημήτρης Δασκαλόπουλος επισήμανε την ανάγκη για άμεση αξιολογία τους, προκειμένου να αρχίσουν να εφαρμόζονται πολιτικές που θα αναθεωρήσουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Παρόλ'αυτα, η έκθεση του ΚΕΠΕ διατηρεί ότι τα βασικά προβλήματα και οι δυσχερατισμοί των αγορών παραμένουν παρόντα και σημαντικές βελτιώσεις στο ανταγωνιστικό και ρυθμιστικό περιβάλλον, βελτιώ-

σεις και ταξιδιωτικές υπηρεσίες και στον χρηματοοικονομικό τομέα, ενώ αντίθετα δεν υπάρχει καμία πρόθεση σε τομείς όπως η τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι συγκοινωνίες και πολλές κατηγορίες προσιωπικών επιχειρημάτων. Επίσης επισημαίνεται η αδυναμία εισόδου νέων επιχειρήσεων στους κλάδους νέων επιχειρήσεων, αεροπορικών συγκοινωνιών, πετρελίου και ηλεκτρισμού. Άλλα προβλήματα εντοπίζονται στην έλλειψη εκπαιδευτικού και στην απουσία κλαροταξικού σχεδιασμού, τον κατωβαρυσμένο της παραγωγής σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις και τη βροδότητα στην απονομή δικαιωμάτων. (Σελ. 27)

ΤΡΙΤΗ 17 ΜΑΪΟΥ 2005

• ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ •

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ • 27

Τολμηρές προτάσεις για ανταγωνιστικότητα

ΠΑΓΩΜΑ ΜΙΣΘΩΝ, ευέλικτο ωράριο και μαζικές ιδιωτικοποιήσεις εισηγείται στην έκθεσή του το ΚΕΠΕ

Της Χριστίνας Λαλιού

Διακοπή των αγρών και διερεύνηση προ-βλεπόμενων της οικονομίας καταγράφει σε βάθος όλα τα στοιχεία που εμπεριέχει η χώρα μας έναντι των παρόντων και της Ε.Ε. σε όλη τη διάρκεια της ανταγωνιστικότητας, η δεύτερη επίσημη έκθεση για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας που καταρτίζεται από το ΚΕΠΕ και παρουσιάζεται χθες από τον υπουργό Ανάπτυξης Δ. Σηφός σε δημόσια συνεδρίαση του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας στο Σάτοιο Μέγαρο. Το ενδιαφέρον της συνεδρίασης επικεντρώνεται στην παρουσίαση των προτάσεων που περιλαμβάνονται στα μέτρα του ΚΕΠΕ.

Επείγουσες αντιδράσεις

Οι προτάσεις προκαλούν την έντονη αντίθεση των εκπαιδευτικών της ΓΣΕΕ και της ΓΣΕΕΕ, οι οποίοι προειδοποιούν επίσης ότι η φρενίλα θα επηρεάσει τους βέλους κοινωνικά σχετικά λιγότερο, καθώς και στην αγορά εργασίας, καθώς και τους βέλους για το πε-

ριβάλλον, ενώ αντιπροσέτι προκαλείται και για τις οικονομίες της Ελλάδας στις μακροοικονομικές επιπτώσεις. Οι προτάσεις των εμπειρογνομίμων αναφέρονται συνοπτικά στον περιορισμό του κόστους εργασίας τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα στα επίπεδα της αβάντας της παραγωγικότητας, στη θέσπιση κανόνων για τη διευθέτηση του χρόνου εργασίας και τη μείωση του κόστους των υπερωρών, στην απελευθέρωση των κλειστών επαγγελματιών και την πλήρη ιδιωτικοποίηση των κρατικών τραπεζών παρόλ'αυτα. Ο υπουργός Ανάπτυξης Δ. Σηφός κρίθηκε αποσπασμένος από

αυτά τις προτάσεις, τονίζοντας ότι δεν είναι πολιτικές επιθυμητές, αλλά κρίσιμες προς σύσταση τόσο στο δημόσιο όσο και στο ιδιωτικό τομέα. Από πλευρά της ΓΣΕΕ, όμως ήταν η αντίθεση του κ. Πέτρου Ρηγάτου Ραβάνη, ο οποίος επισήμανε ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνονται βέλους για την απελευθέρωση και τη μείωση του κόστους εργασίας, αλλά και το θέμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από πλευρά της ΓΣΕΕ, όμως ήταν η αντίθεση του κ. Πέτρου Ρηγάτου Ραβάνη, ο οποίος επισήμανε ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνονται βέλους για την απελευθέρωση και τη μείωση του κόστους εργασίας, αλλά και το θέμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από πλευρά της ΑΔΕΔΥ, επισήμανε ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνονται βέλους για την απελευθέρωση και τη μείωση του κόστους εργασίας, αλλά και το θέμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από πλευρά της ΑΔΕΔΥ, επισήμανε ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνονται βέλους για την απελευθέρωση και τη μείωση του κόστους εργασίας, αλλά και το θέμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι βέλους του ΚΕΠΕ εμπεριέχουν σε όλη τη διάρκεια της έκθεσης τα στοιχεία της διαπραμάτευσης, οι οποίες είναι αναγκαίες για την διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων και στην ταξιδιωτική υπηρεσία και στην χρηματοοικονομική αγορά. Ο κ. Σηφός επισήμανε ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνονται βέλους για την απελευθέρωση και τη μείωση του κόστους εργασίας, αλλά και το θέμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από πλευρά της ΑΔΕΔΥ, επισήμανε ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνονται βέλους για την απελευθέρωση και τη μείωση του κόστους εργασίας, αλλά και το θέμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η έκθεση του ΚΕΠΕ εμπεριέχουν σε όλη τη διάρκεια της έκθεσης τα στοιχεία της διαπραμάτευσης, οι οποίες είναι αναγκαίες για την διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων και στην ταξιδιωτική υπηρεσία και στην χρηματοοικονομική αγορά. Ο κ. Σηφός επισήμανε ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνονται βέλους για την απελευθέρωση και τη μείωση του κόστους εργασίας, αλλά και το θέμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από πλευρά της ΑΔΕΔΥ, επισήμανε ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνονται βέλους για την απελευθέρωση και τη μείωση του κόστους εργασίας, αλλά και το θέμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

περιλαμβάνουν τους βέλους σε όλη τη διάρκεια της έκθεσης. Ο κ. Σηφός επισήμανε ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνονται βέλους για την απελευθέρωση και τη μείωση του κόστους εργασίας, αλλά και το θέμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από πλευρά της ΑΔΕΔΥ, επισήμανε ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνονται βέλους για την απελευθέρωση και τη μείωση του κόστους εργασίας, αλλά και το θέμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ο υπουργός Ανάπτυξης Δ. Σηφός κρίθηκε αποσπασμένος από τις προτάσεις του ΚΕΠΕ, τονίζοντας ότι δεν είναι πολιτικές επιθυμητές, αλλά κρίσιμες προς σύσταση και κάλεσε τους φορείς να τοποθετηθούν με ο-

Οι δέκα προτεραιότητες για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας

1. Μείωση του κόστους εργασίας, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, στα επίπεδα της αβάντας της παραγωγικότητας.
2. Διευθέτηση του χρόνου εργασίας και μείωση του κόστους των υπερωρών.
3. Απελευθέρωση των κλειστών επαγγελματιών και πλήρης ιδιωτικοποίηση των κρατικών τραπεζών.
4. Επένδυση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
5. Προώθηση των εξαγωγών και των επενδύσεων στο εξωτερικό.
6. Απελευθέρωση των κλειστών επαγγελματιών και πλήρης ιδιωτικοποίηση των κρατικών τραπεζών.
7. Προώθηση των εξαγωγών και των επενδύσεων στο εξωτερικό.
8. Απελευθέρωση των κλειστών επαγγελματιών και πλήρης ιδιωτικοποίηση των κρατικών τραπεζών.
9. Επένδυση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
10. Προώθηση των εξαγωγών και των επενδύσεων στο εξωτερικό.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 17/5/2005: Και άλλες επισημάνσεις του ΚΕΠΕ για καίρια θέματα της Ελληνικής Οικονομίας.

Ευεργετική απελευθέρωση «κλειστών» επαγγελματιών

Μείωση της ανεργίας κατά 0,35%, ενίσχυση του ρυθμού ανάπτυξης και φθινότερες υπηρεσίες θα προκαλέσει στην Ελλάδα σύμφωνα με πανευρωπαϊκή μελέτη

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

Καταναλωτές και άνεργοι «πλάιφόνου» τα ελεύθερα επαγγέλματα. Το υπέρμετρο Οικονομίας έχει στα χέρια του τα αποτελέσματα εύκολα μελέται σχετικά με τις επιπτώσεις της απελευθέρωσης των επαγγελματιών σε όλα τα μέλη-κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η μελέτη, η οποία επιστρατεύει σε ντακτικού της Κοινοβουλίου ύστερα από ανάθεση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καταλήγει σε θετικά συμπεράσματα για την ευρωπαϊκή οικονομία και ιδιαίτερα για την Ελλάδα.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της μελέτης, η απελευθέρωση των επαγγελματιών και των υπηρεσιών στην Ελλάδα θα οδηγήσει σε μείωση της ανεργίας κατά 0,35% τον μήνα, ενώ θα ενισχυθεί ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ελλάδα κατά 0,35%.

Η Ελλάδα σε πολλά από τα επαγγέλματα αυτά έχει ένα βασικό πλεονέκτημα: Την γλώσσα. Η καλή γνώση και χρήση της ελληνικής γλώσσας, η οποία θεωρείται μία από τις πιο δύσκολες, δημιουργεί πολύ μεγάλο εμπόδιο στα δραστηριοποιήσιμα στην αγορά επαγγέλματα από όλα τα κράτη. Ιδιαίτερα δύσκολο προκύπτει σε επαγγέλματα που η χρήση της γλώσσας είναι κρίσιμη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι δικηγόροι και οι συμβολαιογράφοι.

Επιπλέον, η ελληνική αγορά είναι μία από τις πιο ανταγωνιστικές στην Ελλάδα, αν και αυτό πρακτικά σημαίνει ότι δεν είναι εύκολα υπόθεση να «μετακομίσω» μία δραστηριότητα επαγγελματιών σε μια αγορά, χωρίς την ύπαρξη καθιερωμένου τιμολογίου στις υπηρεσίες ή η μείωση το κόστους ορισμένων υπηρεσιών.

Τα συμπεράσματα αυτά επιβεβαιώνουν παρόμοια μελέτη, όπως αυτή, δημοσιευμένη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία προέβλεπε ότι η απελευθέρωση των επαγγελματιών στην Ελλάδα θα οδηγήσει σε μείωση της ανεργίας κατά 0,35% τον μήνα, ενώ θα ενισχυθεί ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ελλάδα κατά 0,35%.

Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο, που θα πραγματοποιηθούν το προσεχές διάστημα, αποτελούν, σύμφωνα με πηγές της Κομισιόν, στην ουσία μια «αποκαταμημένη» κίνηση που περιφέρει τον ανταγωνισμό των κρατών-μελών αλλά και την επιβολή διαταγών σε συγκεκριμένες υπηρεσίες, κόστη που επίσης παραμερίζει τον ανταγωνισμό.

Εκ επιπλέον επισήμανε η Κομισιόν επισήμανε ότι η απελευθέρωση των δραστηριοτήτων υπηρεσιών, όπου έχει αποτυπωθεί, έχει αποφέρει ουσιαστικά οφέλη, ιδίως στο επίπεδο

στην Ελλάδα στα δημοκρατικά κράτη, έχουν παρουσιάσει μέσο ανεργίας ή μέσο έσοδος ποσοστό μεσοκλάσης κεφαλαίου α-ντίστοιχων ελληνικών εταιρειών.

Παρόμοια αυτά, κάθε φορά που θίγεται το θέμα της απελευθέρωσης των επαγγελματιών ανάμεσα σε κράτη της Ένωσης, με αποτέλεσμα στην πράξη να μη γίνεται τίποτα. Υπενθυμίζεται ότι στις αρχές του 2000 ο τότε υπουργός Οικονομίας κ. Νίκος Χρυσοδρόμους είχε θέσει ως μια από τις πρώτες προτεραιότητες την απελευθέρωση ορισμένων επαγγελματιών. Οι εθνογενείς αντιδράσεις από τα αντικείμενα ανέβηκαν τα σκάφη του.

Το θέμα ανακαινίστηκε πάλι με τις προεκλογικές που ανέλαβε πρόσφατα για την απελευθέρωση των ελληνικών ελεύθερων επαγγελματιών η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο, που θα πραγματοποιηθούν το προσεχές διάστημα, αποτελούν, σύμφωνα με πηγές της Κομισιόν, στην ουσία μια «αποκαταμημένη» κίνηση που περιφέρει τον ανταγωνισμό των κρατών-μελών αλλά και την επιβολή διαταγών σε συγκεκριμένες υπηρεσίες, κόστη που επίσης παραμερίζει τον ανταγωνισμό.

Εκ επιπλέον επισήμανε η Κομισιόν επισήμανε ότι η απελευθέρωση των δραστηριοτήτων υπηρεσιών, όπου έχει αποτυπωθεί, έχει αποφέρει ουσιαστικά οφέλη, ιδίως στο επίπεδο

στην Ελλάδα στα δημοκρατικά κράτη, έχουν παρουσιάσει μέσο ανεργίας ή μέσο έσοδος ποσοστό μεσοκλάσης κεφαλαίου α-ντίστοιχων ελληνικών εταιρειών.

Παρόμοια αυτά, κάθε φορά που θίγεται το θέμα της απελευθέρωσης των επαγγελματιών ανάμεσα σε κράτη της Ένωσης, με αποτέλεσμα στην πράξη να μη γίνεται τίποτα. Υπενθυμίζεται ότι στις αρχές του 2000 ο τότε υπουργός Οικονομίας κ. Νίκος Χρυσοδρόμους είχε θέσει ως μια από τις πρώτες προτεραιότητες την απελευθέρωση ορισμένων επαγγελματιών. Οι εθνογενείς αντιδράσεις από τα αντικείμενα ανέβηκαν τα σκάφη του.

Το θέμα ανακαινίστηκε πάλι με τις προεκλογικές που ανέλαβε πρόσφατα για την απελευθέρωση των ελληνικών ελεύθερων επαγγελματιών η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο, που θα πραγματοποιηθούν το προσεχές διάστημα, αποτελούν, σύμφωνα με πηγές της Κομισιόν, στην ουσία μια «αποκαταμημένη» κίνηση που περιφέρει τον ανταγωνισμό των κρατών-μελών αλλά και την επιβολή διαταγών σε συγκεκριμένες υπηρεσίες, κόστη που επίσης παραμερίζει τον ανταγωνισμό.

Εκ επιπλέον επισήμανε η Κομισιόν επισήμανε ότι η απελευθέρωση των δραστηριοτήτων υπηρεσιών, όπου έχει αποτυπωθεί, έχει αποφέρει ουσιαστικά οφέλη, ιδίως στο επίπεδο

της μείωσης της «προμήθεως» των ποικίλων μεσοκλάσεων.

Αυτό δεν είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο. Ένα χρόνο πριν ανακοινώθηκε η Οδηγία περί Υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Αγορά, η οποία προέβλεπε έντονη μείωση των επαγγελματιών σε πολλές χώρες, όπως αυτές, οφ-φεισμένοι επαγγελματίες οφείδουν, όπως οφείδουν, να παραμείνουν στην αγορά. Για παράδειγμα, υπάρχουν αντιδράσεις για την απελευθέρωση της αγοράς ταξί, αλλά συμπεριφέρονται με την απελευθέρωση της αγοράς των ταξιδιών παραρτημάτων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Μεγάλη Βρετανία.

Τα «στρατιωτικά» στις αντιδράσεις για το περικομμένο τις οδούς ήταν οι κόρες που-επαγγελματιών και οι κόρες που διαμένοντες. Εφαρμόστηκαν πολλές φορές, ενόψει με επιτακτική σημασία επαγγελματίες οφείδουν, όπως οφείδουν, να παραμείνουν στην αγορά. Για παράδειγμα, υπάρχουν αντιδράσεις για την απελευθέρωση της αγοράς ταξί, αλλά συμπεριφέρονται με την απελευθέρωση της αγοράς των ταξιδιών παραρτημάτων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Μεγάλη Βρετανία.

Τα «στρατιωτικά» στις αντιδράσεις για το περικομμένο τις οδούς ήταν οι κόρες που-επαγγελματιών και οι κόρες που διαμένοντες. Εφαρμόστηκαν πολλές φορές, ενόψει με επιτακτική σημασία επαγγελματίες οφείδουν, όπως οφείδουν, να παραμείνουν στην αγορά. Για παράδειγμα, υπάρχουν αντιδράσεις για την απελευθέρωση της αγοράς ταξί, αλλά συμπεριφέρονται με την απελευθέρωση της αγοράς των ταξιδιών παραρτημάτων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Μεγάλη Βρετανία.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 18/9/2005. Το θέμα παραμένει επίκαιρο.

Ανοίγουν κλειστά επαγγέλματα

Σύσκεψη υπηρεσιακών παραγόντων από όλα τα υπουργεία

Το Υπουργείο Οικονομίας προετοιμάζει σιγά σιγά την απελευθέρωση της αγοράς υπηρεσιών και το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων (όπως των συμβολαιογράφων και των οπτικών), παρά τις αντιρρήσεις και τις επιφυλάξεις της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ και των εκπροσώπων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Αν και ο υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών κ. Γ. Αλογοσκούφης έχει δηλώσει πρόσφατα ότι το θέμα δεν προωθείται από την ΕΕ και κατά συνέπεια ούτε από την κυβέρνηση, χθες πραγματοποιήθηκε στο υπουργείο ευρεία σύσκεψη υπηρεσιακών παραγόντων των αρμοδίων υπουργείων. Στη σύσκεψη εξετάστηκαν μεταξύ άλλων και οι δυνατότητες (βάσει των υποχρεώσεων μας έναντι της ΕΕ) απελευθέρωσης των υπηρεσιών που παρέχονται από τα κτηματομετρικά γραφεία, τις εταιρείες κατασκευών, τις υπηρεσίες τουρισμού, ψυχαγωγίας και διαφήμισης, τις οπτικοακουστικές υπηρεσίες κτλ.

Σήμερα η ΓΣΕΕ και η ΑΔΕΔΥ διοργανώνουν για το ίδιο θέμα (υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά - οδηγία Bolkestein) συνέντευξη Τύπου. Όπως αναφέρεται, «*η συγκεκριμένη πρόταση-οδηγία δημιουργεί τεράστια προβλήματα και σοβαρές ανατροπές στις εργασιακές σχέσεις γιατί προβλέπει την κατάργηση κάθε νομικής και κοινωνικής προστασίας για τους εργαζομένους των κρατών-*

μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Η ΓΣΕΕ και η ΑΔΕΔΥ εκφράζουν την αντίθεσή τους στις προτάσεις της κοινοτικής οδηγίας.

Το υπουργείο Οικονομίας προσπαθεί να υποβαθμίσει το θέμα, δεδομένου ότι υπάρχουν και άλλες πολλές εκκρεμότητες και δυσκολίες (έλλειμμα, χρέος, κακή πορεία του Γ' ΚΓΣ) αλλά είναι σαφές ότι αναμένει την «κατάλληλη ώρα» για να το προωθήσει.

Εν τω μεταξύ το ΚΕΠΕ (Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών

και πολύ μεγάλη, ιδιαίτερα για μια οικονομία υπηρεσιών όπως η δική μας».

Το ΚΕΠΕ είχε συντάξει, κατ' εντολήν και για λογαριασμό του υπουργείου, έκθεση για την κατάσταση που επικρατεί στον τομέα των υπηρεσιών και των κλειστών επαγγελμάτων στην Ελλάδα, όπως και για τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας λόγω των εμποδίων που υφίστανται. Αν και τα συμπεράσματα της έκθεσης ήταν λίγο πολύ γνωστά είτε από εκθέσεις διεθνών οργανισμών (ΟΟΣΑ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή) αλλά και από ελληνικούς φορείς, κρατούνται επτασφράγιστα μυστικά.

Τώρα, το ΚΕΠΕ επανέρχεται στο θέμα αναφέροντας ότι «*τα οικονομικά οφέλη για τον Έλληνα καταναλωτή από την αύ-*

ΚΕΠΕ

θα υπάρξουν σημαντικά οικονομικά οφέλη για τον Έλληνα καταναλωτή

ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ

Φόβοι για προβλήματα και ανατροπές στις εργασιακές σχέσεις

Ερευνών) στο Δελτίο του για τις οικονομικές εξελίξεις αποστασιοποιείται από το υπουργείο που το εποπτεύει και τάσσεται υπέρ της απελευθέρωσης της αγοράς υπηρεσιών υποστηρίζοντας ότι η πρακτική αυτή θα επιφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη για τον Έλληνα καταναλωτή. Ειδικότερα, αναφέρει μεταξύ άλλων ότι «*η αγορά υπηρεσιών είναι το βασικό πεδίο προώθησης του ανταγωνισμού, σύμφωνα με τις κοινοτικές οδηγίες»* και ότι «*η σημασία της κοινοτικής οδηγίας για τον ανταγωνισμό στην αγορά υπηρεσιών εί-*

σηση του ανταγωνισμού τόσο στην αγορά υπηρεσιών όσο και στην αγορά αγαθών αναμένεται να είναι σημαντικά». Επίσης χαρακτηρίζει την απελευθέρωση της αγοράς υπηρεσιών βασικό πεδίο της προώθησης του ανταγωνισμού και ότι η σημασία της κοινοτικής οδηγίας για τον ανταγωνισμό είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Τέλος, αναφέρεται ότι η ενίσχυση του ανταγωνισμού αναμένεται να έχει και θετικές επιδράσεις από την άποψη αποτελεσματικότητας στον τομέα υπηρεσιών.

ΔΙΟΝ. ΣΤΑΜΠΟΓΛΗΣ

ΤΟ ΒΗΜΑ, 13/10/2005. Είναι προφανές ότι το θέμα των κλειστών επαγγελμάτων εξακολουθεί να προκαλεί ενδιαφέρον.

ΑΓΟΡΕΣ

Αύξηση απασχόλησης και μισθών φέρνει η απελευθέρωση υπηρεσιών

Δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για προσέλκυση νέων επενδύσεων, σύμφωνα με το ΚΕΠΕ

Άμεσες και μακροχρόνιες αναμενόμενες επιπτώσεις για την Ελλάδα κατά τομέα (σε ποσοστά)

	Άμεσες αναμενόμενες ποσοστιαίες μεταβολές				
	Επιτόκιο	Κατασκευές	Λογ. (ς)	Διεθνές	Υπόλοιπη οικονομία
Κόστος υπηρεσιών	-1,7	0,2	0,3	0,3	0,4
Κόστος υπηρεσιών εγχώριων επιχειρήσεων	-1,8	0,2	0,4	—	—
Κόστος υπηρεσιών ξένων επιχειρήσεων	-1,3	0,2	0,3	—	—
Μέγεθος αγοράς (αξία παραγωγής)	0,5	0,2	1,2	0,3	0,2
Μέγεθος αγοράς εγχώριων επιχειρήσεων	1,2	0,2	1,1	—	—
Μέγεθος αγοράς ξένων επιχειρήσεων	-1,7	0,3	1,4	—	—
Διεθνές εμπόριο	3,0	-0,2	0,4	—	—
Προστιθέμενη αξία	2,2	0,2	1,1	0,3	0,1
Απασχόληση	1,7	-0,2	0,8	-0,1	-0,2
	Μακροχρόνιες αναμενόμενες ποσοστιαίες μεταβολές				
Κόστος υπηρεσιών	-2,0	0,1	0,3	0,2	0,3
Κόστος υπηρεσιών εγχώριων επιχειρήσεων	-1,9	0,1	0,3	—	—
Κόστος υπηρεσιών ξένων επιχειρήσεων	-2,3	0,1	0,2	—	—
Μέγεθος αγοράς (αξία παραγωγής)	0,5	0,1	1,2	0,2	0,2
Μέγεθος αγοράς εγχώριων επιχειρήσεων	0,1	0,1	1,1	—	—
Μέγεθος αγοράς ξένων επιχειρήσεων	-1,7	0,2	1,4	—	—
Διεθνές εμπόριο	2,9	-0,1	0,7	—	—
Προστιθέμενη αξία	2,4	0,1	1,1	0,2	0,1
Απασχόληση	1,8	-0,2	0,8	-0,1	-0,2

Πηγή: Copenhagen Economics, «Economic Assessment of the Barriers to the Internal Market for Services», 2004

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

Ακριβά πληρώνουν οι Έλληνες φορολογούμενοι και μισθωτοί τα κλειστά επαγγέλματα. Η τελευταία μελέτη του ΚΕΠΕ (Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών) για τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις για την Ελλάδα της υπό συζήτηση οδηγίας για την απελευθέρωση του τομέα των υπηρεσιών στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά καταλήγει σε εντυπωσιακά συμπεράσματα: Η απελευθέρωση θα ενισχύσει τον ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ της Ελλάδας κατά περίπου 1%, το επίπεδο ευημερίας (κατανάλωση) κατά 0,3%, την αύξηση των πραγματικών μισθών κατά 0,4%, την αύξηση της απόδοσης κεφαλαίου κατά 0,9% και την αύξηση της συνολικής απασχόλησης κατά 0,2%. Σημειώνεται ότι στην Ελλάδα καταγράφονται -ανάλογα με το είδος της ανάλυσης- περίπου 70 κλειστά επαγγέλματα, αλλά οι τομείς εστιάζονται σε έξι επαγγέλματα: τους δικηγόρους, τους συμβολαιογράφους, τους μηχανικούς, τους αρχιτέκτονες, τους φαρμακοποιούς, τους λογιστές και τους φοροτεχνικούς. Σύμφωνα με το ΚΕΠΕ, οι επιπτώσεις από την απελευθέρωση θα έχουν πολλαπλασιαστικές συνέπειες και σε άλλους κλάδους και τομείς της οικονομίας, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για προσέλκυση νέων επενδύσεων που με τη σειρά τους θα τροφοδοτούν την ανάπτυξη. Για παράδειγμα, υπολογίζεται ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις θα αυξηθούν κατά 25%!

Επιπλέον, οι συνέπειες από την απελευθέρωση των επαγγελμάτων θα είναι διαφορετικές σε κάθε τομέα της οικονομίας. Για παράδειγμα, στους κλάδους των υπηρεσιών αναμένονται αυξήσεις στην απασχόληση κατά 0,5%

Μεταβολές στο απόθεμα ξένων άμεσων επενδύσεων υπηρεσιών λόγω της Οδηγίας

Χώρα	Καθαρή μεταβολή*
Ουγγαρία	-7,6
Αυστρία	29,4
Τσεχία	0,5
Γερμανία	-11,4
Πολωνία	46,9
Ιταλία	5,7
Πορτογαλία	-3,7
Ισπανία	-6,7
Φινλανδία	-16,2
Δανία	17,0
Ηνωμένο Βασίλειο	-22,6
Ιρλανδία	-2,0
Ελλάδα	25,3
Βέλγιο - Λουξεμβούργο	34,4
Ολλανδία	39,4
Ισουηδία	52,6
Γαλλία	39,8
Ε.Ε. 17	0

*% στο αρχικό απόθεμα ξένων άμεσων επενδύσεων
Πηγή: Kees H. Lajour A. and Montizaan R., The free movement of services within the EU, CPB Document No 65, 2004

και στην προστιθέμενη αξία κατά 1,1% (0,3 βιο. ευρώ).

Μακροχρόνια, μετά την πλήρη ενσωμάτωση όλων των δευτερογενών επιδράσεων, αναμένεται να προκύψουν επιπρόσθετες ωφέλειες, οι οποίες όμως για τη χώρα μας εκτιμώνται μικρότερες σε σχέση με εκείνες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Και αυτό γιατί το υπολογιζόμενο κό-

στος από τα υφιστάμενα εμπόδια είναι υψηλότερο από τις άλλες χώρες, αλλά μικρό για όλους τους άλλους τομείς πλην των ρυθμιζόμενων υπηρεσιών. Έτσι, για παράδειγμα, η αύξηση του επιπέδου ευημερίας (κατανάλωση) για την Ελλάδα εκτιμάται σε 0,3%, όταν η αντίστοιχη επίπτωση στην Ε.Ε. θα είναι 0,6%. Το ίδιο ισχύει και για την αύξηση της απόδοσης κεφαλαίου (0,9% για την Ελλάδα και 1,1% για την Ε.Ε.) κλπ.

Επιπτώσεις ανά κλάδο

Η μελέτη του ΚΕΠΕ που βρίσκεται ήδη στα χέρια του υπουργού Οικονομίας κ. Γιώργου Αλογοσκούφη, δίνει μεγάλη έμφαση στις επιπτώσεις της απελευθέρωσης στους διάφορους κλάδους της αγοράς. Ενδεικτικά αναφέρονται:

— Διαφήμιση: Σχεδόν καμία επίπτωση.
— Οικονομικές υπηρεσίες: Οι επιπτώσεις αναμένονται περιορισμένες, καθώς ήδη έχουν αρθεί αρκετά εμπόδια στους επαγγελματικούς χώρους των φοροτεχνικών, λογιστών, ορκωτών ελεγκτών.

— Συμβολαιογράφοι - Δικηγόροι: Στον χώρο των συμβολαιογράφων αναμένονται οι μεγαλύτερες επιπτώσεις από την απελευθέρωση, οι οποίες θα είναι φανερές τόσο στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών όσο και στις αμοιβές, καθώς θεωρείται από τα πιο κλειστά επαγγέλματα. Όμως, η προβλεπόμενη μαζική αγορά δικηγόρων στον χώρο των συμβολαιογράφων δεν μπορεί να οδηγήσει σε ασφαλή εκτίμηση σχετικά με την άνοδο ή την πτώση των αμοιβών ή της ποιότητας. - Κατοσκευές - Υπηρεσίες μηχανικών. Ο ανταγωνισμός θα ενταθεί μόνο στο χώρο των δημοσίων έργων και των μεγάλων τριτογενών έργων. Στον χώρο των κατοικιών δεν αναμένονται μεγάλες μεταβολές.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 11/2/2006. Η απελευθέρωση των υπηρεσιών - άλλο ένα θέμα που καίει.

Κατά 13,5% θα αυξηθεί το ΑΕΠ

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

Εχουν περάσει 24 χρόνια από τότε που το ελληνικό κράτος εξέδωσε τις τελευταίες 800 άδειες φορτηγών δημόσιας χρήσης. Όλο αυτό το διάστημα ο κλάδος παραμένει κλειστός, κοστίζοντας 1 δισ. ευρώ κάθε χρόνο για την ελληνική οικονομία και τους Έλληνες καταναλωτές. Συνολικά στην Ελλάδα καταγράφονται 70 κλειστά επαγγέλματα που ροκανίζουν το εθνικό εισόδημα κατά 4 δισ. ευρώ τον χρόνο.

Τα επαγγέλματα αυτά εντοπίζονται σε 13 βασικούς τομείς. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μόνο στον τομέα των υπηρεσιών, η Κομισιόν έχει εντοπίσει 26 κλειστά επαγγέλματα, τα οποία έχει επισφραγίσει εδώ και χρόνια στην Ελλάδα.

Τώρα προωθείται με τη διαδικασία του κατεπίγειου η απελευθέρωση όλων των κλειστών επαγγελμάτων, η οποία, σύμφωνα με υπολογισμούς του IOBE, θα συμβάλει μακροπρόθεσμα σε αύξηση του ΑΕΠ κατά 13,5%. Δηλαδή, κατά 34 δισ. ευρώ, συνολικά. Το ποσό αυτό προκύπτει από την τόνωση της εγχώριας ζήτησης, την αύξηση των επενδύσεων και των εξαγωγών, αλλά και από την ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών, λόγω της μείωσης των τιμών.

Μελέτη της Copenhagen Economics είχε υπολογίσει ότι η απελευθέρωση όλων των κλειστών επαγγελμάτων στην Ελλάδα θα οδηγούσε σε ενίσχυση του εθνικού εισοδήματος κατά 1,07% έως 2,14%, κυρίως λόγω μείωσης των τιμών. Παράλληλα, θα ενίσχυε τους πραγματικούς μισθούς κατά 0,4% και θα μείωνε μακροπρόθεσμα το κόστος των υπηρεσιών έως 10,5%. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις και οι ελληνικές εξαγωγές θα αυξάνονταν πάνω από 25%, ενώ η αύξηση της απασχόλησης υπολογίζεται σε 0,2% έως 0,5%.

Σύμφωνα με το IOBE, τα ποσοστά αυτά μόνο για τον κλάδο των φορτηγών δημόσιας χρήσης, εφόσον απελευθερωθεί, μεταφράζονται σε ετήσια βάση ως εξής:

Πρώτον, όφελος για την οικονομία κατά 700 εκ. έως 1,5 δισ. ευρώ. Το ποσό αυτό προέκυψε με βάση την εμπειρία από Γαλλία, ΗΠΑ και Μεξικό, σε αντίστοιχη μεταρρύθμιση.

Δεύτερον, υποχώρηση των κομίστρων κατά 1,5% έως 2,5%.

Τρίτον, πτώση του πληθωρισμού κατά 0,2 έως 0,3 ποσοστιαίες μονάδες.

Τέταρτον, ενίσχυση του αριθμού των επιχειρήσεων στον κλάδο κατά 1% με 2%.

Η απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων θα οδηγήσει σε τόνωση της εγχώριας ζήτησης, αύξηση επενδύσεων και εξαγωγών, μείωση τιμών.

Πέμπτον, ενίσχυση της παραγωγικότητας κατά 1,5% έως 2,5%.

Εκτον, μείωση του λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων κατά 2,5% έως 4,5%. Παλαιότερη μελέτη του ΚΕΠΕ είχε υπολογίσει ότι η απελευθέρωση όλων των κλειστών επαγγελμάτων θα οδηγούσε σε αύξηση της απόδοσης κεφαλαίου κατά 0,9%, σε ετήσια βάση. Ο επιστημονικός συνεργάτης του IOBE κ. Νίκος Ζόντζλος υπολόγισε ότι η απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων και αγορών μπορεί να οδηγήσει σε ενίσχυση των πραγματικών μισθών κατά 12,8%, της απασχόλησης κατά 1,5%, των ιδιωτικών επενδύσεων κατά 12,4% και της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 13,5%.

Σύμφωνα με υπολογισμούς της διεθνούς εταιρείας οικονομικών μελετών Copenhagen Economics, την οποία ε-

πικαλούνται το ΚΕΠΕ και η Κομισιόν, το υπολογιζόμενο κόστος από τα υφιστάμενα εμπόδια στην Ελλάδα είναι υψηλότερο από τις άλλες χώρες, αλλά μικρό για όλους τους άλλους τομείς πλην των λογιστικών υπηρεσιών.

Τα συνολικά άμεσα αποτελέσματα για τη χώρα μας εκτιμώνται σε αύξηση του επιπέδου ευημερίας (κατανάλωση) κατά 0,3% έναντι 0,6% κατά μέσο όρο στην Ε.Ε. -25, αύξηση των πραγματικών μισθών κατά 0,4% (όπως και στην Ε.Ε. -25) και αύξηση της συνολικής απασχόλησης κατά 0,2% (έναντι 0,3% στην Ε.Ε. -25). Αντίστοιχα, στους κλάδους των υπηρεσιών αναμένεται αύξηση της απασχόλησης κατά 0,5% και της προστιθέμενης αξίας κατά 1,1%, όπως και στην Ε.Ε. -25 κατά μέσο όρο. Η Αυστρία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ολλανδία είναι οι χώρες με τις μεγαλύτερες αναμενόμενες θετικές επιδράσεις. Τα μακροχρόνια αποτελέσματα για τη χώρα μας εκτιμώνται σε αύξηση του επιπέδου ευημερίας (κατανάλωση) κατά 0,4% έναντι 0,7% κατά μέσο όρο στην Ε.Ε. -25, αύξηση των πραγματικών μισθών κατά 0,3% (0,4% στην Ε.Ε. -25), αύξηση της απόδοσης κεφαλαίου κατά 0,9% (1,1% στην Ε.Ε. -25) και αύξηση της συνολικής απασχόλησης κατά 0,2% (0,3% στην Ε.Ε. -25).

Απελευθέρωση των μεταφορών και συνέπειες

Οι χρονολογίες δείχνουν τη διάρκεια της διαδικασίας απελευθέρωσης των μεταφορών

ΠΗΓΗ: ΟΣΕΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 1/8/2010. Η απελευθέρωση των υπηρεσιών παραμένει στην επικαιρότητα.

4. Ονομαστικός κατάλογος προσωπικού

A: Ερευνητικό Προσωπικό*

1. Αβραμίδης Οδυσσέας
2. Αβραμόπουλος Νικόλαος
3. Αγαπητός Γεώργιος
4. Αγγελίδου Φωτεινή
5. Αθανασακόπουλος Δημήτριος
6. Αθανασάκος Νικόλαος
7. Αθανασιάδης Κωνσταντίνος
8. Αθανασίου Εμμανουήλ
9. Αθανασίου Έρση
10. Αθανασίου Λουκία
11. Αθανασίου Στυλιανός
12. Αθανασόπουλος Δημήτριος
13. Αθανασόπουλος Χρήστος
14. Αθανασούλη Κυριακή
15. Αλεξανδράτος Νικόλαος
16. Αλεξανδρόπουλος Γεώργιος
17. Αλτηγός Ιωάννης
18. Αλτίνoglou Κυριακή
19. Αναγνωστοπούλου Ευγενία
20. Αναρούσης Γεώργιος
21. Ανανιάδης Κωνσταντίνος
22. Αναστασάκου Ζαχαρούλα
23. Αναστασίου Μαρία
24. Ανάστου Ελένη
25. Ανδρικόπουλος Ανδρέας
26. Αντωνιάδης Αντώνιος
27. Αντωνόπουλος Ηλίας
28. Αντωνόπουλος Πέτρος
29. Αποστολίδου Κωνσταντία
30. Αρβανιτάκης Κυριάκος
31. Αρώνης Χρήστος
32. Βαγιονής Νικόλαος
33. Βαρελάς Ρωμανός
34. Βαρθολομαίος Ιωάννης
35. Βασιλακόπουλος Δημήτριος
36. Βασιλειάδης Κωνσταντίνος
37. Βασιλοπούλου Βιλεμίνη
38. Βελισσαρόπουλος Θεόδωρος
39. Βελουδάκης Μιχαήλ
40. Βενέτης Ιωάννης
41. Βενιέρης Ιωάννης
42. Βίκερς Γεώργιος
43. Βλάμης Πρόδρομος
44. Βλησίδης Αντώνιος
45. Βογιατζής Θεόδωρος
46. Βογιατζόγλου Κλήμης
47. Βορλόου Αντώνιος
48. Βορλόου (Κολλιμτζή) Παναγιώτα
49. Βουρλιωτάκης Δημήτριος
50. Βουτσινάς Βασιλοπαναγής
51. Γάγαλης Αναστάσιος
52. Γενηδουνιάς Κωνσταντίνος
53. Γεωργάκης Θωμάς
54. Γεωργακόπουλος Θεόδωρος
55. Γεωργαντά Ζωή
56. Γεωργικόπουλος Νικόλαος
57. Γεωργίου Ευάγγελος
58. Γεωργίου-Γεωργαλής Ευάγγελος
59. Γιαννακόπουλος Δημήτριος
60. Γιαννάς Παύλος
61. Γιοβάνης Ιωάννης
62. Γκαμαλέτσος Θεόδωρος
63. Γκανά Αναστασία
64. Γκάτσος Σταύρος
65. Γκλεζάκος Κωνσταντίνος
66. Γλυτσός Νικόλαος
67. Γραμματικοπούλου Σοφία
68. Γρεβενίτης Παύλος
69. Δαρίτση-Κοδέλα Αγγελική
70. Δεβλέτογλου Ευάγγελος
71. Δεδεδιάν-Τσαγκούρη Βικτωρία
72. Δεληγιάννης Πλάτων
73. Δελής Κωνσταντίνος
74. Δερμεντζόπουλος Απόστολος
75. Δημάδης Νικόλαος
76. Δημάκου Μαργαρίτα
77. Δημητράκος Δημήτριος
78. Δημητριάδου Χρυσούλα
79. Δημητρίου Παναγιώτης
80. Διαβολίτσης Αναστάσιος
81. Διαμαντής Κωνσταντίνος
82. Δικαίος Σπήλιος

* Στον πίνακα περιλαμβάνονται Ερευνητές που απασχολήθηκαν στο ΚΕΠΕ με διάφορες μορφές συμβάσεων εργασίας και έργου καθώς και αποσπασμένοι που παρέμειναν για κάποια σημαντική χρονική διάρκεια στο Ίδρυμα. Δεν περιλαμβάνονται οι πολυάριθμοι συνεργάτες που απασχολήθηκαν κατά περίπτωση και αμείφθηκαν κατ'αποκοπήν. Τα στοιχεία για τα παλαιότερα έτη αντλήθηκαν από μισθολογικές καταστάσεις.

83. Δούβρης Παναγιώτης
84. Δρανδάκης Εμμανουήλ
85. Δρυμούσης Ιωάννης
86. Ελευθερίου Τριαντάφυλλος
87. Ευθυμιάδης Τηλέμαχος
88. Ευθυμίου Κωνσταντίνος
89. Ευστρατόγλου Κλέαρχος
90. Ευστρατόγλου Κωνσταντίνος
91. Ευστρατόγλου Σοφία
92. Ζαγαρέλος Φώτιος
93. Ζάραγκας Λεωνίδα
94. Ζάρκος Γεώργιος
95. Ζαφειρόπουλος Ανδρέας
96. Ζαχαράτος Γεράσιμος
97. Ζέρβα Σταυρούλα
98. Ζερβού Θεοφανή
99. Ζήκος Δημήτριος
100. Ζησιμόπουλος Άγγελος
101. Ηλιόπουλος Ιωάννης
102. Ηλιοπούλου Πολυξένη
103. Θεοδωρή Ευμορφία
104. Θεοδώρου Νικόλαος
105. Θεοφανίδης Σταύρος
106. Θωμόπουλος Παναγιώτης
107. Ιωάννου Χρηστάκης
108. Ιωάννου-Γιαννάκης Χρήστος
109. Ιωσηφίδης Ιωσήφ
110. Καββαδίας Παναγής
111. Καβουνίδη Τζένηφερ
112. Καδίτη Ελένη
113. Κάζης Δημήτριος
114. Κακαουνάκης Απόστολος
115. Καλαμοτουσάκης Γεώργιος
116. Καλλέργη Αικατερίνη
117. Καλλιγά Ευφημία
118. Καλογεροπούλου Ελένη
119. Καλύβας Ιωάννης
120. Καλυβιανάκης Κωνσταντίνος
121. Κανελλόπουλος Κωνσταντίνος
122. Κανελλόπουλος Νικόλαος
123. Κανετάκης Εμμανουήλ
124. Καράγεωργας Διονύσιος
125. Καραγιάννη Ρωξάνη
126. Καραγιάννης Στυλιανός
127. Καραμεσίνη Μαρία
128. Καραμπάτσου-Παχάκη Καλλιόπη
129. Κάρμας Κωνσταντίνος
130. Κασιμάτη Ευαγγελία
131. Κασιμάτης Πέτρος
132. Καστρινάκης Ιωάννης
133. Κατοχιανός Νικόλαος
134. Κατοχιανού Δήμητρα
135. Κατσιάνη Ευαγγελία
136. Κάτσος Γεώργιος
137. Καφούρος Βασίλειος
138. Κεφαλός Αντώνιος
139. Κινητής Ανδρέας
140. Κόκκοβα Άννα
141. Κοκορές Ταξίαρχης
142. Κολλιάκος Μιχαήλ
143. Κόλλιας Σωτήριος
144. Κόλλιας Χρήστος
145. Κομίλης Παναγιώτης
146. Κομινάτος Αλέξανδρος
147. Κονιδάρης Δημήτριος
148. Κοντονάσης Αλέξανδρος
149. Κορακίτου Μαρία
150. Κουβαρά Αγγελική
151. Κουκής Βασίλειος
152. Κουνάρης Εμμανουήλ
153. Κουσουλάκος Ιωάννης
154. Κουτουρούσης Παναγιώτης
155. Κουτρούλης Αριστοτέλης
156. Κουτσουβέλης Παναγιώτης
157. Κουτσούκος Ιωάννης
158. Κουτσουμάρης Γεώργιος
159. Κριμπάς Γεώργιος
160. Κύρτης Αλέξανδρος
161. Κωνσταντακοπούλου Ιωάννα
162. Κωνσταντινίδης Νικόλαος
163. Κωνσταντοπούλου Μαρία
164. Κώνστας Κίμων
165. Κωστελένος Γεώργιος
166. Κώτη-Χολέβα Αγαπούλα
167. Κωτσή Κωνσταντίνος
168. Λαμπίρη Ιωάννα
169. Λαμπρινίδης Ματθαίος
170. Λαμπροπούλου Αναστασία
171. Λάσκαρης Σπυριδών
172. Λεκάκης Ιωσήφ
173. Λελοβίτης Λάμπρος
174. Λεμονιάς Ερμής
175. Λενούδια Πέλλα
176. Λέρτα Σοφία
177. Λιανός Θεόδωρος
178. Λιαρόπουλος Λυκούργος
179. Λιβανίου Αργυρώ
180. Λίβας Πέτρος
181. Λυχναράς Βασίλειος
182. Μαγκριώτης Κίμων
183. Μαθιουδάκης Εμμανουήλ
184. Μακροπούλου Αγγέλα
185. Μακροδάκης Στυλιανός
186. Μαλλιαρής Αναστάσιος

187. Μανιάτης Γεώργιος
 188. Μανιάτης Αθανάσιος
 189. Μανωλάς Νικηφόρος
 190. Μαργαρίτη Βασιλική
 191. Μαρματάκης Νικόλαος
 192. Μαρούλης Δημήτριος
 193. Ματθαίος Γεώργιος
 194. Μαυραγάνης Κωνσταντίνος
 195. Μελησσινός Γεώργιος
 196. Μηλιώτης Χριστόδουλος
 197. Μίγας Ηλίας
 198. Μίχας Νικόλαος
 199. Μίλησης Κωνσταντίνος
 200. Μιχαηλίδης Νικόλαος
 201. Μιχαηλίδης Λάζαρος
 202. Μιχαλακάκου-Ροκανά Γεωργία
 203. Μονογυιός Ιωάννης
 204. Μοσχανδρέας Ανδρέας
 205. Μούσης Νικόλαος
 206. Μπακάμης Χαράλαμπος
 207. Μπαλόπουλος Ηλίας
 208. Μπαλτζάκης Ευθύμιος-Πάρις
 209. Μπαλφούσιας Αθανάσιος
 210. Μπεαζόγλου Τρύφων
 211. Μπεκίρος Στυλιανός
 212. Μπένος Θεοφάνης
 213. Μπένος Νικόλαος
 214. Μπήτρος Γεώργιος
 215. Μπίτσικας Γεώργιος
 216. Μυλωνάς Αννίβας
 217. Μυλωνόπουλος Αλέξανδρος
 218. Ναξάκης Χαρίλαος
 219. Νιανιάρια Άρτεμις
 220. Νικολακόπουλος Σταύρος
 221. Νικολάου Καλλιόπη
 222. Νικολάου Κωνσταντίνος
 223. Νικολάου Σπυρίδων
 224. Νίνος Χρήστος
 225. Νίτση Ελισάβετ
 226. Νότης Βασίλειος
 227. Νουτσόπουλος Γεώργιος
 228. Ντάβος Κλήμης
 229. Ξανθάκης Νικόλαος
 230. Ξυδέας Ευάγγελος
 231. Οικονομάκη-Μαλινδρέου Βασιλική
 232. Οικονομοπούλου Βασιλική
 233. Οικονόμου Γεώργιος
 234. Οικονόμου Δημήτριος
 235. Παναγάκης Κωνσταντίνος
 236. Παναγιωτόπουλος Παναγιώτης
 237. Παναγιώτου Ελευθερία
 238. Παναγόπουλος Ιωάννης
 239. Παναρέτου Ευφροσύνη
 240. Πανοπούλου Μαρία
 241. Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος
 242. Παπαδάκης Μιχαήλ
 243. Παπαδάκης Οδυσσεύς
 244. Παπαδάς Παναγιώτης
 245. Παπαδημητρίου Ειρήνη
 246. Παπαδημητρίου Μιχαήλ
 247. Παπαδόπουλος Συμεών
 248. Παπαϊωάννου Σωτήριος
 249. Παπακυριαζής Παναγιώτης
 250. Παπακωνσταντίνου Παναγιώτα
 251. Παπαναστασίου Μαρίνα
 252. Παπανδρέου Ανδρέας
 253. Παπαπολυμέρου Γεώργιος
 254. Παπασταμέλος Γεώργιος
 255. Παρασκευαΐδης Παρασκευάς
 256. Παρασκευόπουλος Χρήστος
 257. Παρλιάρου Δέσποινα
 258. Πατρινέλης Αντώνιος
 259. Πατρινός Δημήτριος
 260. Πατσαλίδης Γεώργιος
 261. Παυλάκης Απόστολος
 262. Παυλόπουλος Παναγιώτης
 263. Πεπέ-Καντά Αγγελική
 264. Πεπελάσης Αδαμάντιος
 265. Περδικίδης Ιωσήφ
 266. Πετρίδης Νικόλαος
 267. Πετρόπουλος Ιωάννης
 268. Πέτρος Σωτήριος
 269. Πετρόχειλος Γεώργιος
 270. Πετρώφ Ιωάννης
 271. Ποταμιάς Ηλίας
 272. Ποτηριάδης Εμμανουήλ
 273. Πούπος Ηλίας
 274. Προδρομίδης Κυπριανός
 275. Προδρομίδης Πρόδρομος-Ιωάννης
 276. Προϊμάκη Νίκη
 277. Ράικου Μαρία
 278. Ράπανος Βασίλειος
 279. Ρεζίτη Ιωάννα
 280. Ριτσατάκη Άννα
 281. Ριτσατάκης Ιωάννης
 282. Ρομπόλης Σάββας
 283. Σάββα-Μπαλφούσια Στέλλα
 284. Σακκάς Δημήτριος
 285. Σαμόλης Σπυρίδων
 286. Σαμουηλίδης Ιησούς-Εμμανουήλ
 287. Σαρρηδημητρώγλου Αλέξιος
 288. Σεραφεινίδης Γρηγόριος
 289. Σιδηρόπουλος Ιωάννης
 290. Σίμος Θεόδωρος

291. Σκίντζη Γεωργία
292. Σκούντζος Θεόδωρος
293. Σπαθή Σοφία
294. Σπανάκης Νικόλαος
295. Σπαρτιώτης Ευάγγελος
296. Σπέντζου Ελένη
297. Σπυράκου Δήμητρα
298. Σταθακοπούλου Ειρήνη
299. Σταυρόπουλος Σταύρος
300. Στρατουδάκης Παναγιώτης
301. Στρογγυλός Κωνσταντίνος
302. Στύλλου Μαρία
303. Συκαρά Αικατερίνη
304. Συκιανάκης Γεώργιος
305. Σφακιανάκης Μιχαήλ
306. Τερροβίτης Θεόφιλος
307. Τζαμουζάκης Φραγκίσκος
308. Τζανάκης Εμμανουήλ
309. Τζωρτζάκης Κωνσταντίνος
310. Τονκίδου Παρθενόπη
311. Τούντας Σωκράτης
312. Τουρίπαμπας Νικόλαος
313. Τραγάκης Γεώργιος
314. Τρίτσης Αντώνιος
315. Τρυφονόπουλος Νικόλαος
316. Τσαγκούρης Θεόδωρος
317. Τσαντεκίδου Ελένη
318. Τσέκερης Θεόδωρος
319. Τσιμαντάνης Ιωάννης
320. Τσιώτας Γεώργιος
321. Τσουκαλάς Άρης
322. Τσούμα Αικατερίνη
323. Τσουμπλέκας Γεώργιος
324. Τσώρης Νικόλαος
325. Φακιολάς Ροσέτος
326. Φέσσα Αλεξάνδρα
327. Φούγια Π.
328. Φραγκούδης Χρήστος
329. Φυλακτός Παναγιώτης
330. Φωκάς Αριστοτέλης
331. Χαλικιάς Δημήτριος
332. Χαλιωρής Σαράντης
333. Χανδρινός Σπυρίδων
334. Χατζηγεωργίου Γεώργιος
335. Χατζημυχαλάκης Μιχαήλ
336. Χατζηπροκοπίου Μιχαήλ
337. Χειμωνίτη-Τερροβίτη Στέλλα
338. Χιώτης Γεώργιος
339. Χλέτσος Μιχαήλ
340. Χολέζας Ιωάννης
341. Χονδρονικόλας Κωνσταντίνος
342. Χρήστου Γεώργιος
343. Χρήστου Χαράλαμπος
344. Χύμης Αθανάσιος
345. Χυτήρης Θεόδωρος
346. Χωμενίδου Αικατερίνη
347. Ψαχαρόπουλος Γεώργιος
348. Ψηλός Διομήδης

Β: Μη Ερευνητικό Προσωπικό

Β.1 Διευθυντές Διοικητικού

Καλλίγας Γεώργιος
1964-1985

Φωτόπουλος Γεώργιος
1989-1990

Αντωνιουδάκη Όλγα
1990-1998

Παπαδημητρίου^α Μιχαήλ
1999-2001

Μπουσούνη Βασιλική
2001-2010

Ρεζίτη^α Ιωάννα
2010-

^α Ερευνητές εκτελούντες χρέη Διευθυντή Διοικητικού

B.2 Σύνολο Μη Ερευνητικού Προσωπικού^β

1. Αγγελόπουλος Άγγελος
2. Αγγελοπούλου Λουκία
3. Αλαμάνου-Τάτση Ελευθερία
4. Αλαμάνου-Κεράτσα Δήμητρα
5. Αλεβίζος Γεώργιος
6. Αλεξανδροπούλου-Ζούβελου Μαρία
7. Αλεξανδροπούλου Παρασκευή
8. Αλπογιάννης Χρήστος
9. Αλτιπαρμάκη Αντωνία
10. Αναγνωστοπούλου Άννα
11. Αναστασοπούλου Μαρία
12. Ανδρικοπούλου-Μουλαγιάννη Δήμητρα
13. Αντωνιάδης Δημήτριος
14. Αντωνιάδου Γεωργία
15. Αντωνιάδου-Σακαλή Μαρία
16. Αντωνιουδάκη Όλγα
17. Αντωνοπούλου Μαρία
18. Αποστολοπούλου Αναστασία
19. Αποστόλου Μιλτιάδης
20. Αργυροπούλου Αγλαΐα
21. Βαΐου Αικατερίνη
22. Βαχλιώτη Βασιλική
23. Βελλής Χαράλαμπος
24. Βλαβογιλάκη Παναγιώτα
25. Βλαχογιάννη Βασιλική
26. Βλαχοπούλου Βασιλική
27. Βουλδή Σοφία
28. Βουρνά Αγγελική
29. Γαλανόπουλος Παναγιώτης
30. Γαλιατσάτου Κυριακή
31. Γεράκου Σταματική
32. Γεωργακάκης Χαράλαμπος
33. Γεωργοπούλου Ιωάννα
34. Γεωργοπούλου Ναυσικά
35. Γούλα Ευανθία
36. Γιαμπουδάκη Ευαγγελία
37. Γιαννιώτης-Γαλανός Συμεών
38. Γκίνη Αικατερίνη
39. Γκίνη Ιωάννα
40. Γκολιά Βασιλική
41. Γκορτσάς Χρυσόστομος
42. Δακόλιας Αθανάσιος
43. Δασκαλάκης Αριστείδης
44. Δαφνιά Σταυρούλα
45. Δεβελέγκας Αθανάσιος
46. Δημητρά Ευθυμία
47. Δημητριάδης Μιχαήλ
48. Δημητροπούλου Ελένη
49. Δόγα Άννα
50. Δουδούμη Παρασκευή
51. Δούσκα Αλεξάνδρα
52. Δρακοπούλου Χριστίνα
53. Ελευθεριάδης Χρήστος
54. Ευσταθίου Ισμήνη
55. Ζάρκου Γεωργία
56. Ζάχου Ελένη
57. Ζέπος Ηλίας
58. Ζησόπουλος Ιωάννης
59. Ζώης Δημήτριος
60. Θεοδωρακόπουλος Διονύσιος
61. Θεοδωροπούλου Θεοδώρα
62. Θωμαΐδης Μιχαήλ
63. Καββαδία Λουΐζα
64. Καλλίγας Γεώργιος
65. Καμπούρη Μαρία
66. Κανδηλώρου Μυρτώ
67. Καπονικολού Βασιλική
68. Καραγεώργη Μαρία
69. Καραγιάννης Γεώργιος
70. Καραγιαννίδου Ελένη
71. Καραμπέλα-Ζούλια Αγγελίνα
72. Καρανδρέα Μαρία
73. Κάρδαρη Αναστασία
74. Καριώτογλου Νικόλαος
75. Κατσιάρας Νικόλαος
76. Κατσιγιάννη Μαριάννα
77. Κλαμάρη Ανδριάννα
78. Κοκκίνου Άννα
79. Κόλιας Ιωάννης
80. Κομποχόλης Ηλίας
81. Κοντογιάννης Γεώργιος
82. Κοντού-Μενέγρη Αικατερίνη
83. Κουμή Μαρία
84. Κουνελάκη Μαρία
85. Κουρτέση Φωτεινή
86. Κουτσακά Μαρία
87. Κουφοπούλου Λυδία
88. Κυζερίτσκη Ελένη
89. Λαγανοπούλου Πολυξένη
90. Λαμπαδάκης Γεώργιος

^β Διοικητικοί Υπάλληλοι, Βιβλιοθηκονόμοι, Νομικοί Σύμβουλοι, Τεχνικοί Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, Σχεδιαστές κλπ. Τα στοιχεία για τα παλαιότερα έτη αντλήθηκαν από μισθολογικές καταστάσεις.

91. Λαμπρινού Βασιλική
92. Λάμπρου Παναγιώτα
93. Λιάπη Δήμητρα
94. Λυγκώνη Λουκιανή
95. Λυράκη Ειρήνη
96. Μακαρώνα Χαρίκλεια
97. Μακαρώνας Συμεών
98. Μακρή Αντωνία
99. Μάνου-Λυμπέρη Αθηνά
100. Μαρινιά Μαρία
101. Μαροπούλου-Πασχάλη Σταυρούλα
102. Ματαράγκα Καλλιόπη
103. Ματράγκας Βασίλειος
104. Μαυρίδου Αναστασία
105. Μεγήρ Λίλιαν
106. Μερακλή Μαρκέλλα
107. Μέρομηγκα Δέσποινα
108. Μεταξωτού Βασιλική
109. Μητροπούλου-Καλλίγια Βασιλική
110. Μιχαλακάκου Βασιλική
111. Μουλαγιάννης Κωνσταντίνος
112. Μπαλόγιαννη Βασιλική
113. Μπεκιάρης Γεώργιος
114. Μπουσούνη Βασιλική
115. Μπριλάκη Σμαρώ
116. Μυλωνάκης Απόστολος
117. Νικολαΐδου-Ματαράγκα Ανθούλα
118. Νικολάου Ελένη
119. Ξηρός Αναστάσιος
120. Παναγιωτόπουλος Κωνσταντίνος
121. Πανουργιά Άννα
122. Παντελής Νικόλαος
123. Παπαγεωργάκη Αργέττα
124. Παπαγεωργίου Δήμητρα
125. Παπαγιάννη Ελένη
126. Παπαδάκης Χαράλαμπος
127. Παπαδογεώργη Κυριακή
128. Παπαδόγιαννης Νικόλαος
129. Παπαδόπουλος Ιωάννης
130. Παπαδοπούλου Μαρία
131. Παπαδουκάκη Μαρία
132. Παπαϊωάννου Ιωάννης
133. Παπαϊωάννου-Γρίνη Παρασκευή
134. Παπαμιχαλοπούλου (Pappas) Μαρία
135. Παππάς Σωτήριος
136. Παυλάκη Ελένη
137. Πέππα-Σαρρηδημητρόγλου Ευαγγελία
138. Πετρίδης Θεόδωρος
139. Πινής Λεωνίδα
140. Πλατή Ευδοκία
141. Πολυχρονοπούλου Ελεονώρα
142. Πρέβε Λίλια
143. Ράλλης Αθανάσιος
144. Ροβιθάκη Ελπινίκη
145. Ροδίτη Παρασκευή
146. Σακελλαρίου Ελένη (Λένα)
147. Σιακκή Ευγενία
148. Σιμώνης Χρήστος
149. Σκούμπας Λάζαρος
150. Σπανού Μαρία
151. Σπηλιόπουλος Νικόλαος
152. Σταθόπουλος Αλέξανδρος
153. Σταματοπούλου Ελένη
154. Στασινοπούλου Ευανθία
155. Στασινοπούλου Ιωάννα
156. Σταυρίδου Μαγδαληνή
157. Σταυρινού-Καίσαρη Τριανταφυλλιώ
158. Στεργιόπουλος Ιωάννης
159. Στεργιόπουλος Αθανάσιος
160. Στίκα Αρετή
161. Στραπινάκης Κωνσταντίνος
162. Συρίγου Μαρίνα
163. Συριόπουλος Βασίλειος
164. Ταβουλάρης Νικόλαος
165. Τζιμάνης Γεώργιος
166. Τίγκας Νικόλαος
167. Τομαράς Παναγιώτης
168. Τουλίτση Ευαγγελία
169. Τριανταφυλλίου Αναστάσιος
170. Τριανταφυλλής Νικόλαος
171. Τσαλαμιδάς Ελευθέριος
172. Τσαμαδός Νικόλαος
173. Τσαφούλια Γεωργία
174. Τσουκαλίδου Στεφανία
175. Τσώνη Θεοδώρα
176. Φιλιππίδου Ευαγγελία
177. Φραγκουδάκης Νικόλαος
178. Φωκιάς Πέτρος
179. Φωτόπουλος Γεώργιος
180. Χαλβαδάκη Ελευθερία
181. Χατζηβασιλείου Αικατερίνη
182. Χελιουδάκη Ελένη
183. Χριστόπουλος Γεώργιος
184. Χριστοπούλου-Γκολφίνοπούλου Αικα-
τερίνη
185. Ψυχομάνης Γεώργιος

Γλωσσική Επιμέλεια: Ειρήνη Δάγλα
e-mail: irene.dagl@gmail.com

Μακέτα εξωφύλλου: Έλενα Κάζη
e-mail: elena.kazi@gmail.com

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση: Μπακογιάννη Ασπασία
e-mail: aspampako@yahoo.gr

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία:
ΑΦΟΙΝ. ΠΑΠΠΑ & ΣΙΑ ΑΕΒΕ
Ν. Πλαστήρα 256, 135 62 Αγ. Ανάργυροι
Τηλ.: 210 26.18.940
e-mail: apappa@otenet.gr

